

Jaarverslag 2016

Dierengezondheidszorg
Vlaanderen

INHOUD

3 Voorwoord

4 ALGEMENE INFORMATIE

5 Strategische doelstellingen

10 2016 in vogelvlucht

14 Wist u dat...

16 RUNDVEE

17 Kerncijfers beslagen en dieren

21 FOCUS — DGZ scoort met ondersteuning van veehouder bij IR-administratie

23 Kerncijfers laboratoriumonderzoek

24 FOCUS — Griepbarometer onderzoekt infectieuze oorzaken luchtweginfecties bij kalveren

26 FOCUS — Vlaamse IBR-vrije bedrijven in stijgende lijn

28 Aankoopprotocol blijft nuttig instrument om bioveiligheid en aankoopbeleid te optimaliseren

29 Abortusprotocol rundvee: Neospora blijft belangrijkste oorzaak van abortus

30 *Neospora*-programma in een nieuw jasje

31 Winterscreening helpt 'klassieke' en nieuw opduikende ziekten op te sporen

32 Veepeiler Rund houdt vinger aan de pols

33 Paratuberculoseprogramma bereikt 96% van alle melkveehouders

34 KLEINE HERKAUWERS

35 Kerncijfers beslagen en dieren

37 FOCUS — Schapenhouders, blijf alert voor blauwtong en Schmallenberg!

38 Overige activiteiten

40 VARKENS

41 Kerncijfers beslagen en dieren

43 Kerncijfers laboratoriumonderzoek

44 FOCUS — Project Zeugenmonitor helpt ziektedruk op varkensbedrijf te beheersen

46 Veepeiler Varken houdt vinger aan de pols

47 Biggenmonitor

48 Bestrijding van *Salmonella*

49 Vrijwillige programma's

49 Overige activiteiten

50 PLUIMVEE

51 Kerncijfers beslagen

51 Kerncijfers laboratoriumonderzoek

52 FOCUS — Rode vogelmijtproject ondersteunt pluimveehouders om parasiet te bestrijden

54 FOCUS — Swabstaalname volgens aangepast protocol brengt besmettingsbron in beeld

55 Overige activiteiten

56 PAARDEN

57 Equi Focus Point Belgium zorgt voor snelle en betrouwbare diagnostiek van paardenziekten

58 ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN

59 Afdeling Personeelszaken

61 Afdeling Financiële zaken

62 Afdeling ICT

64 Kwaliteit

66 Communicatie

68 BIJLAGEN

69 Organisatiestructuur

75 Overzicht subovereenkomsten FAVV

76 Overzicht publicaties 2016

79 Afkortingen

80 Contactgegevens

VOORWOORD

Als vereniging van en voor veehouders blijven wij inzetten op de verbetering van de efficiëntie in de werking van DGZ. De voorbije jaren hebben de verdere automatisering en informatisering van de werkprocessen voor Identificatie en Registratie, samen met het verschuiven naar meer autocontrole, geleid tot een duidelijk aantoonbare verbetering van de kwaliteit-prijsverhouding van de geleverde diensten. Dit geldt ook voor de processen in het labo en in de verwerking en de verzending van de resultaten naar de veehouders en hun dierenartsen. In deze context wil ik zeker het nieuwe beproevingsverslag vernoemen als voorbeeld van het klantgericht denken, een beproevingsverslag dat in samenspraak met de adviescommissies tot stand is gekomen en dat in het voorjaar van 2016 tot ieders tevredenheid geïmplementeerd is.

Als boeren-bestuurders zijn wij ons ten volle bewust van de moeilijke situatie waarin heel wat sectoren het afgelopen jaar verkeerden en nog verkeren, denken we maar aan de vleesveesector, de varkenssector en de melkveehouderij. Het is niet omdat de prijzen van de varkens en de melkprijs de voorbije maanden opnieuw boven de kostprijs gestegen zijn, dat de problemen opgelost zijn.

In 2016 brachten we bioveiligheid uitdrukkelijk onder de aandacht van de veehouders. Het is de bedoeling onze collega's veehouders aan te moedigen om samen met hun bedrijfsdierenarts na te denken en actie te ondernemen om het risico op insleep en verspreiding van ziekteverwekkers op het bedrijf te voorkomen of toch zeker tot een minimum te beperken. Het is logisch dat aspecten van bioveiligheid verschillen naar gelang de soort dieren en de bedrijfsvoering. Maar altijd zullen de maatregelen die je neemt een stevig rendement opleveren: gezonde dieren presteren nu eenmaal beter. Dit sluit perfect aan bij onze missie: "De Vlaamse veehouder ondersteunen om met een gezonde veestapel zijn boterham te verdienen."

We mogen best trots zijn op de stappen voorwaarts die we het afgelopen jaar gezet hebben in de ontwikkeling van DGZ, zowel op het vlak van huisvesting, als de vooruitgang in klantgerichtheid en efficiëntie in onze werking, wat zich concreet vertaalde in een grotere aanwezigheid in het veld en een scherpere tariefzetting. Vooral het afronden van de tweede fase van de nieuwbouw en ingrijpende verbouwingswerken in Torhout – waardoor vele DGZ-medewerkers eind augustus hun intrek konden nemen

in een nagelnieuw kantoorgebouw – wil ik hier met enige trots vermelden. Door het sluiten van de site Drongen en het samenbrengen van de medewerkers van Drongen in de sites Torhout en Lier wil DGZ de dienstverlening aan de veehouders en hun dierenartsen nog efficiënter gaan inrichten.

Voor de site Lier is in december aan een aannemer opdracht gegeven om te starten met het uitvoeren van de verbouwingen op basis van de plannen die we met onze medegebruikers van het gebouw, namelijk MCC, opmaakten. Ook hier zijn efficiëntieverbetering en kostenbesparing door samenwerking onze belangrijkste drijfveren. Nadat de raden van bestuur van MCC en DGZ, nu vijf jaar geleden, de opdracht en volmacht gaven aan een stuurgroep met vertegenwoordigers van beide verenigingen, om te onderzoeken in welke domeinen en in welke vorm samenwerking mogelijk was, is er een hele weg afgelegd. In oktober 2016 hebben de beide raden van bestuur unaniem hun goedkeuring gegeven aan een volledige operationele integratie. Gaan er zaken veranderen? Uiteraard! Zijn die veranderingen een bedreiging? Integendeel! Terwijl de omstandigheden (alsmaar minder veehouders) en de eisen van de maatschappij rondom ons (wetgeving) veranderen, zou niets doen net een bedreiging zijn.

Met deze nieuwe organisatie en structuur maken we ons juist sterker om ook in de toekomst een rol van betekenis te blijven spelen voor de Vlaamse veehouders!

Marcel Heylen

Voorzitter raad van bestuur

ALGEMENE INFORMATIE

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

De strategische doelstellingen van DGZ zijn de voorbije jaren nauwelijks gewijzigd. In die zin mag er gerust gesproken worden van een grote consistentie en continuïteit in de benadering van de werking van de organisatie. Bij het vastleggen van de doelstellingen is altijd prioritair rekening gehouden met de wensen en behoeften van de belangrijkste belanghebbende partijen en partners van DGZ. De kernelementen van de DGZ-strategie hebben hun neerslag gevonden in het meerjarenbeleidsplan 2016-2018, dat eind 2015 door de raad van bestuur is goedgekeurd en begin 2016 door de algemene vergadering.

De voorbije jaren vormden volgende **vijf doelstellingen** de leidraad en het fundament voor de operationele plannen:

- 1 Dierengezondheidszorg meer preventief richten**
- 2 Efficiëntie verbeteren**
- 3 Markt- en klantgerichtheid vergroten**
- 4 Bedrijfszekerheid verankeren**
- 5 Gezonde financiële ontwikkeling**

1 DIERENGEZONDHEIDSZORG MEER PREVENTIEF RICHTEN

Dierenziekten kosten geld aan de keten als geheel en aan de veehouder in het bijzonder. Preventie van ziekten brengt bijgevolg indirect heel wat geld op. Toch treedt de eerstelijnsdierengezondheidszorg in eerste instantie nog altijd curatief op. De redenen daarvoor zijn veelvoudig. De werkdruk bij de bedrijfsdierenarts en de beperkte bereidheid van de veehouder om te betalen voor preventieve maatregelen zijn daarbij de belangrijkste.

DGZ blijft de ambitie uitspreken, en ook stapje voor stapje vorm geven, om de sector en de overheid te ondersteunen bij het introduceren en het vernieuwen van de gewenste **monitoringprogramma's**. Daarmee beogen we een significante bijdrage te leveren aan een geleidelijk verschuiven van de benadering van dierengezondheidszorg van curatief naar preventief.

Een belangrijke voorwaarde om dit te kunnen realiseren, is dat de investeringen in preventie aantoonbaar **toegevoegde waarde opleveren op het gebied**

van rendement en dierenwelzijn. Zo kunnen we binnen de sector voldoende draagvlak krijgen. De belangrijkste beweegredenen voor de veehouders om te investeren in preventieve maatregelen is immers dat ze geld besparen en een beter bedrijfsrendement halen. Het **samenbrengen en analyseren van de veelheid aan data** die bij DGZ en andere partners in de veehouderijketen beschikbaar zijn, is één van de actiepunten om die toegevoegde waarde duidelijker aantoonbaar te maken.

Een essentiële voorwaarde om gezonde dieren te houden, en dierziekten dus zoveel mogelijk te voorkomen, is een goede **bioveiligheid**. DGZ heeft een nieuw initiatief genomen om elke veehouder te stimuleren om een degelijk bioveiligheidsbeleid te voeren. Preventie van dierziekten is immers enkel mogelijk als alle bedrijven samen vooruitgang boeken op het vlak van bioveiligheid.

Ook via het verstevigen van de samenwerking in de keten wil DGZ graag meer

bijdragen aan een preventieve diergezondheid dan in het verleden het geval was. Het overleg met de **overheden en de landbouworganisaties** is de voorbije jaren intensief en constructief geweest. De dialoog met de **veehouders** in de adviescommissies, en de ondersteuning van de veehouders via de helpdesk en de medewerkers op het terrein, is aanzienlijk aangezwengeld. Het overleg met de **bedrijfsdierenartsen** verdient evenwel nog extra aandacht en daarop zullen we de komende jaren nader inzetten. Samen met de veehouders dienen de dierenartsen nadrukkelijk meer input te leveren voor de denk- en werkrichtingen van DGZ ten aanzien van de te ontwikkelen dierengezondheidsprogramma's en de gewenste dienstverlening.

Met haar besluit eind 2016 om zo verregaand mogelijk te **integreren met zusterorganisatie MCC**, heeft het bestuur van DGZ heel concrete stappen gezet in het versterken van de samenwerking in de keten. De belangrijkste drijfveer daartoe is het belang van de veehouder!

Verder in dit jaarverslag is uitvoerig toegelicht welke **programma's** in 2016 zijn opgezet en welke inspanningen daarvoor zijn geleverd. Het afgelopen jaar is er vooral ingezet op het correct en zo efficiënt mogelijk uitvoeren van de reeds lopende programma's zoals BVD, paratuberculose, IBR, abortusprotocol en aankoopprotocol, zoals dat door alle spelers in de keten gewenst wordt. Daarbij wordt permanent ook onderzocht hoe en waar verbeteringen mogelijk zijn en

waar er nieuwe aandachtsvelden liggen. De Veepeilers zijn hierbij een waardevol hulpmiddel. Een goed programma voor de *Salmonella*-bestrijding in de varkens- en pluimveesector blijft een belangrijk item, net zoals de verbeterde programma's met het oog op algemene gezondheidsmonitoring.

Uitzonderlijke aandacht is in 2016 ook gegaan naar de problematiek van de **antibioticaresistentie**. Samen met de

bevoegde overheden, de landbouworganisaties en diverse sectororganisaties heeft DGZ in 2016 een stevige conventie ondertekend om op relatief korte termijn het antibioticagebruik in de veehouderij drastisch terug te dringen. De doelstellingen en engagementen die daarin zijn neergezet, vormen ook voor DGZ een geweldige uitdaging om haar rol in dit traject aantoonbaar te maken, helemaal in lijn met de missie van de organisatie.

2 EFFICIËNTIE VERBETEREN

In haar kerntaken binnen de unit Identificatie en Registratie en in de omvangrijkste onderdelen van de laboratoriumactiviteiten verricht DGZ grote hoeveelheden analoge handelingen onder sterk gestandaardiseerde vorm.

De voorbije jaren hebben de **automatisering en informatisering** van de werkprocessen voor **Identificatie en Registratie**, samen met het verschuiven naar meer autocontrole, geleid tot een aantoonbare **verbetering van de kwaliteit-prijsverhouding** van de geleverde diensten. De komende jaren maken we verder werk van een **administratieve vereenvoudiging** die nauw aansluit bij de klantenbehoeften op het gebied van snelheid, gemak en lage kostprijs, zonder dat de kwaliteit van de geregistreerde IR-gegevens daarbij inboet. Hierbij is het van belang om de introductie van innovatieve identificatiemiddelen van dieren verder te stimuleren.

Het bewaken van de kwaliteit van de databases blijft continu een prioritaire opdracht. Maar ook het **beschikbaar maken van die gegevens** voor verdere verwerking in de keten is een uitgesproken doelstelling, die moet leiden tot grotere efficiëntie in de keten en tot meer toegevoegde waarde voor de sector.

In het **Labo** is met de heroriëntatie van de sanitaire programma's in 2010 vooral ingezet op het verhogen van de **flexibiliteit** om beter te kunnen inspelen op de vragen en opdrachten van het FAVV, en dit zonder kwaliteitsverlies van de geleverde output. De voorbije jaren zijn ook in deze unit op verschillende terreinen inspanningen geleverd om de hoofdprocessen verder te automatiseren en te informatiseren. Een prominent voorbeeld daarvan is het gehele BVD-verwerkingstraject.

Over de interne unitgrenzen heen krijgt de beoogde efficiëntieverbetering vorm via het lopende traject van **procesverbetering**. Binnen dit traject worden alle hoofdprocessen herbeschreven vanuit het nieuwe procesmodel dat in 2017 zijn verdere uitwerking krijgt.

De unit **Gezondheidszorg** heeft zich de voorbije jaren stapsgewijs steeds

“Met haar besluit eind 2016 om zo verregaand mogelijk te integreren met zusterorganisatie MCC, heeft het bestuur van DGZ heel concrete stappen gezet in het versterken van de samenwerking in de keten.

DENIS VOLCKAERT, DIRECTEUR

nadrukkelijker geprofileerd als de **brug tussen de interne werking van DGZ en het terrein**: de veehouders, de praktijkdierenartsen, de respectievelijke beroepsorganisaties van beide groepen én een aantal overheidsinstanties en toeleveranciers naar de primaire producent. Geleidelijk aan zal vanuit dat bruggenhoofd ook het verder opschuiven naar een meer marktgerichte werking voor de gehele organisatie vorm krijgen.

In 2016 werd de tweede fase van het project **'bouwen en verbouwen** van de site Torhout' grotendeels afgewerkt. Ook hebben we de laatste voorbereidingen getroffen voor het verbouwen van de site in Lier in 2017. De belangrijkste doelstelling van het bouw- en verbouwtraject, en de centralisatie van de activiteiten op twee sites, is zonder meer een hogere efficiëntie in de werking van DGZ.

3 MARKT- EN KLANTGERICHTHEID VERGROTEN

Het lopende cultuurveranderingstraject binnen de organisatie, waarbij de medewerkers zich steeds meer richten op de behoeften van de klant en van de markt, is in 2016 verder versterkt. Die **externe gerichtheid** en het leveren van **aantoonbaar toegevoegde waarde** aan de veehouderijsector en aan de overheid als opdrachtgevers, zijn een absolute voorwaarde om DGZ verder recht op bestaan te geven. Die aantoonbaarheid is met name voor preventieve dierengezondheidszorg niet altijd evident,

vooral wanneer het programma's betreft met een dwingend karakter vanuit de Europese, landelijke of regionale overheden.

Onlosmakelijk verbonden met een grotere klant- en marktgerichtheid is een goede **externe communicatie**. De voorbije jaren heeft DGZ hier duidelijk in geïnvesteerd door onder meer een **helpdesksysteem** op te zetten voor de registratie van alle klantencontacten én de selectie van de geschikte mensen.

De komende jaren wil de organisatie op dit terrein verder professionaliseren door de klant nog centraler te stellen en zijn vragen nog sneller invulling te geven.

Hierbij past ook het **intensiveren van de klantencontacten via de regionale buitendiensten** en het hertekenen van het procesmodel en de organisatiestructuur. Een belangrijke uitdaging blijft om de contacten met de bedrijfsdierenartsen verder te verbeteren.

4 BEDRIJFSZEKERHEID VERANKEREN

In 2010 heeft DGZ een **vijfjarenovereenkomst met het FAVV** afgesloten voor de verschillende overheidsopdrachten die DGZ invulling geeft. Eind 2014 zijn deze opdrachten zwaar onder druk gezet als gevolg van de overheidsbesparingen en de daaraan gekoppelde daling van de budgettaire middelen met ruim 20%. Het was een bijzondere uitdaging om desondanks het merendeel van de taken die in deze overeenkomsten zijn vastgelegd ten voordele van de veehouderijsector én de overheid te blijven uitvoeren, maar dat is naar ieders tevredenheid gelukt.

In 2015 is er uitgebreid overleg geweest om tot een goed uitgebalanceerde nieuwe vijfjarenovereenkomst te komen. Eind 2015 is het vernieuwde contract ondertekend en in 2016 kreeg het ook een invulling. Vanzelfsprekend is zulk langlopend contract voor DGZ strategisch zeer belangrijk. Het bevestigt haar cruciale **rol als brug tussen de veehouder, de bedrijfsdierenarts en de overheid** en zorgt voor **continuïteit**. In dit verband is het noodzakelijk om met alle betrokken partijen goede afstemming

te behouden over de richting waarin de organisatie zich verder ontwikkelt. De landbouworganisaties en het Sanitair Fonds zijn daarbij zeer prominente stakeholders.

Ook in 2016 is actief gezocht naar betere **samenwerking met zusterorganisaties**. Op de terreinen van logistiek, bedrijfsadvisering en ICT ging DGZ concreet samenwerken met MCC-Vlaanderen. Eind 2016 hebben de raden van bestuur van DGZ en MCC besloten om alle operationele activiteiten zo verregaand mogelijk samen te brengen. Daarbij blijft het belang van de veehouder als primaire producent en 'eindgebruiker' van de DGZ- en MCC-producten en -diensten altijd in het vizier gehouden.

Omdat DGZ een informatie-intensief bedrijf is, blijft de **stabiliteit van de bedrijfskritische informatiesystemen** op het voorplan staan in het kader van de bedrijfszekerheid. DGZ moet blijven investeren en innoveren op het vlak van ICT om op passende wijze mee te zijn met de eisen en de ontwikkelingen van de klanten en opdrachtgevers.

Om de bedrijfszekerheid te verankeren, investeert DGZ ook verder in de verbetering van haar **infrastructuur**. De eerder genoemde **bouw- en verbouwplannen** en het besluit om van drie naar twee sites te gaan, past in dat beleid. In 2013 werden de plannen daartoe uitgewerkt en bekend gemaakt. De uitvoering van de eerste fase van de plannen was aan de orde in 2014. De tweede fase voor site Torhout, meteen ook de omvangrijkste, startte in 2015 en kreeg grotendeels haar beslag in 2016. De plannen voor site Lier kwamen in 2016 tot stand; dit gebeurde in nauw overleg met MCC. Najaar 2017 zullen alle werken op beide sites achter de rug zijn.

Het **investeren in mensen** die passen bij de vernieuwde, veel meer extern en op samenwerking gerichte bedrijfscultuur, moet eveneens bijdragen tot de beoogde verankering van de bedrijfszekerheid en de grotere marktgerichtheid. Als dienstverlenende organisatie is DGZ immers op de eerste plaats afhankelijk van de kwaliteit van haar medewerkers en een attitude die past bij de strategie van de vereniging.

5 GEZONDE FINANCIËLE ONTWIKKELING

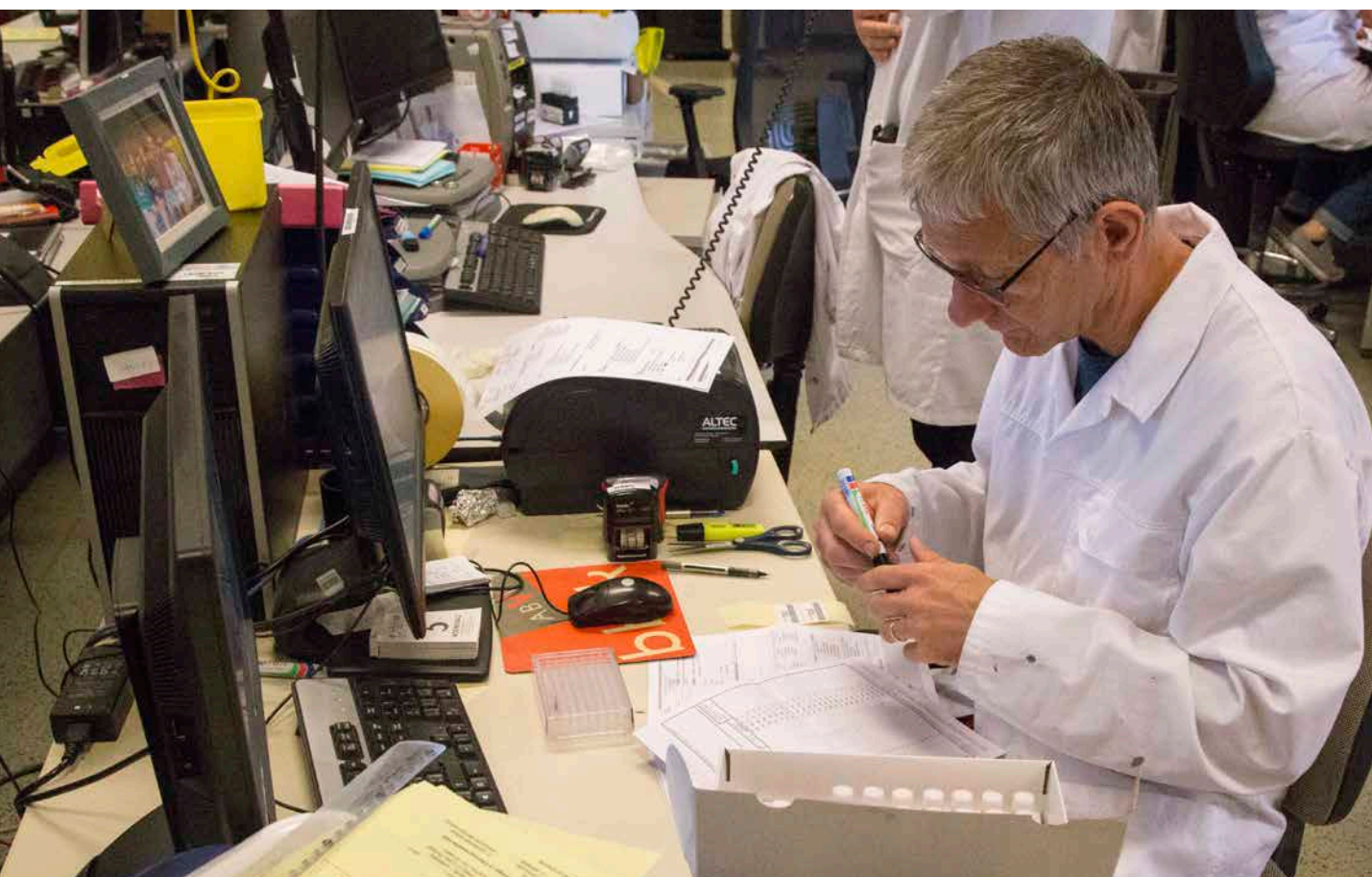
Een gezonde financiële bedrijfsontwikkeling is voor iedere organisatie een belangrijke voorwaarde voor bedrijfszekerheid. De voorbije jaren is DGZ vanuit een behoorlijk diep dal terug in lijn gekomen met de wenselijk geachte resultaten. Dat betekent niét dat DGZ winsten nastreeft, maar wél dat het werkingsresultaat voldoende positief is om de strategisch noodzakelijke investeringen te kunnen blijven doen. In 2016 zijn er in dat kader opnieuw verschillende omvangrijke projecten uitgewerkt die moeten leiden tot zinvolle verbeteringen van bestaande diensten of tot waarde creërende nieuwe diensten.

De voorbije jaren zijn de **bedrijfsopbrengsten** van DGZ gestegen van 15 miljoen euro in 2008 naar ruim 22 miljoen euro in 2016. Die stijgende lijn is mede het resultaat van de bereidheid

van de sector om bijkomende middelen beschikbaar te stellen. Dat die bereidheid er is, bewijst dat de sector onze diensten als waardevol ervaart.

De **bedrijfskosten** zijn in dezelfde tijdspanne minder sterk gestegen, hetgeen resulteert in een duidelijk hogere productiviteit en een beter resultaat.

De financiële resultaten van 2016 (zie verder) laten een **positief werkingsresultaat** zien, dat moet toelaten om de strategische en operationele doelstellingen invulling te geven. Belangrijker nog dan het resultaat op zich is dat DGZ als vereniging zonder winstoogmerk vanuit de bedrijfsvoering van de organisatie zichtbaar **toegevoegde waarde** kan leveren aan haar stakeholders en dat ook eenduidig erkend wordt waar die toegevoegde waarde terecht komt.

Visie op de toekomst

Eind 2015 zijn de negen beleidsprioriteiten van DGZ voor de komende drie jaar vastgelegd, helemaal in lijn met de vijf strategische doelstellingen. Eind 2016 zijn deze prioriteiten herbevestigd.

1 De samenwerking met FAVV verankeren in de vijfjarenovereenkomst en Sanitel+

FAVV is de grootste individuele partner, klant en opdrachtgever van DGZ. Voor de veehouders én voor FAVV is de rol van DGZ als brug tussen de overheid en het terrein cruciaal om de regelgeving op een eenvoudige en haalbare wijze te kunnen implementeren. Eind 2015 is er een nieuwe overeenkomst vastgelegd, die loopt tot eind 2020. Het overzicht van de opdrachten die DGZ binnen deze overeenkomst uitvoert, vindt u op pagina 75 van dit jaarverslag.

2 De samenwerking met de FOD Volksgezondheid en de landbouworganisaties optimaal behouden

De rol van de landbouworganisaties als belangenvertegenwoordigers van de veehouders binnen het door de FOD Volksgezondheid beheerde Sanitair Fonds, is voor de veehouders en voor DGZ eveneens van groot belang. Via het Fonds worden er financiële middelen beschikbaar gesteld om diergezondheidsprogramma's uit te werken en te implementeren, die toegevoegde waarde moeten brengen naar de sector.

3 De samenwerking met de bedrijfsdierenartsen verbeteren met focus op bedrijfsbegeleiding

DGZ is ervan overtuigd dat er meer mogelijkheden zijn om toegevoegde waarde bij de veehouder te brengen indien meer acties in het kader van diergeneeskundige programma's en begeleiding effectief en efficiënt via de bedrijfsdierenarts kunnen lopen.

4 De beoogde integratie met MCC-Vlaanderen verder vorm geven en implementeren

Door het gezamenlijke bestuurlijke besluit om tot een zo verregaand mogelijk geïntegreerde operationele integratie van MCC en DGZ te komen, heeft dit punt een hogere prioriteit gekregen dan aanvankelijk in het meerjarenbeleidsplan was voorzien. De doelstellingen zijn evenwel voor alle betrokken partijen glashelder:

- de bestaansreden van beide organisaties naar de toekomst toe vrijwaren;
- een goede kwaliteit-prijsverhouding aan de opdrachtgevers en de klanten blijven garanderen;
- meer slagkracht ontwikkelen in een krimpende markt.

5 Samenwerking zoeken met andere strategische partners, mikkend op innovatie en synergie

DGZ onderzoekt ook de mogelijkheden tot samenwerking met andere toeleveranciers van diensten en managementinformatie naar de veehouder. Kennis en data van diverse partijen combineren tot innovatieve producten en beter ondersteunende diensten ten behoeve van de veehouder zijn daarbij het doel.

6 Een nieuwe procesinrichting, end-to-end en helemaal gericht op de klant

Op basis van een nieuw gedefinieerd procesmodel dat begint en eindigt bij de klant, is DGZ de hoofdprocessen aan het herbeschrijven, inclusief de procesverbeteringen.

7 Verder vorm geven aan de interne cultuurverandering naar klantgericht denken

Het lopende cultuurveranderingstraject zal verder aangezwengeld worden door in te zetten op de gewenste competenties van medewerkers, door de leidinggevende rol te versterken, door te focussen op samenwerking en door een beleid te implementeren dat gericht is op het behoud van waardevolle medewerkers.

8 Het toekomstbestendig maken van de organisatie

De meeste huidige IT-systemen zijn al langere tijd geleden ontworpen. Met het oog op de toekomst zal de bestaande ICT-infrastructuur vereenvoudigd worden. Een deel van de applicaties en data zal in de cloud geplaatst worden, er zal een mobiele strategie worden opgezet en uitgerold en bijzondere aandacht zal gaan naar databeveiliging. De wijzigingen in de ICT-infrastructuur en -applicaties zullen permanent vanuit de klant- en marktbehoeften gestuurd worden.

9 Het afronden van het project 'bouwen en verbouwen'

Dit omvangrijke meerjarenproject past in de overgang van drie naar twee sites. De activiteiten zijn nu geconcentreerd in de sites Torhout en Lier, terwijl site Drongen in 2016 werd gesloten. Prioritaire doelstelling hierbij is om de werkingsprocessen tot een nog hogere efficiëntie te brengen en tegelijkertijd bij te dragen aan de cultuurverandering van de organisatie, extern gericht op de klanten en intern gericht op samenwerking en openheid.

2016 IN VOGELVLUCHT

JANUARI

- ▶ De hoogpathogene variant van vogelgriep breidt snel uit in Zuidwest-Frankrijk. DGZ vraagt aandacht voor bioveiligheid als essentiële maatregel bij de preventie van vogelgriep.
- ▶ Begin 2016 start de uitvoering van de tweede meerjarenovereenkomst 2016-2020 die DGZ en Arsia eind 2015 ondertekend hebben met het FAVV.
- ▶ De raad van bestuur en de algemene vergadering keuren unaniem het meerjarenbeleidsplan 2016-2018 goed. In de toekomstvisie van DGZ worden 9 focuspunten expliciet benoemd (zie pagina 9).
- ▶ De beproevingsverslagen (of verslagen met laboresultaten) krijgen een nieuwe 'look'. De inhoud en grafische opbouw ervan is grondig herwerkt rekening houdend met de suggesties van de klanten. Als overbodig ervaren gegevens zijn weggelaten, terwijl de relevante gegevens nu op een overzichtelijke en compacte manier gepresenteerd worden.
- ▶ DGZ introduceert drinkwateronderzoek voor varkens volgens het Certus-lastenboek. Klanten kunnen kiezen uit drie standaardpakketten: het bacteriologisch pakket, het chemisch pakket en het totaalpakket, dat de bacteriologische en chemische parameters bundelt.
- ▶ Het paratuberculoseprogramma voor melkveebedrijven draait op volle toeren.

FEBRUARI

- ▶ Naar aanleiding van enkele gevallen van porcine epidemische diarree (PED) in Nederland, informeert Veepeiler Varken de veehouders over de preventieve acties die ze kunnen ondernemen.
- ▶ Veepeiler start eveneens met een nieuw project rond vruchtbaarheidsproblemen bij varkens.
- ▶ Er wordt een tweede geval van *Mycoplasma wenyonii* in ons land vastgesteld, ditmaal op een melkveebedrijf in de Antwerpse Kempen. Getroffen dieren hebben een verminderde weerstand, melkdrop en een uitgesproken oedeem ter hoogte van of net voor de uier.
- ▶ DGZ is present op de Agridagen. Mede dankzij de aantrekkingskracht van de nieuwe locatie in Ravels, kunnen de Agridagen en de DGZ-stand rekenen op een grote opkomst.
- ▶ In het kader van het Veepeilerproject Griepbarometer kunnen praktijkdierenartsen bij DGZ stalen laten onderzoeken op ademhalingspathogenen. Op geregelde tijdstippen brengt DGZ via de nieuwsbrief en de website verslag uit over de resultaten.
- ▶ Veepeiler maakt de resultaten bekend van het project rond de antioxidantenstatus bij melkvee. Opmerkelijke vaststellingen zijn dat de antioxidantenstatus bij melkkoeien kort na het kalven vaak ontoereikend is en dat deze status bij droogstaande koeien merkbaar beter is als de dieren op een bedrijf met weidebeloop staan.

MAART

- ▶ Op 3 maart vindt er in de unit IR een externe audit plaats in het kader van ISO 9001.
- ▶ Het FAVV publiceert een vernieuwde versie van het vademecum voor het houden van pluimvee en de bestrijding van *Salmonella*. Een belangrijke wijziging is dat er voor onderzoek naar *Mycoplasma* nog slechts maximaal 20 stalen moeten genomen worden in plaats van 60.
- ▶ Het blauwtongvirus woedt in Frankrijk. Omdat de vrees bestaat dat het virus de grens oversteekt, is de procedure 'verhoogde waakzaamheid' van kracht en lanceert het FAVV een vrijwillige vaccinatiecampagne tegen blauwtong. Het vaccin zal vanaf april beschikbaar zijn.
- ▶ Uit de resultaten van het abortusprotocol blijkt dat Neospora nog altijd één van de belangrijkste oorzaken is van abortus bij rundvee. Om de veehouder nog beter te ondersteunen, wordt het vrijwillige Neosporaprogramma hervormd. In plaats van een jaarlijkse abonnementsprijs, kunnen de deelnemers nu kiezen uit een paar standaardpakketten, waarbij de aansturing en opvolging door DGZ inbegrepen is.
- ▶ ILVO start samen met DGZ een IWT-project dat als doel heeft methodes te ontwikkelen om paratuberculosebesmetting via biest te beperken.

APRIL

- ▶ UGent start – in samenwerking met verschillende partners waaronder DGZ – een onderzoeksproject rond bloeddiarree op varkensbedrijven. In het project zal men de bestaande methodes om de ziekte uit te roeien, evalueren en optimaliseren.
- ▶ DGZ is permanent bezig met bioveiligheid. Via een nieuw project van Veepeiler Varken wil DGZ de varkenssector helpen bij het optimaliseren van het reinigen en ontsmetten van de stallen. Dit moet de bedrijven ondersteunen om de ziektedruk in de varkensstal te verminderen.
- ▶ Er wordt een nieuwe besmetting van Schmallenbergvirus vastgesteld in België, het eerste geval sinds 2011.
- ▶ In het laboratorium vindt een tweedaagse Belac-audit plaats. Het eindrapport is opnieuw gunstig: het ISO 17025-certificaat blijft probleemloos behouden en de scope van de labo-onderzoeken wordt verder uitgebreid met een paar nieuwe analyses.

MEI

- ▶ De algemene vergadering van DGZ keurt de jaarrekening en het jaarverslag 2015 unaniem goed. Er worden 3 nieuwe leden gekozen voor de algemene vergadering. De lijst met alle leden vindt u op pagina 71.
- ▶ DGZ en projectpartners voor de varkenshouderij organiseren demonstratiedagen rond het demonstratieproject "Wekensystemen: keuze in functie van rendabiliteit en arbeid". Dit project wil zeughouders helpen bij het optimaliseren van hun werkorganisatie en het verbeteren van de productieresultaten in de kraamstal.
- ▶ DGZ maakt de resultaten bekend van 16 maanden BVD-bestrijding. Maar liefst 83,3% van alle runderen in Vlaanderen heeft al een IPI-vrij statuut.
- ▶ Veel aandacht gaat op het terrein en in de media uit naar de blauwtongvaccinaties voor runderen, schapen en geiten. De kritische beschikbaarheid van vaccins is daar mee de oorzaak van.
- ▶ DGZ en Arsia starten een project dat wil nagaan of tankmelk- en omgevingsstalen nuttige tools kunnen zijn bij de aanpak van paratuberculose op het melkgeitenbedrijf.
- ▶ Sanitel-MED schiet uit de startblokken. Deze webgebaseerde applicatie laat toe om alle voorgeschreven, verschaft en toegediende antibiotica te registreren.
- ▶ Tijdens een tweedaagse externe audit van de sites Torhout en Lier wordt het kwaliteitsmanagementsysteem ISO 14001 tegen het licht gehouden en wordt het behoud van het certificaat bevestigd. De auditor stelt vast dat DGZ flinke inspanningen levert om de beoogde milieudoelstellingen te halen en dat de werking goed verloopt ondanks de omvangrijke verbouwingswerken die aan de gang zijn.

JUNI

- ▶ Gumboro steekt opnieuw de kop op, op braadkippenbedrijven in West-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg. Ook al zijn de dieren op de meeste bedrijven gevaccineerd, toch blijken ze onvoldoende beschermd.
- ▶ Het voorbije stalseizoen hebben de rundveehouders en hun dierenartsen hard gewerkt aan IBR. Het aantal vrije statuten (13 of 14) schoot de hoogte in. In juni beschikt ruim 42% van de Vlaamse beslagen al over een IBR-vrij statuut.
- ▶ DGZ maakt de resultaten bekend van het tiende werkjaar van het paratuberculoseprogramma. 89% van de deelnemende bedrijven eindigt met het statuut van laag-risicobedrijf.
- ▶ Het aankoopprotocol blijft een zeer succesvol programma; DGZ biedt de klanten 4 voordelige keuzepakketten aan waarmee een aangekocht dier snel en efficiënt gescreend kan worden op IBR, BVD, Neospora en paratbc.
- ▶ DGZ ondertekent de convenant tussen de federale overheid en alle betrokken sectorpartners betreffende de vermindering van het gebruik van antibiotica in de dierlijke sector. Daarmee onderstreept DGZ haar engagement om gezamenlijk met de veehouders, hun dierenartsen, de landbouworganisaties, de overheden en andere cruciale partners mee te helpen om de ambitieuze doelstellingen van het zogenaamde 2020-plan te realiseren.

2016 IN VOGELVLUCHT

JULI

- ▶ RunderRadar, een samenwerkingsverband voor de diagnostische ondersteuning van rundvee tussen de faculteit Diergeneeskunde van UGent en DGZ, brengt opnieuw een overzicht van enkele markante gevallen voor de afgelopen periode: o.a. een botulisme-uitbraak, een bijzonder abortusprobleem, een geval van colistineresistentie en een van parafilariose.

AUGUSTUS

- ▶ Met een nieuw koninklijk besluit over diergeneesmiddelengebruik wordt een belangrijke stap gezet in de strijd tegen antibioticaresistentie.
- ▶ Bij zowel industriële als hobbykonijnen is er een verhoogde sterfte door besmetting met variant 2 van het virus dat *rabbit hemorrhagic disease* (RHD) veroorzaakt. Deze besmettelijke ziekte kan niet behandeld worden; preventie staat dan ook op het voorplan.
- ▶ Op een professioneel leghennenbedrijf in de provincie Antwerpen wordt acute snot of coryza vastgesteld. In oktober krijgen nog enkele bedrijven hetzelfde verdict te horen.

SEPTEMBER

- ▶ De tweede fase van de nieuwbouw en ingrijpende verbouwingswerken in Torhout zijn afgerond binnen de vooropgestelde termijn. De aannemers hebben de klus geklaard in amper 12 maanden tijd. Vele DGZ-medewerkers nemen hun intrek in het nagelnieuwe kantoorgebouw in Torhout. Site Drongen wordt gesloten. Met het samenbrengen van de sites van Torhout en Drongen wil DGZ de dienstverlening aan de veehouders en hun dierenartsen nog efficiënter gaan inrichten.
- ▶ Ook de verbouwing van site Lier – gepland voor 2017 – neemt concrete vormen aan. Samen met partner MCC kan DGZ de fase van het maken van de plannen afronden.

OKTOBER

- ▶ Op een melkveebedrijf in de provincie Henegouwen wordt een haard van rundertuberculose bevestigd.
- ▶ DGZ maakt de resultaten bekend van een vergelijkend onderzoek over het correcte en tijdig registreren van geboorte-, invoer-, aankomst- en vertrek-meldingen binnen de rundvee- en vleeskalversector. 94% van alle meldingen wordt binnen de wettelijke termijn geregistreerd. DGZ bezorgt elke rundveehouder ook een persoonlijk overzicht van deze registraties.
- ▶ Nu de samenwerking op een paar terreinen in de praktijk al is ingevuld, geven de besturen van MCC en DGZ de opdracht om alle operationele activiteiten op korte of middellange termijn te integreren waar mogelijk.

NOVEMBER

- ▶ Mede dankzij de stimulans vanuit de zuivelindustrie en het IKM-kwaliteitslastenboek zit het vrijwillige paratuberculoseprogramma in de lift. Ondertussen zijn er ruim 4000 beslagen in Vlaanderen die deelnemen, wat de totale deelnamegraad op 96% van alle melkveehouders brengt.
- ▶ Vogelgriep is aan een opmars bezig in de ons omringende landen. In België kondigt minister Borsus een periode van verhoogd risico af: alle pluimvee van professionele bedrijven moet opgehokt worden. DGZ informeert de pluimveehouders intensief over de maatregelen die ze kunnen nemen om hun bedrijf te beschermen.
- ▶ DGZ neemt een nieuw toestel voor hematologie in gebruik dat zowel varkens-, runder- als paardenbloed kan analyseren. Binnen de twee minuten kan het toestel een groot scala aan parameters onderzoeken.
- ▶ De eerste resultaten van het Veepeilerproject rond reinigen en ontsmetten op varkensbedrijven tonen aan dat verbetering mogelijk is, vooral op plaatsen die niet direct in contact staan met de dieren (plafond, ventilatie en muur op ooghoogte) of moeilijk te reinigen zijn door hun complexe vorm.
- ▶ Na een onderbreking van twee jaar is DGZ weer present op een succesvolle editie van Expovet.

DECEMBER

- ▶ De bevindingen van recente Veepeilerprojecten worden voorgesteld tijdens de Veepeiler studiedagen voor rundveeierenartsen.
- ▶ Het laboratorium van DGZ neemt een nieuwe PCR in gebruik voor de detectie van PCV2 bij varkens. De gemiddelde doorlooptijd van het onderzoek verkort hiermee van 14 naar 4 dagen.
- ▶ Het programma Biggenmonitor toont aan dat PRRS en Circo – mits de juiste maatregelen – wel degelijk onder controle te houden zijn.
- ▶ Een geval van brucellose wordt vastgesteld op een melkveebedrijf in Luxemburg.
- ▶ Op 14 december verschijnt het nieuwe KB IBR in het Belgisch Staatsblad. Dit KB bepaalt dat alle I2-bedrijven uiterlijk op 1 juli 2017 twee opvolgingstesten uitgevoerd dienen te hebben, met het oog op een doorgroei naar een IBR-vrij statuut. Afmestbedrijven kunnen een nieuwe statuut – het I2-afmeststatuut – aanvragen.
- ▶ Op 15 december vindt er een externe audit plaats in het kader van ISO 9001 voor de unit IR. Er wordt gefocust op het verloop van de processen tijdens en na de verbouwingswerken in Torhout en het verhuizen van Drogen naar de nieuwe gebouwen. Met grote tevredenheid kan worden vastgesteld dat de klant nauwelijks iets van de wijzigingen heeft gemerkt en dat alle wijzigingen nagenoeg probleemloos én volgens planning zijn verlopen.
- ▶ DGZ eindigt haar werkjaar met de laatste voorbereidingen van de bioveiligheidsaward, die begin januari op Agriflanders gelanceerd zal worden.
- ▶ Het aanbestedingsdossier voor de verbouwing van site Lier wordt goedgekeurd en gegund voor uitvoering. Doel is om het vernieuwde gebouw na de zomervakantie van 2017 in gebruik te nemen.
- ▶ In Torhout kan DGZ de twee nieuwe laboratoriumblokken in gebruik nemen. Dit gaat gepaard met de aankoop van nieuwe toestellen, waaronder een toestel voor elektroforese en een automatisch kleuringstoestel. In 2017 gaan de verbouwingswerkzaamheden een nieuwe fase in. De focus ligt dan op de verbouwing van het bestaande labo en aanpassingswerken in de autopsiezaal.

Wist u dat...

... het laboratorium van DGZ 1.811.223 analyses heeft uitgevoerd in 2016? Alles samen zijn er 301.893 dossiers geopend en ontving DGZ 1.568.631 stalen voor onderzoek.

1.811.223
analyses

9.073
autopsies

Wist u dat...

... er ook 9.073 autopsies zijn verricht? Een status quo in vergelijking met vorig jaar.

Wist u dat...

... er in 2016 67.885 bestellingen van documenten en materiaal voor identificatie en registratie werden geregistreerd. 81% betrof bestellingen met betrekking tot rundvee.

67.885
bestellingen

2.280.686

**meldingen
in Sanitel**

Wist u dat...

... er in 2016 2.280.686 meldingen in Sanitel werden geregistreerd: van geboorte, vertrek, aankoop en invoer voor runderen en vleeskalveren; decembertelling en vervoer voor schapen, geiten en herten, en bezoeksrapporten en vervoer voor varkens.

Wist u dat...

... DGZ in 2016 14.437.483 oormerken heeft afgeleverd? Het gaat om primo-oormerken en hermerkingsoormerken voor rundvee; primo-, hermerkings- en beslagooormerken voor schapen, geiten en herten; en beslagooormerken, generieke oormerken en oormerken voor slacht in het buitenland voor varkens. 25% van de verdeelde primo-oormerken voor schapen, geiten en herten zijn elektronische oormerken.

14.437.483
oormerken

820.184**identificatie-
documenten****Wist u dat...**

... DGZ 820.184 identificatiedocumenten heeft afgedrukt en verstuurd. 61% van de documenten werd afgedrukt naar aanleiding van een nieuw geboren kalf.

Wist u dat...

... DGZ blijft investeren in een gestructureerde projectwerking? Op die manier worden de medewerkers DGZ-breed ondersteund bij de uitvoering van hun projecten. In 2016 liepen in totaal 24 projecten, waarvan er 12 blijven doorlopen in 2017. Een daarvan is het omvangrijke project bouwen-verbouwen.

**93.711
klantencontacten****Wist u dat...**

... DGZ 93.711 klantencontacten (vragen, suggesties, ...) heeft geregistreerd in 2016? Deze contacten bereikten ons vooral telefonisch (59%) en via e-mail (26%). De gemiddelde doorlooptijd bedroeg 32 minuten. Het gros ervan (89%) werd afgewerkt binnen de 40 uur.

Wist u dat...

... DGZ in 2016 sprekers had op 84 infosessies en voordrachten, waarvan 34 voor dierenartsen, 18 voor varkenshouders, 14 voor rundveehouders, 10 voor houders van schapen, geiten en herten en 8 voor pluimveehouders.

**infosessies &
voordrachten****171.977****gebruikers
website DGZ****Wist u dat...**

... in de loop van 2016 er 171.977 gebruikers waren van de website van DGZ? Alles samen hebben ze niet minder dan 2.720.977 webpagina's bezocht. Er zijn ook 148 elektronische nieuwsbrieven verstuurd naar een database met vandaag bijna 28.000 abonnees. Daarnaast hebben we ook 24 persberichten ter beschikking gesteld van de vakpers voor veehouders en dierenartsen.

RUNDVEE

KERNCIJFERS beslagen en dieren

Net zoals de voorbije jaren stellen we vast dat het aantal actieve rundveebeslagen in de Vlaamse regio in 2016 verder is afgenomen. Wat het aantal runderen op die bedrijven betreft, zien we voor het eerst terug een daling sinds de stijging die vanaf 2013 werd ingezet.

Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

Actieve rundvee- en vleeskalverbeslagen en aantal runderen en kalveren					
	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal rundveebeslagen	19.518	18.713	17.961	17.138	16.728
Aantal vleeskalverbeslagen	290	278	272	268	267
Aantal runderen	1.127.481	1.148.846	1.172.288	1.178.352	1.169.314
Aantal vleeskalveren	146.314	149.123	155.498	155.417	155.862

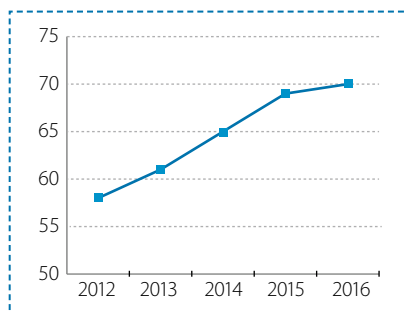
Iedere houder (ook hobbyhouder) van één of meerdere runderen, dient geregistreerd te zijn als actief beslag. Ten opzichte van 2015 daalde het aantal beslagen voor rundvee met 2%; daarmee kwam het aantal actieve rundveebeslagen eind 2016 op 16.728 te staan. Van die beslagen zijn er 1.573 die gedurende het hele jaar geen enkel rund gehouden hebben (zogenaamde 'nulbeslagen'), maar desondanks als actief beslag geregistreerd bleven. Het gaat hier net zoals in 2015 om 9% van alle beslagen.

Voor vleeskalveren blijft het aantal actieve beslagen nagenoeg gelijk met 267 beslagen. Het aantal vleeskalveren is in 2016 licht gestegen.

GEMIDDELD AANTAL DIEREN PER BESLAG

Deze cijfers tonen dat het aantal actieve rundveebeslagen duidelijk blijft dalen in tegenstelling tot het aantal dieren. Dit betekent logischerwijs dat het gemiddeld aantal dieren per actief rundveebeslag toeneemt. Rekening houdend met alle actieve beslagen (dus ook degene die doorheen het jaar geen dieren hadden) steeg dit aantal van gemiddeld 58 dieren per actief beslag in 2012 naar 70 eind 2016. Indien we enkel rekening houden met de beslagen die in 2016 dieren hadden, ligt het gemiddeld aantal dieren per beslag op 77 in plaats van 70.

Evolutie gemiddeld aantal dieren per actief rundveebeslag

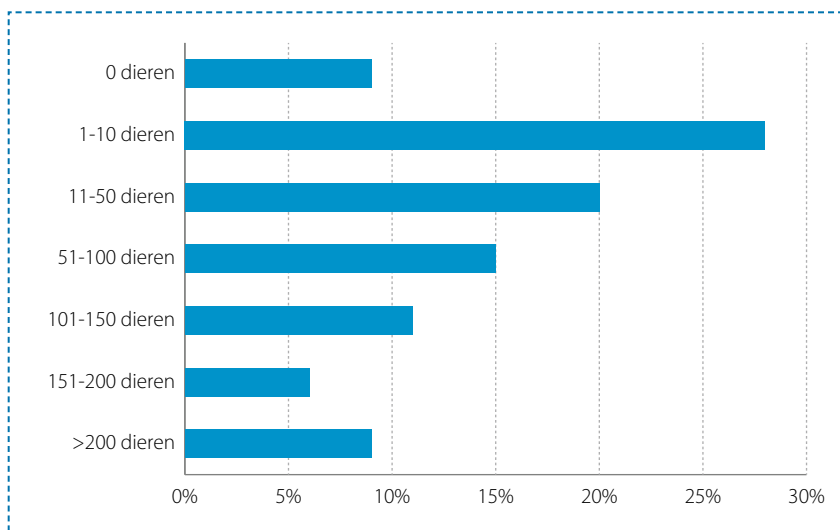
De indeling van de actieve beslagen volgens het gemiddeld aantal dieren per beslag toont dat er in Vlaanderen een groot aantal rundveebeslagen is met een relatief klein aantal dieren. Zo heeft 28% van de actieve beslagen gemiddeld

tussen de één en de tien dieren. Daarmee vertegenwoordigt deze groep slechts 2% van het totale aantal dieren. In de categorie beslagen met meer dan 200 dieren anderzijds, die goed is voor 9% van de actieve beslagen, wordt dan weer 39% van het totale aantal dieren gehouden. Ten opzichte van 2015 was er enkel in deze laatste groep een stijging waar te nemen van het aantal beslagen (met 1%) én van het aantal runderen (met 2%).

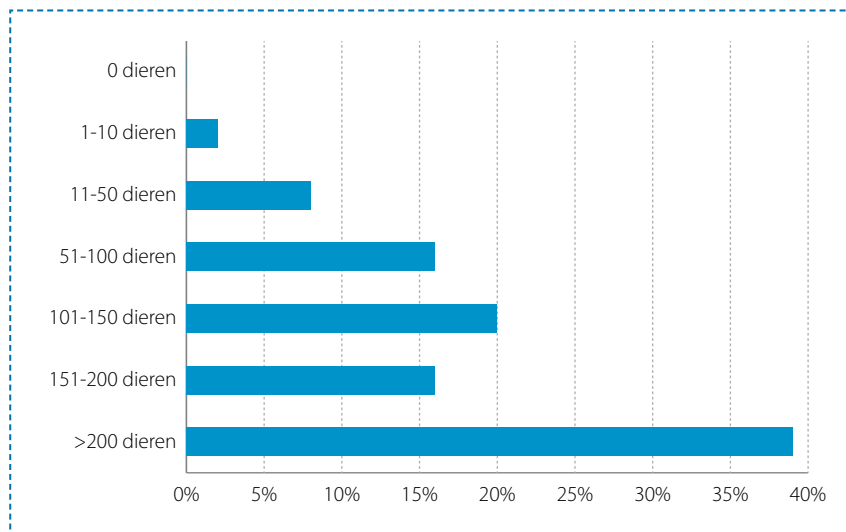
GEBRUIK VEEPORTAAL

Het aantal Veeportalaansluitingen blijft licht groeien. Eind 2016 waren er 11.873 rundveehouders die gebruik maken van Veeportaal tegenover 11.768 eind 2015.

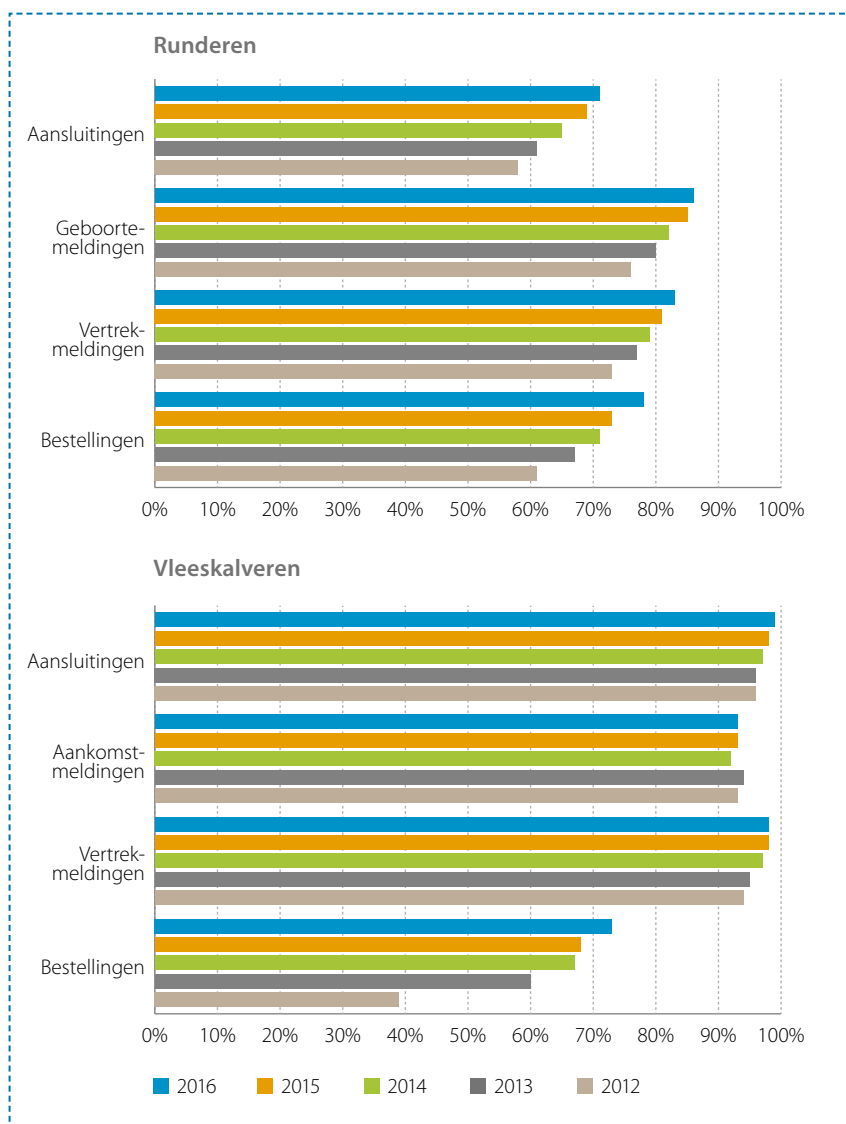
Percentage rundveebeslagen volgens gemiddeld aantal dieren per beslag (situatie eind 2016)

Percentage runderen volgens gemiddeld aantal dieren per beslag (situatie eind 2016)

Aansluitingen, meldingen en bestellingen Veeportaal runderen en vleeskalveren (evolutie 2012-2016)

Voor vleeskalveren is dit aantal nagenoeg gelijk gebleven. Eind 2016 stond de teller op 263 aansluitingen, wat neerkomt op 99% van de vleeskalverhouders.

GEBOORTE, VERTREK EN AANVOER VAN RUNDEREN

In 2016 zijn er 519.321 **geboortes** van kalveren gemeld. In 86% van de gevallen maakte de veehouder hiertoe gebruik van Veeportaal (tegenover 85% in 2015), 13% is via VRS gemeld en de resterende 1% werd op papier opgestuurd naar DGZ. In vergelijking met 2015 steeg het aantal geboortemeldingen met 3%. Gelijktijdig met de voorgaande jaren was van alle geboortemeldingen 51% van het melktype, 38% van het vleestype en 9% gemengd. Bij de resterende 2% ging het om doodgeboren (on)gemerkte dieren waarvoor geen rastype geregistreerd werd.

Van de 720.935 **vertrekmeldingen** die rundveehouders hebben geregistreerd in 2016, is 83% via Veeportaal gemeld, tegenover 81% in 2015. Verder is 13% van de vertrekken via VRS gemeld en de resterende 4% via een papieren formulier. Van de 319.907 vertrekmeldingen die vleeskalverhouders hebben geregistreerd in 2016 is 98% via Veeportaal gemeld; de resterende 2% via een papieren formulier.

Van de 54.833 bestellingen die de rundveehouders in 2016 bij DGZ hebben geplaatst, is 78% via Veeportaal geregistreerd, tegenover 73% eind 2015. Ook bij de vleeskalverhouders is dit percentage gestegen. Eind 2016 werd 73% van de bestellingen geregistreerd via Veeportaal, tegenover 68% eind 2015.

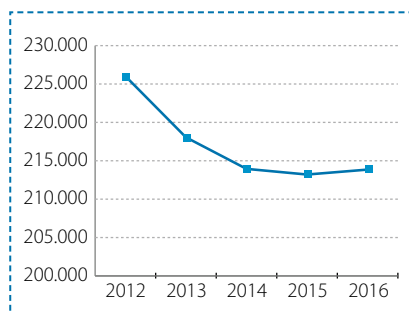
De laatste jaren vertoonde de **aanvoer** van runderen afkomstig van Belgische bedrijven een dalende trend. In 2016 werden er in Vlaanderen voor het eerst terug iets meer runderen aangekocht, namelijk 213.851, bij 8.348 verschillende beslagen. Het betreft hier dieren die worden verplaatst van een Waals of Vlaams beslag

naar een (ander) Vlaams beslag. De aankoop van runderen is sterk geconcentreerd op een beperkt aantal beslagen: 80% van het totale aantal aankopen gebeurt op slechts 12% van de beslagen. De meeste aankopen vinden plaats in april en mei.

Evolutie aantal runderen aangekocht op Vlaamse beslagen

Verdeling aangekochte dieren volgens geslacht en leeftijd (cijfers 2016)

	0-12 maanden	12-24 maanden	>24 maanden	Totaal
Mannelijke dieren	15%	7%	3%	25%
Vrouwelijke dieren	7%	8%	60%	75%
Totaal	23%	15%	62%	100%

Wanneer de aangekochte dieren ingedeeld worden volgens leeftijd en geslacht, merken we dat de grootste groep verhandelde dieren (60%) vrouwelijke dieren van meer dan 24 maanden betreft. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

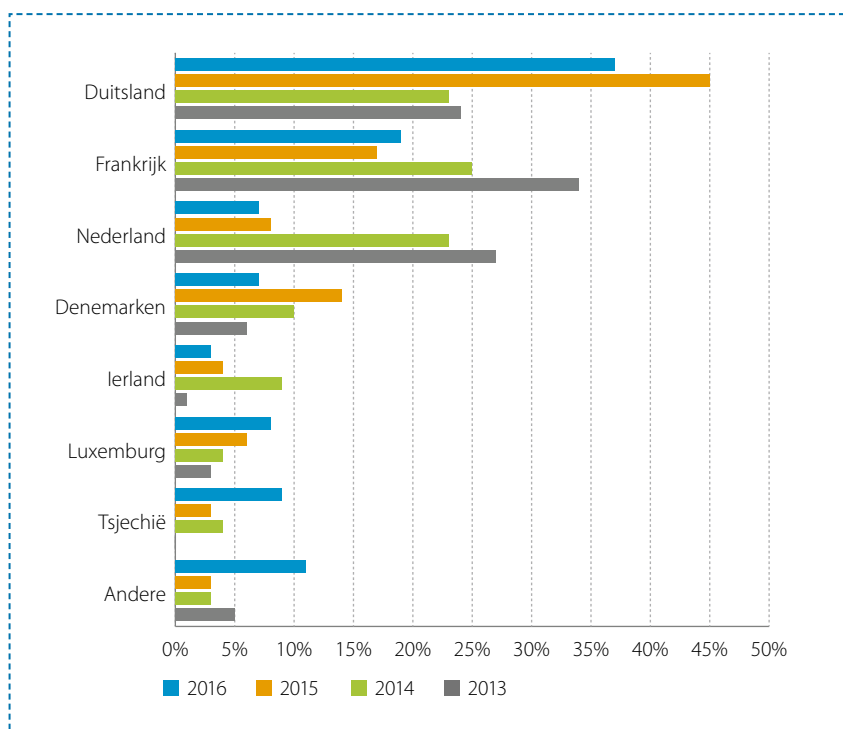
Naast de aankopen bij Belgische beslagen, worden er ook runderen ingevoerd vanuit het buitenland. In totaal zijn er

10.009 runderen geïmporteerd in 2016, goed voor 5% van het totale aantal in binnen- en buitenland aangekochte runderen. In 2015 werden er 13.370 runderen ingevoerd. 80% van de invoer gebeurde op 162 beslagen, dit is 1% van het aantal actieve beslagen. Waar de voorbije jaren de meeste runderen (71% in 2014) afkomstig waren vanuit Frankrijk, Nederland en Duitsland zien we sinds de invoering

Herkomst ingevoerde runderen (evolutie 2013-2016)

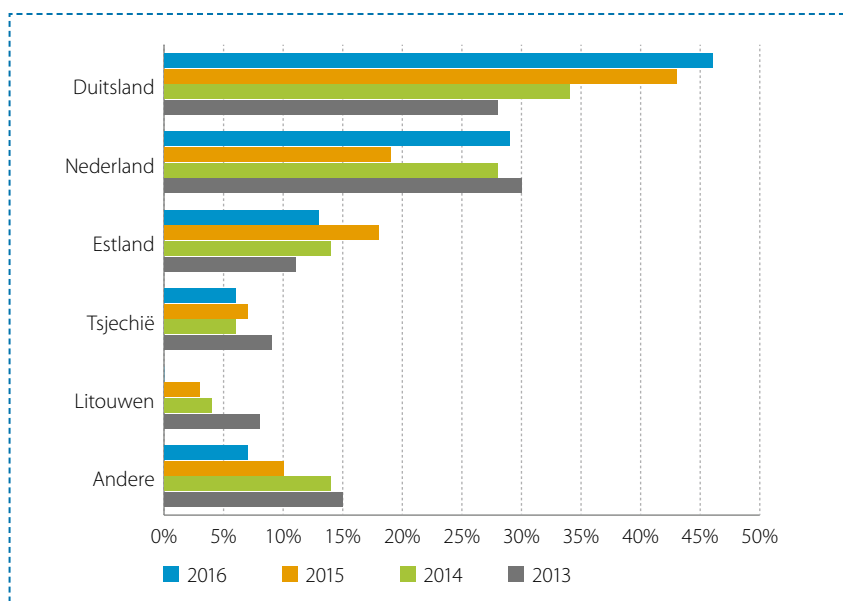

van het verplichte BVD-programma een duidelijke verschuiving. 37% van de ingevoerde dieren was in 2016 afkomstig uit Duitsland, gevolgd door Frankrijk (19%) en Tsjechië (9%). Bij de categorie andere landen woog voornamelijk de invoer van Slowakije door (8%). Nederland en Denemarken (7%) verdwenen daarbij uit de lijst van favoriete aanvoerlanden.

VLEESKALVEREN

In de vleeskalversector zijn er in 2016 262.388 kalveren aangevoerd vanop een Belgisch beslag, terwijl er 60.245 dieren werden ingevoerd vanuit het buitenland (dit is 19% van het totale aantal in binnen- en buitenland aangekochte vleeskalveren). 80% van het intracommunautair handelsverkeer vond plaats op 35 beslagen, dit is op 13% van het aantal actieve beslagen. De ingevoerde vleeskalveren waren hoofdzakelijk afkomstig uit Duitsland en Nederland, gevolgd door een aantal landen in Oost-Europa (Estland en Tsjechië). Ook hier bracht de invoering van het verplichte BVD-programma een duidelijke verschuiving teweeg binnen de voornaamste landen voor invoer. Deze verschuiving was deels nog voelbaar in 2016 met maar liefst 46% van de ingevoerde dieren afkomstig uit Duitsland, terwijl voor Nederland (29%) en Estland (13%) de aantallen ongeveer gelijk bleven aan die van voor het BVD-programma.

Herkomst ingevoerde vleeskalveren (evolutie 2013-2016)

In 2016 is 93% van de aankomstmeldingen van vleeskalveren elektronisch geregistreerd. De resterende 7% is op papier overgemaakt aan DGZ.

DGZ ondersteunt de veehouder bij IR-administratie

Om de veehouders nog beter te ondersteunen, heeft DGZ in 2016 onderzocht in welke mate rundvee- en kalverhouders hun meldingen correct en tijdig registreren. Elke veehouder ontving in oktober 2016 voor de eerste keer de resultaten van deze benchmarkstudie: enerzijds het resultaat voor de sector in zijn geheel en anderzijds een persoonlijke score, samen met advies op maat.

We onderzochten of veehouders hun **geboorte-, invoer-, aankomst- en vertrekmeldingen (verkoop, slachthuis, Rendac)** al dan niet tijdig registreren.

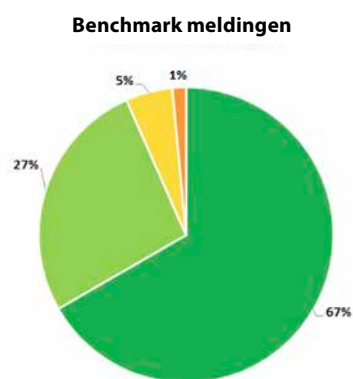
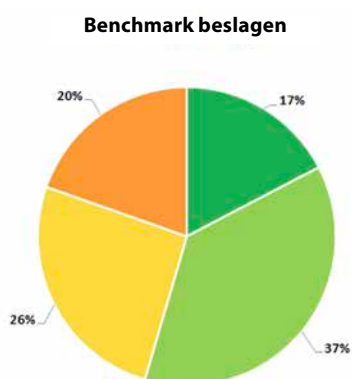
De eerste benchmark baseerde zich op de periode van 1 januari tot 30 juni 2016. Via dit onderzoek brachten we zowel het resultaat voor de rundveesector in z'n geheel in kaart als het resultaat voor elk

individueel beslag. Op basis van de registratietermijnen van de meldingen kreeg ieder individueel beslag ook een score: A+, A, B of C (zie verder).

WAT VERTELLEN ONS DE RESULTATEN?

Voor de volledige **rundvee- en vleeskalversector** tellen we

95% van alle meldingen in rundveesector gebeurt binnen de wettelijke termijn

- A+** Meldingen zijn geregistreerd binnen de meldingstermijn van 3 dagen
- A** Meldingen zijn geregistreerd binnen de meldingstermijn van 7 dagen
- B** Eén of meerdere meldingen zijn geregistreerd buiten de meldingstermijn van 7 dagen
- C** Eén of meerdere meldingen zijn niet geregistreerd

13.887 veehouders (13.635 rundveehouders en 252 vleeskalverhouders) die in de onderzochte periode meldingen geregistreerd hebben.

Resultaten beslagen

Dit overzicht geeft aan hoeveel beslagen hun meldingen registreerden binnen de respectievelijke termijnen. Daaruit blijkt dat **54%** van alle beslagen al hun meldingen **binnen de wettelijk vastgestelde termijn** (7 dagen) registreerden.

Resultaten meldingen

Alle veehouders samen registreerden **944.798 meldingen** in totaal. Liefst **94%** van al deze meldingen, dus zowel rundvee als vleeskalveren, vond plaats binnen de wettelijke meldingstermijn van 7 dagen.

PERSOONLIJKE SCORE

Iedere veehouder die binnen de onderzochte termijn meldingen geregistreerd had, ontving een persoonlijke score voor zijn beslag, met een score van A+ tot C (zie Figuur 1). Zo ziet de veehouder in een oogopslag hoe tijdig hij de meldingen registreert en tot welke categorie zijn beslag behoort.

Naast een gedetailleerde lijst van (eventueel) laattijdige en/of ontbrekende meldingen (zie Figuren 2 en 3), kregen de veehouders met categorie B en C het advies om hun meldingen indien mogelijk nu nog in orde te brengen of – indien nu niet meer mogelijk – ze in het vervolg vroeger door te geven.

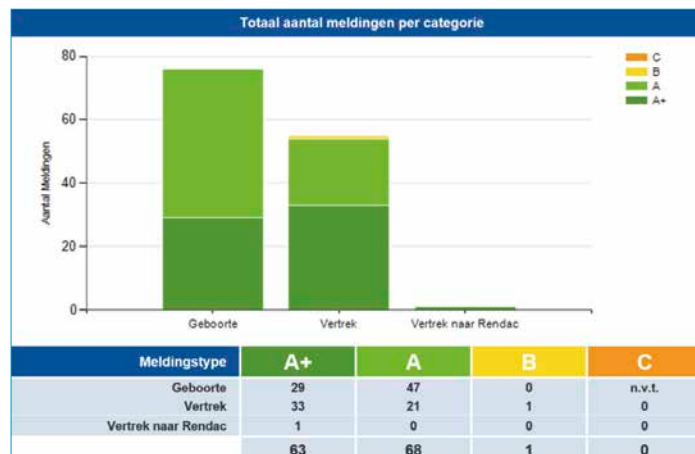
PERMANENTE ONDERSTEUNING

Het spreekt voor zich dat we iedere veehouder aanraden om de meldingen te registreren binnen de bij wet vastgestelde termijn. Concreet betekent dit dat we adviseren om te streven naar **score A+ of A**, afhankelijk van de wijze waarop de veehouder zijn register bijhoudt: digitaal (3 dagen, gekoppeld aan score A+) of op papier (7 dagen, gekoppeld aan score A). Zodra er één melding te laat of niet wordt gemeld, komt het betreffende beslag terecht in respectievelijk **categorie B of C**.

Figuur 1

Figuur 2

Figuur 3

Dienstverlening wordt positief onthaald

Deze dienstverlening bleef niet zonder gevolg. Uit de resultaten van de tweede benchmark, die loopt over het volledige jaar 2016 en uitgestuurd werd in het voorjaar 2017, merken we een positieve trend. Deze keer vergelijken we het resultaat van de eerste drie kwartalen samen (vóór het uitsturen van de eerste benchmark en overzichtslijsten) met die van het vierde kwartaal. Het aantal beslagen dat al hun **meldingen tijdig registreert, stijgt met 8%**, het aantal

beslagen dat **één of meerdere ontbrekende meldingen heeft, daalt met 7%**. Dit bewijst dat de Vlaamse rundveehouder de overzichtslijsten positief gebruikt om in de toekomst door te groeien naar een bedrijf met een correcte registratie. Bij de paspoorten van dieren vertrokken naar Rendac zien we ook een positieve trend: **DGZ ontvangt 10% meer paspoorten** die anders tot de categorie “ontbrekende paspoorten” zouden behoren.

We vinden het belangrijk om de veehouders te blijven ondersteunen, zodat ze steeds beschikken over de juiste informatie om hun registraties correct en tijdig te kunnen uitvoeren. Daarom is dit onderzoek zeker geen eenmalige actie en zullen we de veehouders op geregelde tijdstippen een aantal overzichten bezorgen:

- leder kwartaal ontvangen ze een lijst van laattijdige en ontbrekende meldingen en ontbrekende paspoorten van gestorven dieren.
- Jaarlijks (in het voorjaar) krijgen ze het resultaat van de benchmarkstudie rond het tijdig registreren van meldingen, met enerzijds het resultaat voor de sector in zijn geheel en anderzijds hun persoonlijke score.

KERNCIJFERS laboratoriumonderzoek

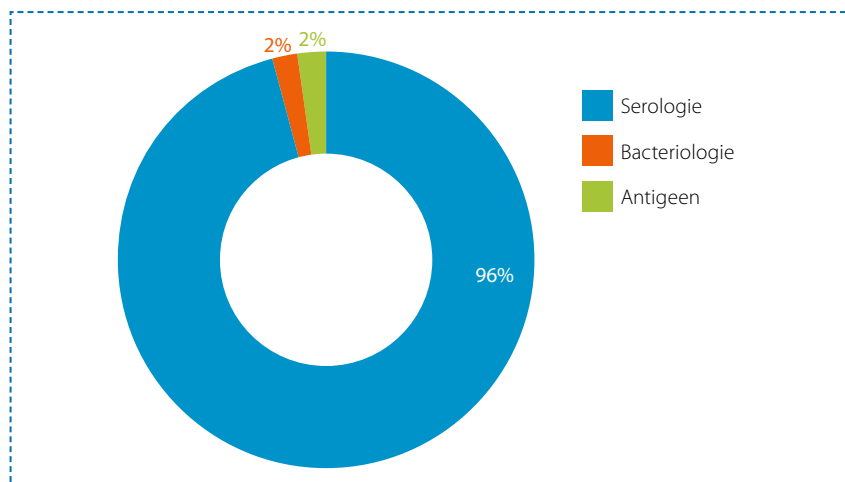
In 2016 heeft het laboratorium van DGZ over de verschillende afdelingen heen 1.397.908 analyses uitgevoerd voor rundvee en kleine herkauwers. Dit was 13% meer dan in 2015. Deze stijging valt grotendeels toe te schrijven aan de toename van analyses op serologie voor IBR. Het aantal herkauwers

aangeboden voor autopsie daalde met 3%. Deze daling was uitsluitend te wijten aan het kleinere aantal foetussen aangeboden binnen het abortusprotocol. Het verminderde aanbod aan foetussen vormt ook de verklaring voor de daling van het aantal onderzoeken in de afdeling bacteriologie.

Aantal onderzoeken per afdeling

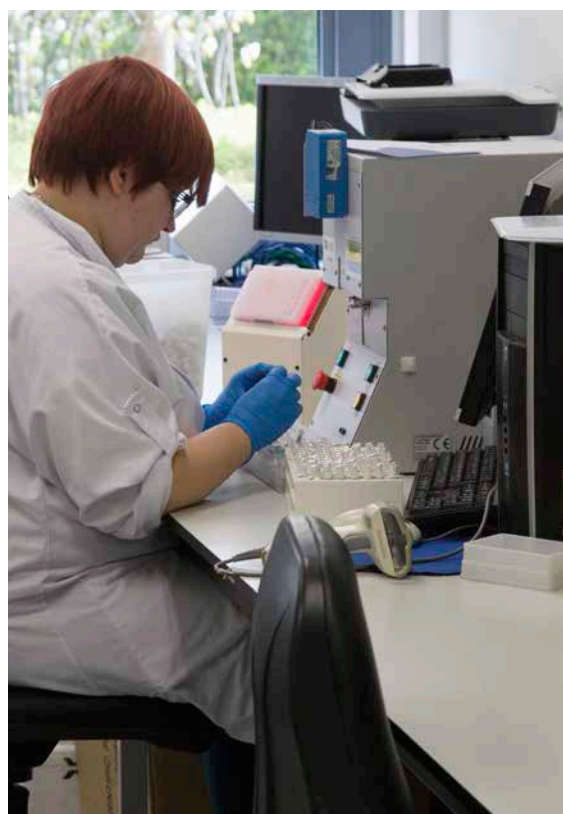
	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
Serologie	1.186.807	1.343.419	+13%
Antigeendetectie	24.242	26.318	+9%
Bacteriologie	25.398	22.230	-12%
Autopsie	6.135	5.941	-3%
Totaal	1.242.582	1.397.908	+13%

Verdeling analyses rundvee en kleine herkauwers over de verschillende laboratoriumafdelingen

Overzicht meest voorkomende analyses

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
BVD Ag (ELISA)	543.643	538.083	-1%
IBR gE (ELISA)	321.164	490.039	+53%
Paratbc As (ELISA)	102.734	94.967	-8%
Neospora As (ELISA)	58.813	52.077	-11%
Brucellose As (MAT)	19.519	19.508	+0%
BVD As (ELISA)	5.822	4.451	-24%
Leucose As (ELISA)	9.962	13.272	+33%
Aërobe cultuur	7.288	6.804	-7%
Tetrakit	5.540	5.912	+7%
Brucellose cultuur	5.849	5.012	-14%
Mycologische cultuur	5.438	4.543	-16%

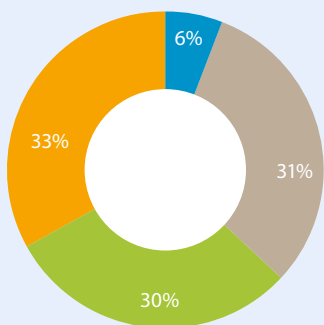

Griepbarometer onderzoekt infectieuze oorzaken luchtweginfecties bij kalveren

Luchtweginfecties – of kalvergriep in de volksmond – zijn de hoofdoorzaken van sterfte en groeivertraging tijdens de kalveropfok in Vlaanderen. Met het project Griepbarometer bracht Veepeiler Rund in 2016 de infectieuze oorzaken van deze ziekte in kaart. Deze tool is een zeer hulpzaam middel gebleken voor dierenartsen en veehouders om enerzijds verantwoord te kunnen omgaan met antibioticagebruik en anderzijds beter preventieve strategieën in de aanpak ervan op te stellen.

Het Veepeilerproject Griepbarometer – een samenwerking tussen DGZ en de faculteit Diergeneeskunde van UGent, vakgroep Inwendige Ziekten van de Grote Huisdieren – liep van december 2015 tot oktober 2016 en werd gefinancierd door het Sanitair Fonds. In die tijdspanne zonden 150 bedrijven met een griepuitbraak, in een vroeg en onbehandeld stadium, stalen in van kalveren (longspoelingen of neusswabs). Per bedrijf werden er PCR-testen uitgevoerd op zeven ademhalingsziektekiemen – drie virussen en vier bacteriën.

In het Veepeilerproject Griepbarometer werden op zowat alle bedrijven griepziektekiemen geïsoleerd

- Geen ziektekiemen
- Enkel virussen aanwezig
- Enkel bacteriën aanwezig
- Gemengde infectie

ZIEKTEKIEMEN GEÏSOLEERD OP 94% VAN DE BEDRIJVEN

Op een derde van de onderzochte bedrijven werden zowel virussen als bacteriën geïsoleerd. Op een vergelijkbaar percentage bedrijven waren enkel bacteriën of enkel virussen aanwezig. Op slechts 6% van de bedrijven werden er geen ziektekiemen teruggevonden.

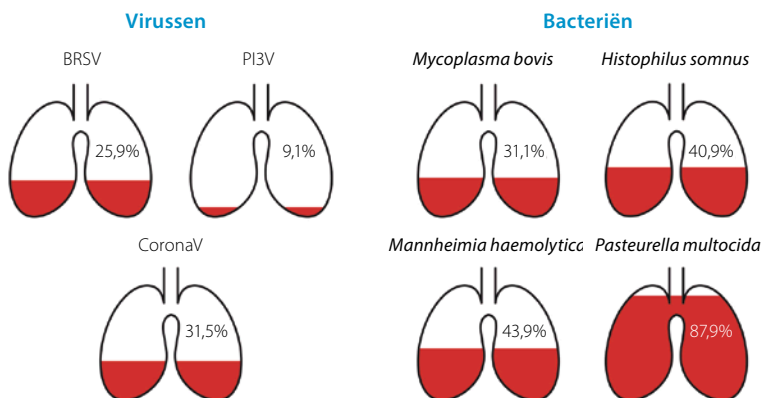
OPMERKELIJKE RESULTATEN VOOR CORONAVIRUS, MYCOPLASMA BOVIS EN HISTOPHILUS SOMNI

Bij de onderzochte **virussen** kwamen het bovien respiratoir syncytieel virus (BRSV) en het coronavirus het vaakst voor. Dit laatste piekte vooral naar het einde van de winterperiode toe. Coronavirus

is vooral gekend als oorzaak van diarree. Toch blijkt zijn rol als veroorzaker van ademhalingsproblemen in Vlaanderen veel groter dan eerder gedacht.

Bij de **bacteriën** moet opgemerkt worden dat veel van de onderzochte kiemen tot de normale bacteriële flora van de neus behoren en dat de sonde tijdens de staalname voor de longspoeling langs de neus passeert. De gebruikte PCR-test is zeer gevoelig en kan ook onschadelijke hoeveelheden kiemen, of dood DNA-materiaal van kiemen, detecteren. Voor alle geteste bacteriën wijst detectie enkel op de aanwezigheid ervan op het bedrijf; het onderzoek bevestigt niet noodzakelijk of de kiem bij de ziekte betrokken is. Daarom

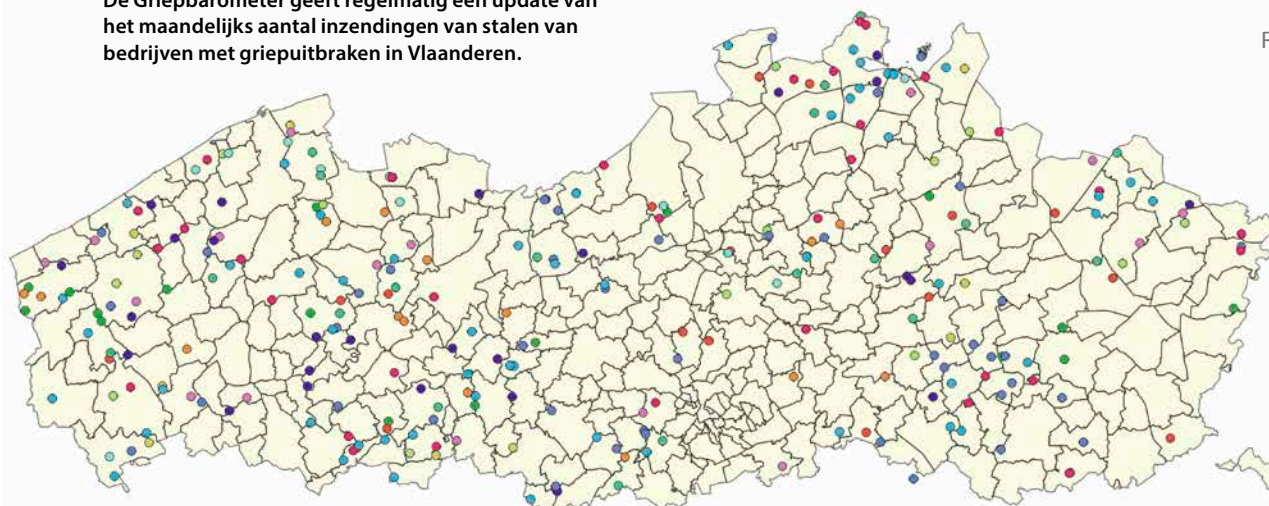
Percentage positieve bedrijven per ziektekiem onderzocht in het Veepeilerproject Griepbarometer

De Griepbarometer geeft regelmatig een update van het maandelijks aantal inzendingen van stalen van bedrijven met griepuitbraken in Vlaanderen.

RUNDVEE

- Maand
- januari
  - februari
  - maart
  - april
  - mei
  - juni
  - juli
  - augustus
  - september
  - oktober
  - november
  - december

is het voor alle kiemen aangewezen een positief PCR-resultaat aan te vullen met bacteriële kweek om hun betrokkenheid in het ziekteproces na te gaan. Bovendien kan men via bacteriële kweek voor de meeste kiemen ook een antibiogram bekomen, een meerwaarde voor een rationele behandeling met antibiotica.

De hoge gevoeligheid van de PCR heeft ook voordelen. Zo werd *H. somni* veel vaker teruggevonden dan historisch verwacht in Vlaanderen. Deze bacterie wordt gemakkelijk overgroeid door anderen na staalname, maar dit heeft geen impact bij deze PCR-test.

M. bovis werd het minst frequent teruggevonden. Het aandeel ervan is echter verontrustend hoog en past binnen de wereldwijde trend naar meer *Mycoplasma*-infecties bij runderen op de modernere, groter wordende en meer intens door handel verbonden bedrijven.

AANPAK OP MAAT VAN HET BEDRIJF

Door onderling overleg kunnen veehouder en bedrijfsdierenarts preventieve maatregelen nemen en een meer aangepast behandelingsprotocol uitwerken, zoals ook wordt geadviseerd door AMCRA. Er kan steeds een beroep gedaan worden op DGZ en de Kliniek Inwendige Ziekten van de Grote Huisdieren, UGent, voor gespecialiseerd diergeneeskundig advies en extra ondersteuning. Door een efficiënte behandeling snel te starten en gerichte

maatregelen te nemen op vlak van huisvesting, bioveiligheid en vaccinatie, blijven de economische gevolgen en de bijbehorende behandelingskosten beperkt.

GRIEPSITUATIE BIJ RUNDVEE IN VLAANDEREN ONLINE TE VOLGEN

Net als bij humane griep, zijn de ziektekiemen die kalvergriep veroorzaken

zeer besmettelijk. Ze verspreiden snel naar naburige bedrijven. Daarom is het belangrijk dat veehouders de griepsituatie voor kalveren in Vlaanderen kunnen opvolgen zodat ze tijdig kunnen ingrijpen. Op de website van DGZ kunnen veehouders altijd een recente update van de situatie vinden.

BAL-workshops blijken groot succes

In het najaar van 2016 organiseerde DGZ een aantal workshops voor bedrijfsdierenartsen verspreid in Vlaanderen. Tijdens die workshops toonden de DGZ-dierenartsen het belang aan van een zogenaamde broncho-alveolaire spoeling. Terzelfdertijd lieten ze de bedrijfsdierenartsen zelf aan de slag gaan om de techniek in te oefenen op levende kalveren. Broncho-alveolaire lavage – ook wel 'BAL'

genoemd – is een techniek om via een neussonde een staal te nemen van de aanwezige ziektekiemen in de diepere luchtwegen. Dit geeft een beter en betrouwbaarder beeld van de ziektekiemen die een rol spelen in kalvergriep of longaan- doeningen van volwassen koeien.

De workshops waren een groot succes: de dierenartsen zijn ondertussen massaal aan het 'BAL'-en gegaan.

Vlaamse IBR-vrije bedrijven in stijgende lijn

Rundveehouders en dierenartsen maken sinds 2012 samen werk van het verplichte IBR-programma. In 2016 ging een nieuwe fase van start in de bestrijding van IBR. De focus ligt nu op de doorgroei van I2-bedrijven naar een IBR-vrij statuut (I3). Op 14 december werd het nieuwe koninklijk besluit IBR gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Dit KB heeft op korte termijn gevolgen voor rundveehouders van I2-bedrijven.

De nieuwe fase in de IBR-bestrijding wil het besmettingsrisico op IBR-vrije bedrijven en de bestrijdingskosten voor IBR beperken. Om België op termijn officieel IBR-vrij te maken, gaat de sector binnen het verplichte IBR-programma stapsgewijs te werk. Het Agrofront (ABS, Boerenbond en FWA) heeft hiertoe zijn visie en standpunten gebundeld in een stappenplan. Dit stappenplan werd door de technische werkgroep IBR – die is samengesteld uit afgevaardigden van de landbouworganisaties, dierenartsenverenigingen, overheden en wetenschappelijke instellingen – vertaald in een nieuw koninklijk besluit (KB) voor IBR-bestrijding.

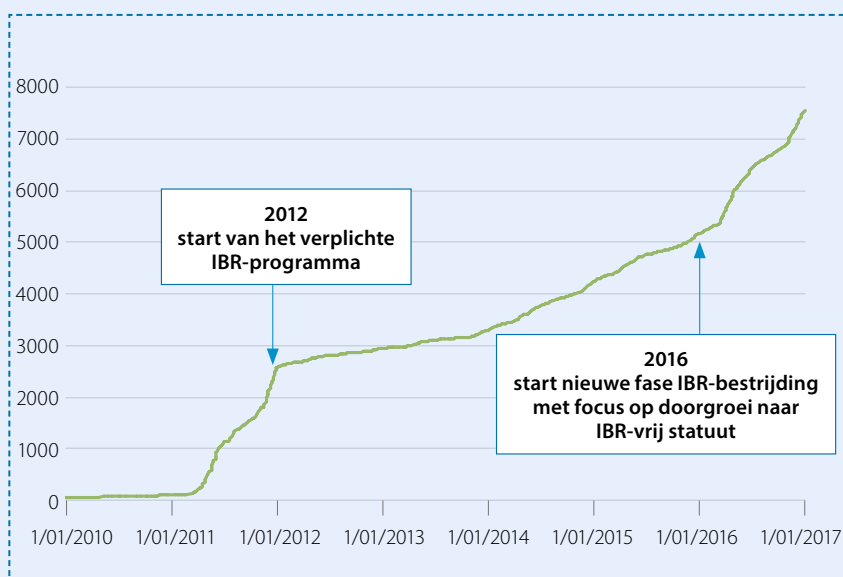
STERKE STIJGING AANTAL IBR-VRIJE STATUTEN

In 2016 hebben rundveehouders en hun dierenartsen hard gewerkt aan IBR. Het aantal vrije statuten (I3 of I4) of statuten in aanloop naar een vrij statuut (I2D) ging hierdoor stevig de hoogte in.

NIEUW KONINKLIJK BESLUIT IBR

De publicatie van het nieuwe KB heeft als doel België officieel vrij te krijgen van IBR. Dit houdt ook in dat België kan doorgroeien van de huidige artikel 9-status (Europese erkenning van het Belgische IBR-bestrijdingsprogramma) naar een artikel 10-status (officieel IBR-vrij).

Evolutie aantal IBR-vrije statuten (I3- en I4-statuten) op Vlaamse beslagen met ten minste één rund

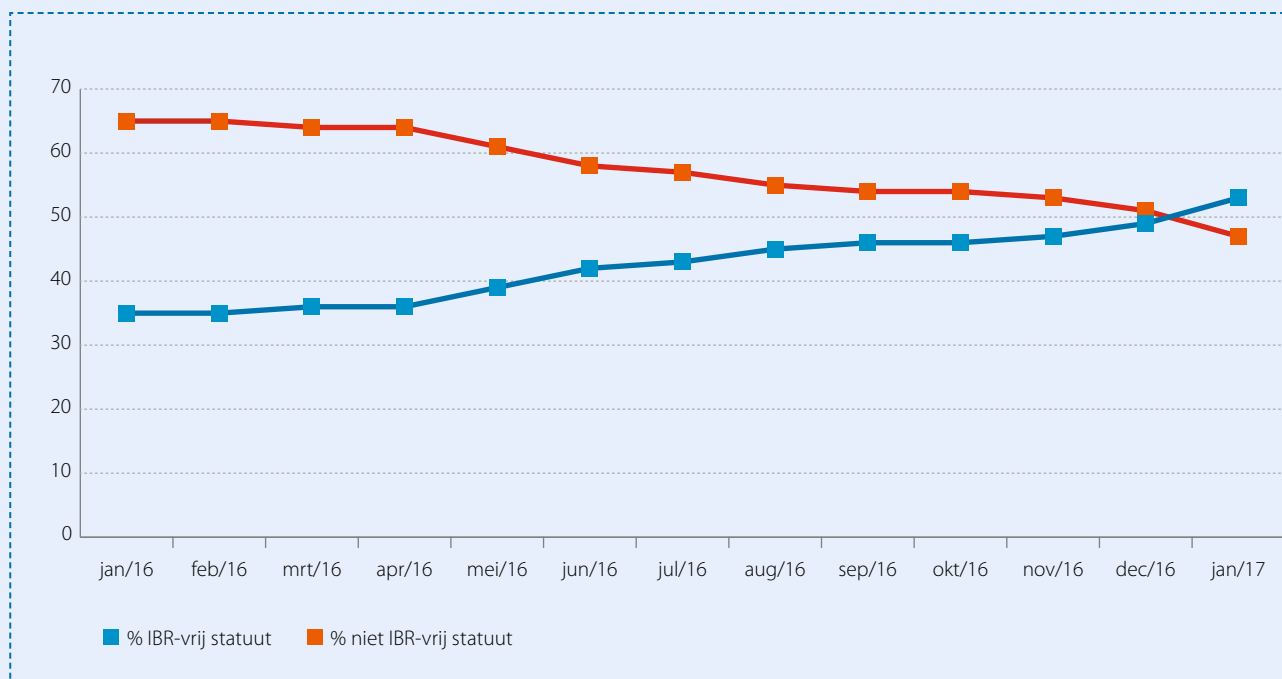
IBR-statuten op Vlaamse bedrijven met minstens één rund
(vergelijking situatie op 1 januari 2016 en 1 januari 2017)

IBR-statuu	IBR-statuten bedrijven			IBR-statuten runderen		
	Situatie 1/1/2016	Situatie 1/1/2017	Vershil	Situatie 1/1/2016	Situatie 1/1/2017	Vershil
I1	382	238	-144	3.345	1.546	-1.799
I2	8.959	6.156	-2.803	808.405	636.434	-171.971
I2D	151	252	101	13.186	17.706	4.520
I3	4.925	7.237	2.312	344.789	509.545	164.756
I4	127	113	-14	5.609	5.068	-541
TOTAAL	14.544	13.996	-548	1.175.334	1.170.299	-5.035

Evolutie IBR-vrije statuten (I3 en I4) en niet IBR-vrije statuten

Met de publicatie van het nieuwe KB moet een bedrijf minstens een I2-statuut hebben om runderen te mogen houden. Deze aanpassing in de wetgeving was voor de – weliswaar kleine – groep bedrijven met een I1-statuut nodig om de overige bedrijven die wel correct IBR bestrijden te beschermen.

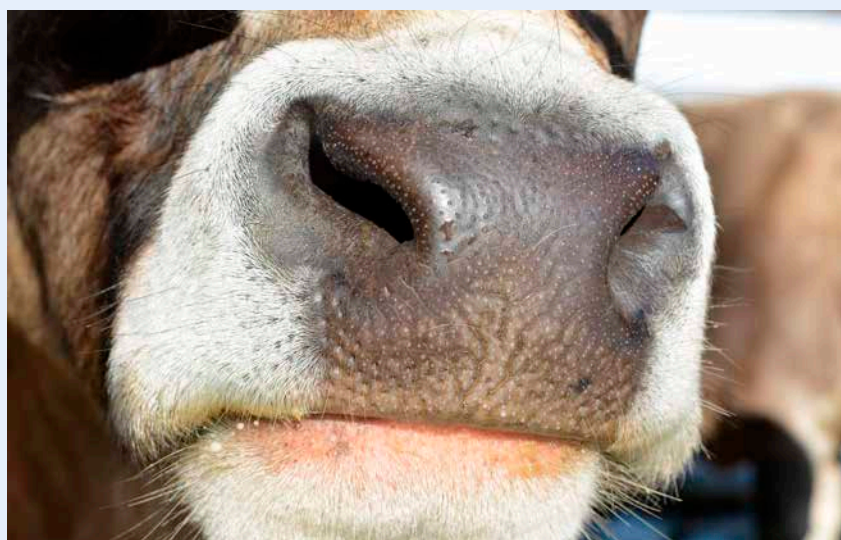
Het nieuwe KB legt op dat vaccinaties voortaan binnen de maand na toediening geregistreerd moeten worden in Veeportaal. De volledige screening voor het behalen van een hoger statuut is ook uitgebreid en is nu van toepassing voor alle runderen ouder dan 12 maanden, alle aangekochte runderen en alle runderen geboren op het bedrijf en jonger dan 12 maanden, voor zover deze groep meer dan 50% van het rundveebeslag uitmaakt. Alle I2-bedrijven moeten nog voor 1 juli 2017 een opvolgingstest laten uitvoeren. Dit is een screening (bloedonderzoek IBR gE ELISA) van een beperkt aantal dieren geselecteerd door DGZ. Enkel veehouders met geen enkel positief (ongunstig) resultaat in de leeftijdscategorie 12 tot 24 maanden mogen hun dieren nog zelf vaccineren (voor zover

er een overeenkomst van diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding is afgesloten tussen de verantwoordelijke en de bedrijfsdierenarts).

Het nieuw koninklijk besluit IBR voorziet een nieuw statuut – het I2-afmeststatuut – dat aangevraagd kan worden door zuivere afmestbedrijven. Dit zijn rundveebedrijven waar geen enkel rund wordt geboren en waar enkel en alleen runderen worden aangevoerd met het oog op hun vetmesting. Deze dieren verlaten het

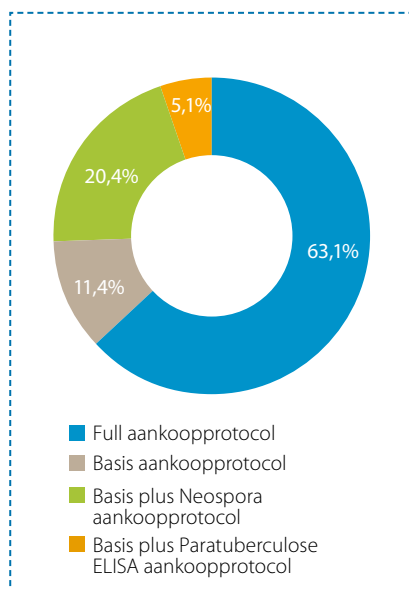
beslag alleen als slachtrund. Bedrijven met het I2-afmeststatuut zijn vrijgesteld van verdere serologische onderzoeken. Deze bedrijven dienen de aangevoerde runderen enkel te primovaccineren.

Vanaf 2018 kunnen IBR-dragers enkel afgevoerd worden naar deze zuivere afmestbedrijven of rechtstreeks naar het slachthuis. Zo komen eventuele IBR-dragers niet meer in de handel terecht en vormen ze voor de andere bedrijven geen risico op (her)infectie bij aankoop.

AANKOOPPROTOCOL blijft nuttig instrument om bioveiligheid en aankoopbeleid te optimaliseren

Verdeling aangevraagde protocollen

Het aankoopprotocol, dat mede gefinancierd wordt door het Sanitair Fonds, vormt voor rundveehouders een nuttig instrument waarmee ze hun bioveiligheidsmanagement en aankoopbeleid kunnen optimaliseren.

Sinds 2011 is het aantal uitgevoerde aankoopprotocollen bijna verdubbeld tot 34.354 in 2016.

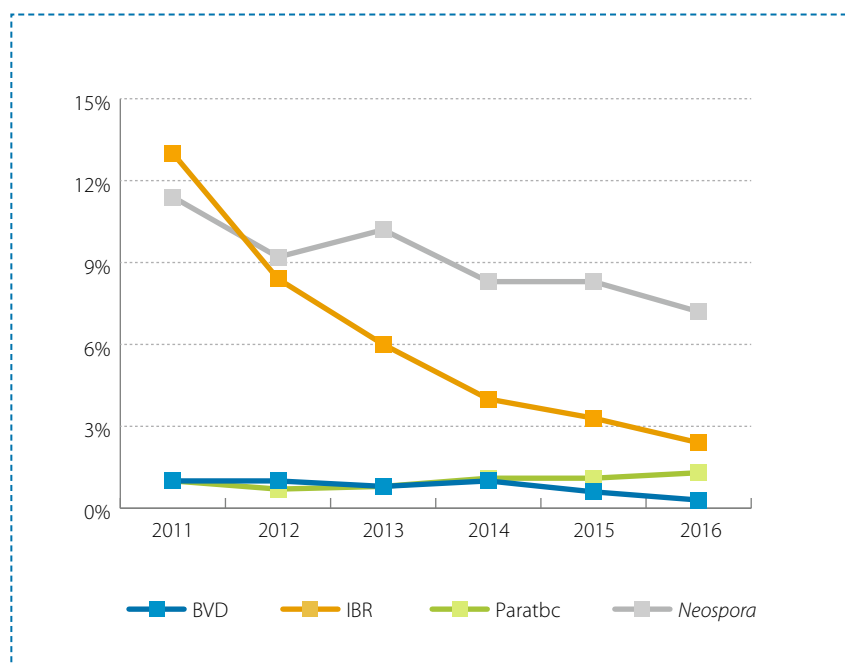
Het Full aankoopprotocol blijft het meest aangevraagde protocol in 2016.

Onderstaande figuur geeft de percentages positieve resultaten weer voor de vier onderzochte pathogenen uit het aankoopprotocol. Hieruit blijkt dat het percentage **IBR** gE-positieve dieren dat nog in de handel komt verder daalt en onder de 3% uitkomt. Dit mag niet leiden tot de conclusie dat het belang van het

aankoopprotocol in de IBR-bestrijding afneemt. Integendeel, met de huidige toename van het aantal IBR-vrije beslagen zal een consequente controle van de aangekochte runderen meer dan ooit nodig zijn. De aankoop van een besmet rund blijft immers een belangrijke risicofactor voor de insleep van IBR op een vrij beslag. Voor **paratuberculose** blijft het percentage positieve resultaten min of meer gelijk aan het voorbije jaar. **Neospora** lijkt de laatste jaren iets af te nemen maar blijft toch nog rond de 8% hangen. Voor **BVD** is er een duidelijke daling merkbaar in de laatste 2 jaar (2015 en 2016) ten opzichte van 2014. Sinds de start van het verplichte BVD-bestrijdingsprogramma begin 2015 worden immers alle kalveren bij de geboorte getest en kunnen dieren met het IPI-statuut – de BVD-dragers – niet meer in de handel gebracht worden.

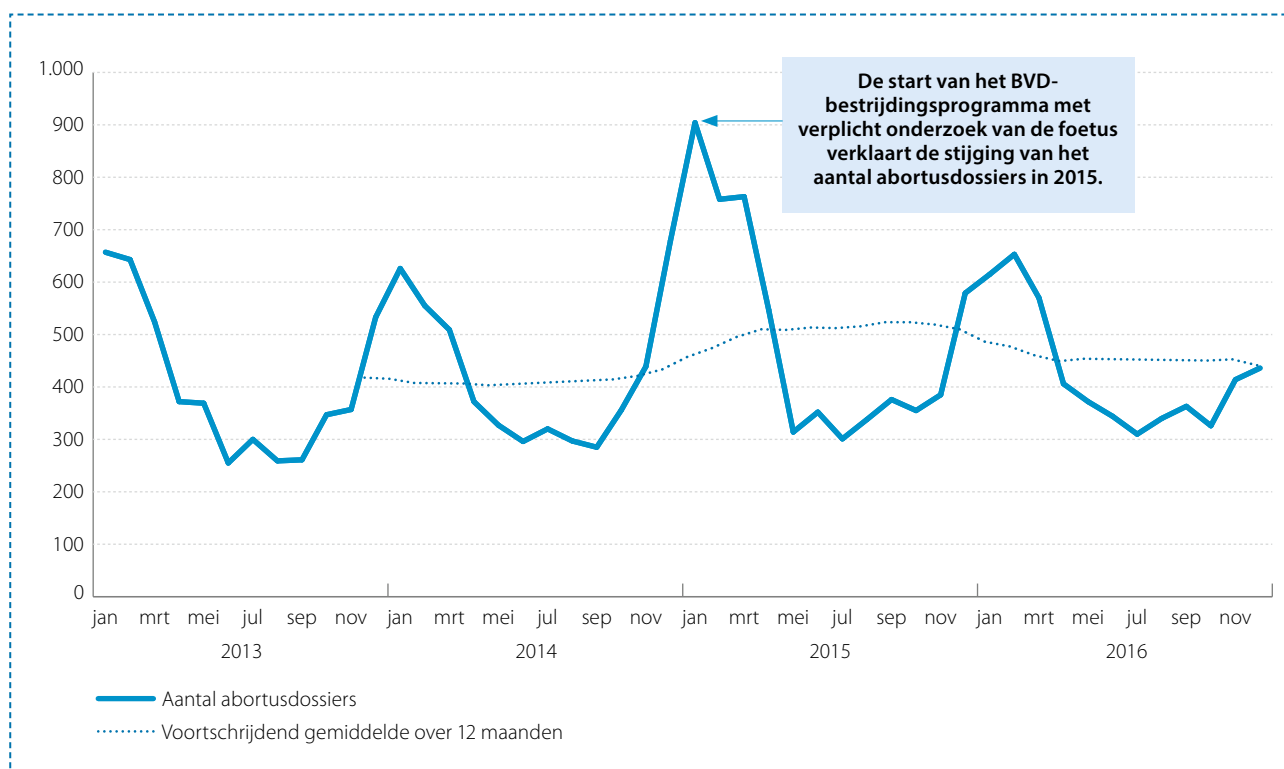
Percentage positieve resultaten voor de vier pathogenen uit het aankoopprotocol

ABORTUSPROTOCOL RUNDVEE: Neospora blijft belangrijkste oorzaak van abortus

Evolutie aantal abortusdossiers 2013-2016

Sedert eind 2009 biedt het FAVV financiële ondersteuning voor het onderzoek naar de oorzaak van abortus bij runderen en kleine herkauwers. Alle ophalingen en analyses binnen het protocol worden volledig vergoed door het FAVV. Het protocol is o.a. een prima instrument om brucellose-uitbraken te detecteren en vormt zo de belangrijkste pijler binnen het brucellose-monitoringsprogramma.

Naast het verplichte brucelloseonderzoek wordt elke verwerping eveneens onderzocht op de meest voorkomende infectieuze oorzaken van abortus, met name BVD, *Neospora*, bacteriën, enz. Op deze manier kan elke veehouder kort op de bal spelen en daaropvolgend, de financiële verliezen ten gevolge van abortus zo veel mogelijk beperken. Dankzij de flexibiliteit van het programma is het bovendien

mogelijk om analyses voor opkomende of nieuwe ziekten, zoals het schmallebergvirus in 2012, in het abortusprotocol op te nemen.

Uit de resultaten van het abortusprotocol blijkt dat *Neospora* in 2016 nog steeds een belangrijke oorzaak was van abortus bij runderen in Vlaanderen.

NEOSPORA-PROGRAMMA in een nieuw jasje

Eind 2013 lanceerde DGZ het vrijwillige *Neospora*-programma. Om de opvolging en de ondersteuning voor de veehouders nog te verbeteren, paste DGZ in 2016 het programma aan. Er wordt niet langer met jaarlijkse abonnementsprijzen gewerkt; de deelnemers betalen nu het standaardtarief voor elk uitgevoerd onderzoek en worden binnen het programma verder kosteloos aangestuurd en opgevolgd door DGZ. Sinds de start van de vernieuwde *Neospora*-werking schreven 15 nieuwe bedrijven zich in. Eind 2016 namen zo meer dan 200 bedrijven deel.

WELKE PAKKETTEN ZIJN ER IN HET VERNIEUWDE NEOSPORA-PROGRAMMA?

Neospora Monitoring gaat na of *Neospora* op het bedrijf aanwezig is, terwijl de **Neospora Doorlichting** de besmette dieren in kaart brengt. Het pakket *Neospora* Monitoring maakt een onderscheid tussen melkvee- en vleesveebedrijven.

Neospora Monitoring Melkvee

- DGZ geeft aan de deelnemers halfjaarlijks automatisch opdracht tot uitvoering van een tankmelkonderzoek.
- DGZ brengt de veehouder op de hoogte van een positief tankmelkresultaat en geeft advies.

Neospora Monitoring Vleesvee

- Monitoring gebeurt aan de hand van een bedrijfssteekproef bij 10 vrouwelijke dieren die minstens 16 maanden oud zijn, bij voorkeur risicodieren (dat zijn dieren die minder vruchtbaar zijn of in het verleden verworpen hebben) van verschillende familielijnen.
- DGZ verwittigt de veehouder wanneer de laatste bedrijfssteekproef meer dan een jaar geleden is uitgevoerd.
- DGZ brengt de veehouder op de hoogte van een positief resultaat en geeft advies.

Neospora Doorlichting

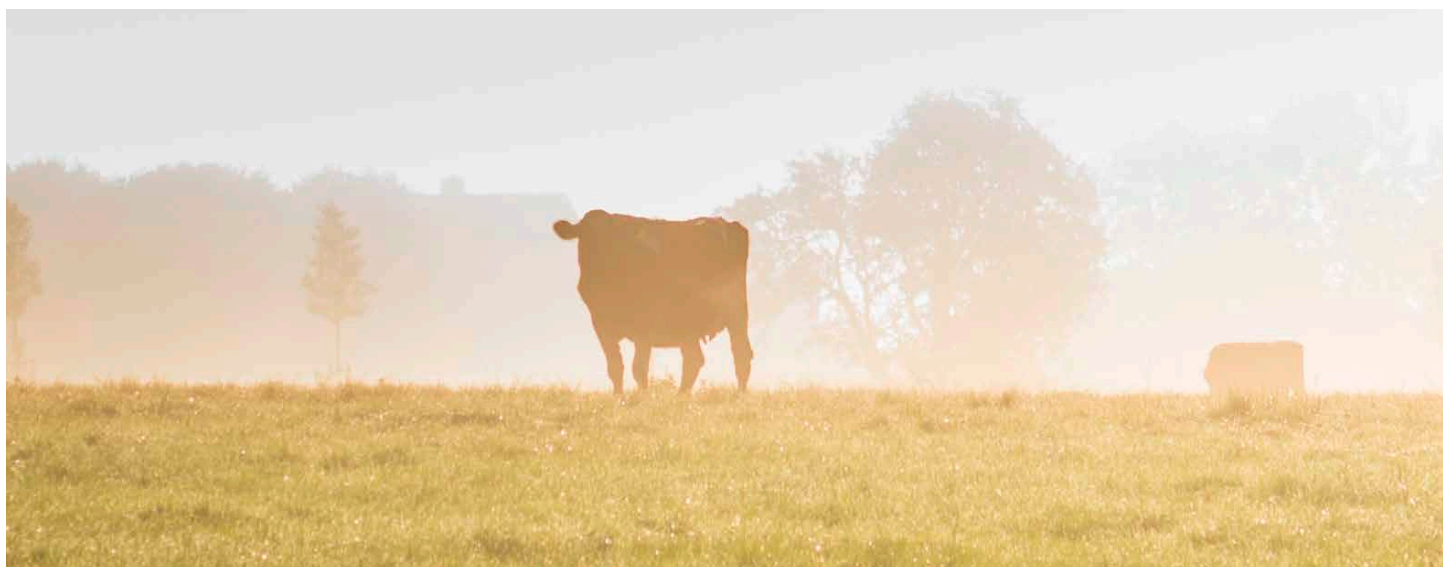
- De veehouder ontvangt driemaandelijks een geactualiseerde bemonsteringslijst.
- De veehouder krijgt jaarlijks een overzicht van de *Neospora*-analyses uitgevoerd op het bedrijf.

Neospora Doorlichting via MPR

- Er gebeurt een eenmalige automatische screening op de eerstvolgende MPR-stalen genomen na inschrijving.
- Verder identiek aan *Neospora* Doorlichting.

POSITIEVE FAMILIELIJNEN OPSPOREN MET EEN STAMBOOMANALYSE

In de aanpak van *Neospora* op een bedrijf kan het belangrijk zijn om de positieve familielijnen op te sporen. Veehouders kunnen hiervoor een stamboomanalyse aanvragen bij DGZ. De stamboomanalyse is een rapport dat alle *Neospora*-analyses die op het bedrijf zijn uitgevoerd, weergeeft per familielijns. Zo worden snel en eenvoudig positieve familielijnen teruggevonden.

WINTERSCREENING helpt 'klassieke' en nieuw opduikende ziekten op te sporen

Het FAVV organiseert elke winter een monitoring van de rundveestapel. Doel hiervan is diverse ziekten op te sporen. Behalve de 'klassieke' ziekten brucellose, leukose en tuberculose, gaat de aandacht ook naar opduikende ziekten, ziekten waarvoor in de komende jaren mogelijk een officieel bestrijdingsprogramma opgestart of

uitgewerkt zal worden en ziekten waarvoor weinig of geen epidemiologische gegevens voorhanden zijn. In opdracht van het FAVV verzorgt DGZ jaarlijks de praktische organisatie van de winterscreening.

Voor de winterscreening 2016 kreeg DGZ alles samen 1315 opdrachten,

waarvan 277 bloedname-opdrachten voor screening op blauwtong (luik 1), 269 bloedname-opdrachten voor onderzoek op brucellose/leukose (luik 2) en 769 tuberculatie-opdrachten (luik 3). Deze waren verdeeld over 1225 Vlaamse rundveebeslagen en er waren 356 bedrijfsdierenartsen bij betrokken.

Resultaten analyses winterscreening 2016

Luik 1 — BT-WINTERSCREENING (cross-sectionele studie)

ONDERZOEK	Aantal uitgevoerde opdrachten	Aantal stalen	Aantal negatief	Aantal niet-interpreteerbaar	Aantal positief
Blauwtong As (ELISA)	266	2468	2445	3	20

Luik 2 — BRU-WINTERSCREENING (monsternemingen brucellose/leucose)

ONDERZOEK	Aantal uitgevoerde opdrachten	Aantal stalen	Aantal negatief	Titer 30 IE/ml	Titer 50 IE/ml
Brucellose As (MAT EDTA 3 verdunningen)	259	3840	3804	34*	2*
Brucellose As (ELISA)	259	36	36	nvt	nvt
Leukose As (ELISA) (B) (pool)	259	3849	3849	nvt	nvt

* Deze 36 MAT-positieve stalen waren alle negatief in de ELISA-test.

Luik 3 — TUB-WINTERSCREENING (tuberculaties)

ONDERZOEK	Aantal uitgevoerde opdrachten	Aantal dieren	Aantal negatief	Aantal twijfelachtig	Aantal positief
Tuberculatie	738	89.597	89.066	283	248

VEEPEILER RUND houdt vinger aan de pols

Veepeler Rund wordt gefinancierd vanuit het Sanitair Fonds en heeft tot doel meer inzicht te verwerven zowel in bestaande rundveeziekten als in nieuw opduikende ziekten.

DEELPROJECTEN VEEPEILER AFGEWERKT IN 2016

• Paratuberculoseproject, extra tool in bestrijding van paratuberculose:

Naast het monitoringsprogramma voor paratuberculose is met dit project een extra tool ontwikkeld om de ziekte op het bedrijf te bestrijden. Op 34 bedrijven werd nagegaan of het jongvee, de volwassen dieren en de omgeving besmet waren met paratuberculose en een risicochecklijst ingevuld.

Op zwaar besmette bedrijven bleek meer dan 31% van de meststalen bij het jongvee en 15% van de omgevingsstalen positief op PCR. Op bedrijven met een onverdachte status voor paratuberculose bleek toch 15% van de meststalen bij het jongvee positief op PCR. Het project bracht een aantal risicofactoren voor paratuberculose in beeld, zoals vrije toegang tot het bedrijf (zonder bedrijfs-eigen kledij en laarzen).

• Griepbarometer:

Dit project, een samenwerking tussen DGZ en de Kliniek Inwendige Ziekten van de Grote Huisdieren (faculteit Diergeneeskunde, UGent), liep van december 2015 tot oktober 2016. In die periode zonden 150 bedrijven met een griepuitbraak stalen (longspoe-lingen of neusswabs) van kalveren in. Meer informatie over dit project vindt u in het focusartikel op pagina 24.

• Belang van het boviene herpesvirus type 4 (BHV-4) in endometritiscomplex op Vlaamse melkveebedrijven:

Met dit project wilden DGZ en de vakgroep Verloskunde, voortplanting en bedrijfsdiergeneeskunde (faculteit Diergeneeskunde, UGent) nagaan of BHV-4 een rol speelt bij het optreden van het 'endometritiscomplex' op Vlaamse melkveebedrijven. Endometritis, of ontsteking van het baarmoederslijmvlies, kost de melkveehouderij veel geld: niet alleen moeten de getroffen bedrijven antibiotica inzetten, bovendien moeten ze hun koeien vervroegd ruimen omdat de dieren niet drachtig worden. Dit project bracht aan het licht dat de

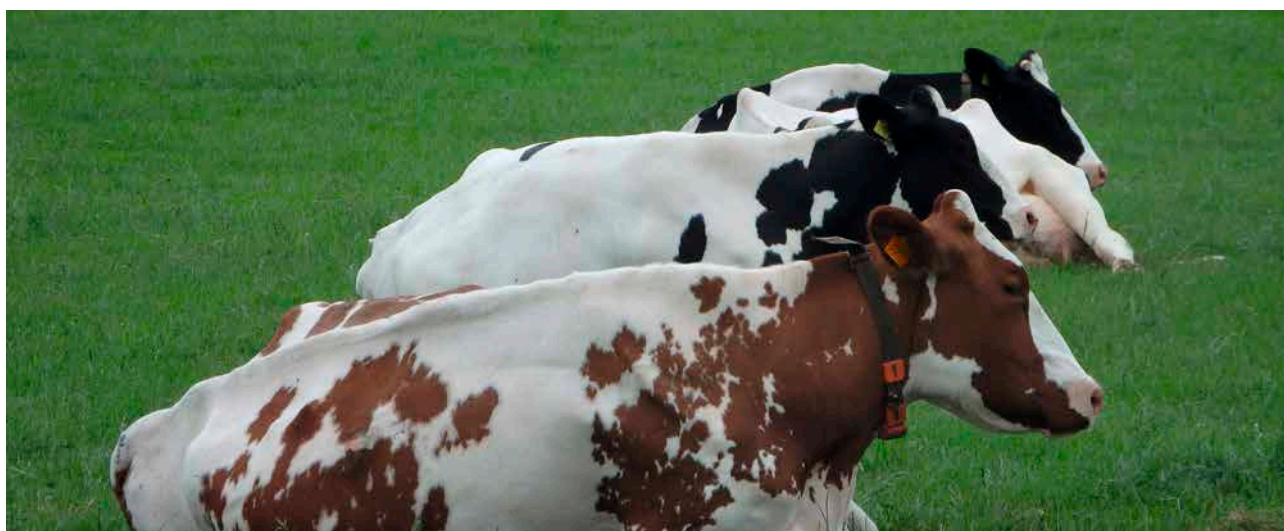
enige risicofactor voor verminderde vruchtbaarheid de aanwezigheid van subklinische endometritis was op het moment van inseminatie. Er werd echter geen verband gevonden tussen het voorkomen van subklinische endometritis en BHV-4.

LOPENDE DEELPROJECTEN VEEPEILER

• *Mycoplasma bovis* in Vlaanderen:

Met dit project hebben de projectpartners – DGZ, MCC en de Kliniek Inwendige Ziekten van de Grote Huisdieren (Faculteit Diergeneeskunde, UGent) – als doel de prevalentie van *M. bovis* op Vlaamse bedrijven in kaart te brengen, de aanwezigheid van *M. bovis* in biest te onderzoeken en na te gaan of de isolaten in biest dezelfde zijn als deze bij de kalveren.

PCR-onderzoek op tankmelk van 100 melkveebedrijven was bij 7 bedrijven positief voor *M. bovis*. Dit wijst erop dat er op die bedrijven melkkoeien aanwezig zijn die de kiem uitscheiden via de melk. Van 100 vleesveebedrijven werden per bedrijf 5 stalen van de winterscreening (2014) onderzocht op antistoffen

tegenover *M. bovis*. Op 22 bedrijven bleek minstens 1 staal positief. Op 4 bedrijven werden bieststalen verzameld net als neusswabs/broncho-alveolaire lavages (BAL) bij de kalveren. Onderzoek via PCR van die bieststalen was slechts in 0,8% van de gevallen positief.

Alle deelnemende melk- en vleesveebedrijven hebben ook een enquête ingevuld. De verwerking van die enquêtes is momenteel nog aan de gang.

NIEUWE DEELPROJECTEN VEEPEILER

• Biestmanagement bij gezonde, pasgeboren kalveren in Vlaanderen

Met dit project wil Veepeiler te weten komen op welk percentage van de Vlaamse rundveebedrijven de kalveren onvoldoende biestantistoffen hebben opgenomen en wat de achterliggende risicofactoren hiervoor zijn.

• Gebruik van diepstrooiselboxen op Vlaamse melkveebedrijven

Op grotere bedrijven wordt weidegang steeds minder toegepast en heeft de stal een steeds grotere impact op diergezondheid en melkwaliteit. De projectpartners – DGZ, MCC en ILVO – willen met dit project de potentiële risicofactoren alsook factoren met gunstige invloed bij het gebruik van diepstrooiselboxen in kaart brengen.

TWEEDELIJNSONDERZOEK

In 2016 heeft Veepeiler 68 bedrijfsbezoeken uitgevoerd voor tweedelijnsdiergeneeskundige ondersteuning. De problematiek waarvoor men een beroep deed op Veepeiler was zeer uiteenlopend van aard. Koeiensterfte, vruchtbaarheid, abortus en ademhalingsstoornissen bij kalveren waren de belangrijkste oorzaken van bedrijfsproblemen. Meer informatie hierover vindt u op www.veepeiler.be.

Aantal bedrijfsbezoeken

Bezoek	Aantal
Abortus	9
Ademhalingsstoornissen kalveren	8
Bewegingsstelsel	1
Diarree kalveren	3
Jongvee opfok	2
Kalversterfte	4
Koeiensterfte	11
Leverbot	2
Milkdrop - neusvloeï - koorts	2
<i>Mycoplasma bovis</i>	4
Productie	4
Transitiemanagement	1
Uiergezondheid	6
Vruchtbaarheid	11

PARATUBERCULOSEPROGRAMMA bereikt 96% van alle melkveehouders

Het paratuberculoseprogramma, dat financieel gesteund wordt door het Sanitair Fonds, is een vrijwillig programma van en voor de zuivelsector. Het programma loopt nu al ruim tien jaar, maar het aantal deelnemers stijgt nog gestaag. De lage instapdrempel en de bijkomende maatregelen genomen door enkele spelers in de zuivelindustrie werken dit in de hand.

DGZ zorgt voor de begeleiding, opvolging en communicatie binnen het programma. Dit houdt volgende taken in: het verspreiden van informatie, het uitvoeren

van analyses en het opvolgen van de diagnostiek, het diergeneeskundig begeleiden en ondersteunen van (zwaar) besmette bedrijven via een zogenaamde 'alternatieve' opvolging en het toekennen van de opvolgingsniveaus. De analyses van de melkstalen (MPR) worden uitgevoerd door MCC maar door DGZ gerapporteerd en opgevolgd.

RESULTATEN 2016

We sloten het tiende werkjaar, dat liep van november 2015 tot juni 2016, af met 4253 deelnemers. In 2016 kondigde ook Inex een verplichte deelname aan voor

zijn producenten, waardoor de deelnemegraad bij de start van het elfde werkjaar (eind 2016) verder opgelopen was tot 96% van alle melkveebedrijven.

Op het eind van het tiende werkjaar kreeg 89% van het totaal aantal beoordeelde melkveebedrijven een A-niveau toegekend, 6,5% een B-niveau en 4,5% een C-niveau. Deze opvolgingsniveaus geven een inschatting weer van het risico op aanwezigheid van ziektekiemen in melk – waarbij A = laag, B = matig, C = onbepaald risico.

KLEINE HERKAUWERS

KERNCIJFERS beslagen en dieren

Iedere houder van één of meerdere schapen, geiten of herten is wettelijk verplicht zich te laten registreren als actief beslag. De dalende trend van het aantal beslagen die een aantal jaren geleden is ingezet, ging verder in 2016 bij de hertachtigen. Bij het aantal beslagen met schapen en geiten zagen we in 2016 voor het eerst een stijging.

Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

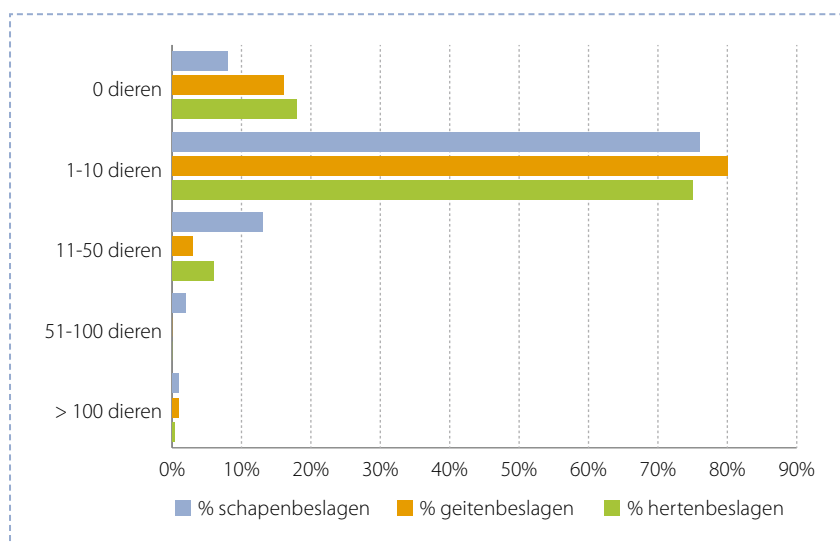
Aantal beslagen actief voor schapen, geiten en hertachtigen					
	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal beslagen met schapen	18.965	18.286	18.143	17.944	17.964
Aantal beslagen met geiten	7.375	6.851	6.780	6.172	6.803
Aantal beslagen met hertachtigen	1.927	1.828	1.783	1.733	1.717

Elk jaar in december krijgen de houders van schapen, geiten en hertachtigen de opdracht om het aantal dieren te tellen, de zogenaamde 15-decembertelling. Voor 2016 geven de resultaten van deze telling aan dat er in Vlaanderen 119.076 schapen, 50.603 geiten en 6.265 hertachtigen zijn. Hierbij willen we opmerken dat niet alle houders gereageerd hebben naar aanleiding van de telling en dat deze cijfers dus een onderschatting zijn van de realiteit.

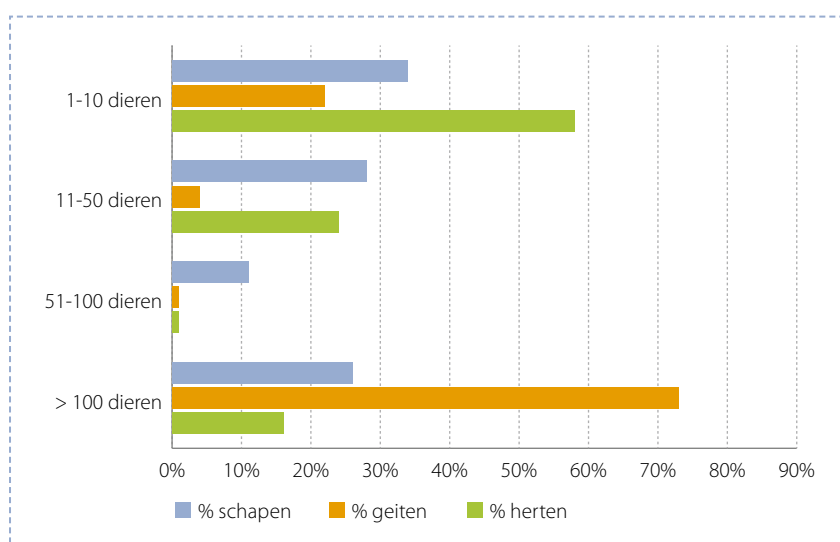
Op basis van de 15-decembertelling werden de beslagen ingedeeld volgens grootte (aantal dieren per beslag). Hierbij valt duidelijk op dat het gros van de beslagen slechts een klein aantal dieren houdt. Zo valt 76% van de actieve schapenbeslagen in de categorie van 1 tot 10 dieren; samen vertegenwoordigen zij 34% van het aantal schapen.

Opmerkelijk voor geiten is dat slechts 1% van de bedrijven meer dan 100 dieren heeft, terwijl deze bedrijven samen 73% van het totale aantal dieren vertegenwoordigen. Bij de hertenbeslagen behoort 75% van het aantal beslagen tot de categorie van 1 tot 10 dieren, goed voor 58% van het totaal aantal herten. Een erg klein percentage hertenbeslagen heeft meer dan 100 dieren (0,3%), maar deze houden wel 16% van het aantal herten.

Percentage actieve schapen-, geiten en hertenbeslagen volgens gemiddeld aantal dieren per beslag (cijfers telling 2016)

Percentage schapen, geiten en herten in functie van beslaggrootte (cijfers telling 2016)

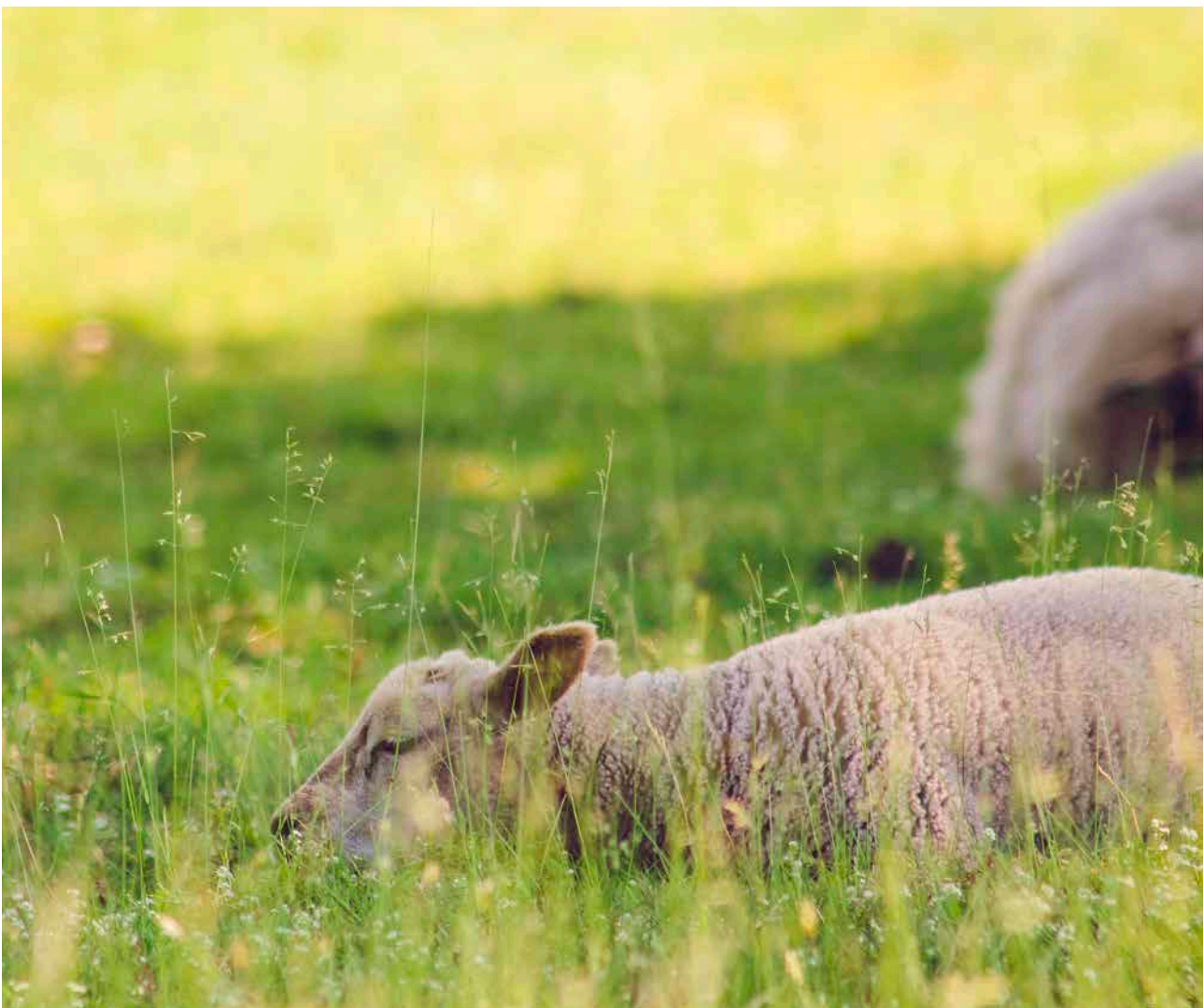
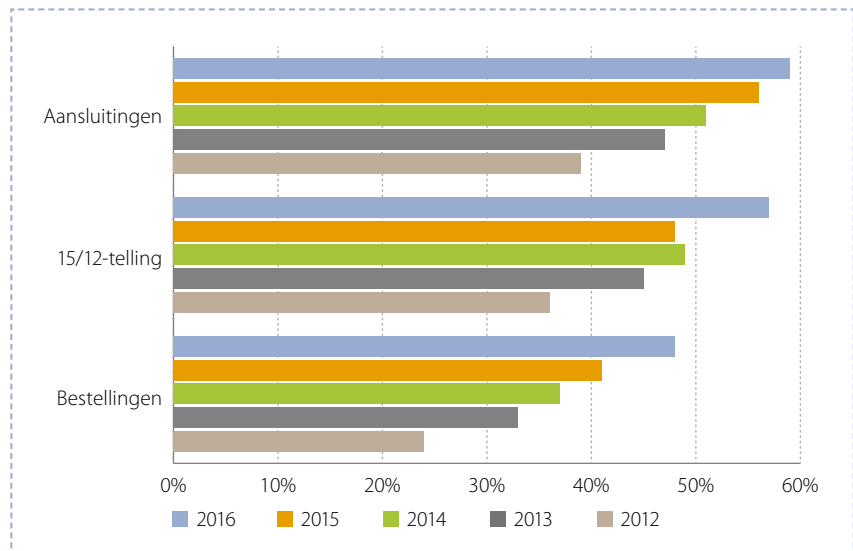
GEBRUIK VEEPORTAAL

Het aantal Veeportalaansluitingen en registraties in Veeportaal blijft licht groeien. Eind 2016 stond de teller voor schapen, geiten en hertachtigen op 16.230 aansluitingen, tegenover 15.052 eind 2015.

In 2016 heeft 61% van de houders van schapen en geiten en 50% van de houders van hertachtigen Veeportaal gebruikt om de 15-decembertelling te registreren. De andere houders bezorgden de telling aan DGZ via de post.

Daarnaast hebben de veehouders 48% van de 5.752 bestellingen in Veeportaal geregistreerd.

Percentage gemiddeld aantal aansluitingen, 15-decembertellingen en bestellingen voor schapen, geiten en herten in Veeportaal (stand van zaken eind 2016)

Schapenhouders, blijf alert voor blauwtong en Schmallenberg!

BLAUWTONG DREIGT VANUIT FRANKRIJK

In september 2015 werd het departement Allier in Frankrijk voor het eerst sinds vijf jaar opgeschrikt door een geval van besmetting met blauwtong serotype 8. Sindsdien nam het aantal gevallen toe en werd ook het risicogebied alsmaar groter.

Elke schapenhouder herinnert zich nog de blauwtongepidemie in West-Europa van 2006-2010. Nagenoeg 30% van de Belgische schapenpopulatie is destijds gesneuveld en de schrik zit er bij de schapenhouders dan ook goed in. Om een gelijkaardig scenario te vermijden en om de Belgische populatie van schapen, geiten en runderen te wapenen tegen de recente dreiging van blauwtong vanuit Frankrijk werd door de overheid eind 2015 een vaccinatiecampagne opgestart. Vaccinatie is vrijwillig, maar moet steeds door de dierenarts uitgevoerd worden. Het vaccin wordt door de overheid ter beschikking gesteld.

SCHMALLEMBERG LIJKT OPNIEUW TE CIRCULEREN

Eind 2016 werden in de autopsiezaal van DGZ verschillende runderen en lammeren met typische afwijkingen voor blauwtong en Schmallenberg binnengebracht voor onderzoek binnen het abortusprotocol. Al deze foetussen testten positief voor het schmallenbergvirus. Dit zijn de eerste bevestigde gevallen van Schmallenberg sinds de eerste uitbraak van het virus in 2011.

Dit onderstreept de meerwaarde van het abortusprotocol. Toch wordt er jaarlijks

slechts een beperkt aantal stalen ingestuurd. Vele schapenhouders denken de typische symptomen van Schmallenberg inmiddels te kennen, maar het zou goed kunnen dat een virusbesmetting zich tegenwoordig ook op andere manieren manifesteert, bv. te vroeg of doodgeboren lammeren of zwak geboren lammeren.

BLIJF ALERT!

Zowel blauwtong als Schmallenberg is toe te schrijven aan een virus dat wordt overgedragen door muggen van de familie Culicoides (knutten). Wanneer een besmetting plaatsvindt tijdens de dracht, dan kunnen lammeren geboren worden met typische afwijkingen zoals kromme poten, verdraaide nek, misvormde kop en afwezigheid van hersenen. Lammeren met dergelijke symptomen die worden binnengebracht, worden binnen het **abortusprotocol** steeds onderzocht op zowel blauwtong als Schmallenberg.

Letsels van Schmallenberg

Naast afwijkingen aan de foetus kunnen bij een blauwtongbesmetting nog een reeks andere symptomen optreden, zoals hoge koorts, gezwollen lippen en tong, pijnlijke klauwranden, ... Schapen zijn het meest gevoelig voor de ziekte en worden vaak heel plots en ernstig ziek. Geiten en runderen kunnen ook besmet raken, maar de ziekte verloopt veelal milder. Blauwtong is aangifteplichtig dus bij een **verdenking** dienen steeds de nodige stalen genomen te worden voor officieel onderzoek. Tot slot geldt voor invoer van schapen vanuit risicogebieden (waaronder Frankrijk) de procedure van **verhoogde waakzaamheid**. Dit betekent dat bij aankomst in quarantaine de nodige stalen genomen moeten worden voor onderzoek.

Het is in het belang van de volledige schapensector om alert te blijven voor blauwtong en Schmallenberg en om verdenkingen steeds te melden aan uw dierenarts. Hij of zij kan dan contact opnemen met DGZ of het FAVV.

OVERIGE ACTIVITEITEN

ADLO-PROJECT 'SCHAPENHOUDER ZOEKT RENDABILITEIT'

Dit project, dat halverwege 2015 van start ging, vatte in 2016 zijn tweede jaargang aan en zal afgerond worden in de zomer van 2017. De projectpartners (vzw Vlaamse Schapenhouderij, KU Leuven campus Geel en DGZ) probeerden via een enquête inzicht te verwerven in de kennis van schapenhouders op vlak van rendabiliteit en de registratie van foktechnische en

economische parameters. Een aantal schapenhouders krijgt in de loop van 2017 een doorlichting op vlak van rendabiliteit.

Tot slot werd het biestmanagement van een aantal schapenbedrijven onder de loep genomen. Bloedstalen van lammeren werden onderzocht op de aanwezigheid van antistoffen en de biestkwaliteit

werd nagegaan. Vooral dat laatste bleek van groot belang, want een lage biestkwaliteit was nu en dan de oorzaak van een te kleine opname van antistoffen door het lam.

De projectpartners zullen alle resultaten van het project finaal bundelen in infokaternen en ter afsluiting van het project een studiedag organiseren.

PROJECT 'HET SCHAAP, PARTNER OP HET PLATTELAND VOOR LANDSCHAPS- EN NATUURBEHEER'

Dit project werd afgerond in 2016 met de organisatie van een studiedag. De opkomst op de studiedag was groot; zowel schapenhouders, natuurorganisaties, terreineigenaars en terreinbeheerders waren aanwezig. Dit project wist de belangrijkste pijnpunten van landschapsbeheer opnieuw onder de aandacht te brengen en bewustwording te creëren rond het belang van goede afspraken en offertes.

Voorbeelden van pijnpunten:

- Bij landschapsbeheer is het van belang om correcte overeenkomsten/contracten op te maken, liefst voor meerdere jaren en met een gepaste vergoeding. Het doel van de begrazingsopdracht moet haalbaar zijn en duidelijk geformuleerd worden in de overeenkomst. En hier wil het schoentje wel eens knellen.
- Ook de aandacht voor diergezondheidsaspecten – voedingstekorten, vergiftigingen, rotkreupel, leverbot, enz. – is voor verbetering vatbaar.

Het project werd enthousiast onthaald en kreeg een goede beoordeling.

PROJECT SRLV-BEL

Dit project dat in 2015 van start ging, is inmiddels halfweg. Alle stalen die in 2015 en 2016 verzameld werden, zijn onderzocht met als doel een inschatting te maken van het voorkomen van zwoegerziekte en CAE in België. De resultaten

hiervan zullen in de loop van 2017 bekendgemaakt worden. De tweede helft van het project wil de diagnostiek optimaliseren en de kruisbesmetting tussen schapen en geiten onderling onderzoeken.

PROJECT 'PARATUBERCULOSE BIJ MELKGEITEN'

Paratuberculose is een frequent voorkomende ziekte bij geiten. Voor het opsporen van de ziekte kan men momenteel enkel zijn toevlucht nemen tot individuele analyses. Omdat het aantal dieren dat op een melkgeitenbedrijf gehouden wordt vaak heel hoog is, kunnen de kosten voor het screenen van de kudde op de aanwezigheid van paratuberculose hoog oplopen.

In 2016 startten Arsia en DGZ, dankzij de financiële steun van het Sanitair Fonds, een project om na te gaan of tankmelkstalen en/of omgevingsstalen bruikbaar zijn in de diagnostiek van paratuberculose. In 2016 ging DGZ hiervoor stalen nemen bij 9 melkgeitenhouders. Arsia zal de resultaten van het onderzoek verwerken en in de loop van 2017 communiceren.

PROJECT 'DE AANPAK VAN ROTKREUPEL IN BELGIË'

Dit project loopt sinds eind 2014 en is mogelijk dankzij de financiële steun van het Sanitair Fonds. Het doel ervan is om een bestrijdings- en monitoringsprogramma uit te werken dat schapenhouders in staat moet stellen om hun kudde vrij te krijgen én te houden van rotkreupel.

Op 25 Vlaamse bedrijven zijn er in de afgelopen twee jaar staalnames uitgevoerd om na te gaan of de rotkreupelbacterie aanwezig was. Alle deelnemende schapenhouders pasten in de mate van het mogelijke het uitgewerkte behandelplan toe. In Wallonië zal in 2017 nog één staalnummerde plaatsvinden, waarna alle resultaten finaal verwerkt worden en er conclusies getrokken kunnen worden over de efficiëntie van het behandelplan.

PROJECT 'SURVEY RESISTENTIE ONTWORMINGSMIDDELEN'

In het weideseizoen van 2015 en 2016 heeft de vakgroep Parasitologie van de faculteit Diergeneeskunde in Merelbeke een onderzoek opgestart dat het voorkomen van resistentie tegen ontwormingsmiddelen op Vlaamse schapenbedrijven in kaart moest brengen.

Resistentie tegen ontwormingsmiddelen is een almaar groeiend probleem en vormt in vele grote schapenlanden inmiddels een bedreiging voor een rendabele schapenhouderij.

In samenwerking met DGZ werden er over heel Vlaanderen meststalen verzameld voor mestonderzoek. Er werden telkens stalen onderzocht vóór en na het ontwormen. Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat resistentie ook in Vlaanderen voorkomt. Zowel tegen producten uit de groep van de benzimidazoles als uit de groep van de macrocyclische lactonen is resistentie vastgesteld. De eerste resultaten zijn in 2016 op een informatieavond voorgesteld aan de schapenhouders.

ABORTUSPROTOCOL

Dit verplichte programma loopt sinds 2010 dankzij de financiële steun van het FAVV. Het abortusprotocol is een belangrijke tool in de monitoring van de brucellosevrije status van ons land en geeft daarnaast een beeld van de meest voorkomende infectieuze oorzaken van abortus bij kleine herkauwers.

Eind 2016 kwamen via het abortusprotocol verschillende besmettingen met het Schmallenbergvirus aan het licht.

BESTRIJDINGSPROGRAMMA ZWOEGERSIEKTE EN CAE

Ook in 2016 lieten heel wat schapen- en geitenhouders bloedstalen onderzoeken met het oog op het verwerven of behouden van een zwoeger- of CAE-vrij attest. In totaal werden voor zwoegerziekte 3706 ELISA-testen uitgevoerd. 50 stalen (1,3%) leverden een positief

resultaat op. In 11 gevallen was er een hercontrole volgens de beslissingsboom. Bij een hercontrole bepaalt het resultaat van de PCR-test of het zwoegervrij statuut al dan niet toegekend wordt. In 2016 was slechts één PCR positief.

Het aantal analyses voor CAE ligt naar gewoonte veel lager omdat er minder geitenhouders deelnemen aan het bestrijdingsprogramma. In 2016 zijn er 178 ELISA-testen uitgevoerd waarvan 18 een positief resultaat opleverden.

VARKENS

KERNCIJFERS beslagen en dieren

In 2016 zette de neerwaartse trend van het aantal actieve varkensbeslagen zich voort: er was een daling met 2% ten opzichte van 2015. Na een stagnatie in 2015 is het aantal fokvarkensplaatsen in 2016 opnieuw teruggelopen. Het aantal vleesvarkensplaatsen wist zich te handhaven op het niveau van 2014 en 2015.

Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio (situatie december 2016)

Actieve varkensbeslagen en aantal plaatsen voor varkens					
	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal varkensbeslagen	6.569	6.318	6.204	5.882	5.779
Aantal fokvarkensplaatsen	538.363	515.578	488.986	490.758	481.386
Aantal vleesvarkensplaatsen	4.858.256	4.823.646	4.824.415	4.832.965	4.814.874

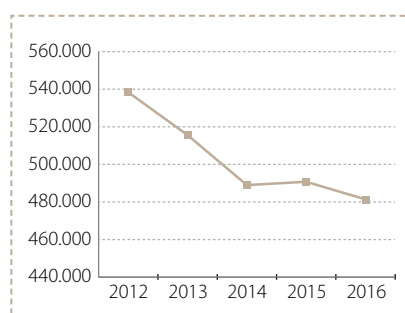
De verdeling over de verschillende bedrijfstypes, te vinden in onderstaande grafiek, is nagenoeg gelijk aan die van 2015.

Wanneer de actieve bedrijven met fokvarkens (fokbedrijven, gesloten en gemengde bedrijven) worden ingedeeld volgens aantal fokvarkensplaatsen, zien we dat de meeste bedrijven zich situeren in de categorieën van 11-100 (20%), 101-200 (34%) en 201-500 (31%) dieren. 65% van de fokvarkens bevindt zich op de bedrijven met een capaciteit tussen 101 en 500 plaatsen.

Wanneer we de actieve vleesvarkensbedrijven versus gesloten en gemengde bedrijven indelen volgens het aantal

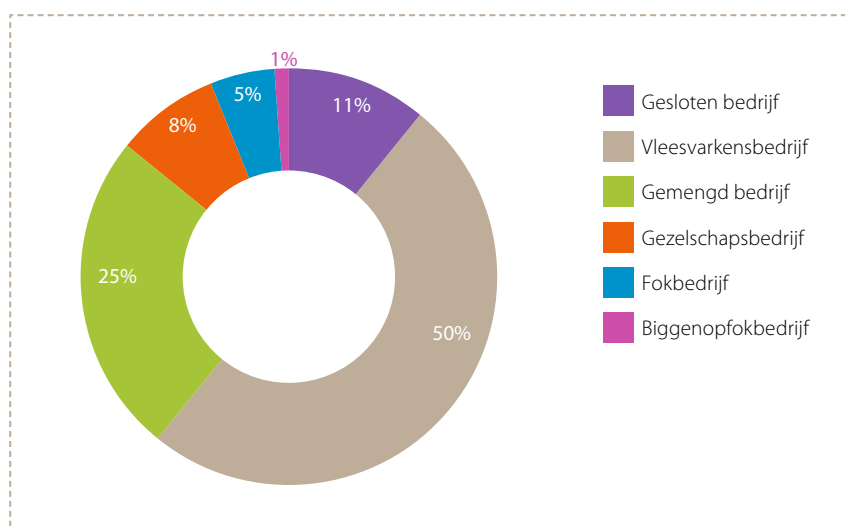
vleesvarkensplaatsen zien we een ander beeld. 2.577.573 vleesvarkensplaatsen bevinden zich op de vleesvarkensbedrijven, terwijl 2.215.593 vleesvarkensplaatsen zich bevinden op de gemengde en gesloten bedrijven. De meeste vleesvarkensplaatsen situeren zich op bedrijven met minstens 500 plaatsen. Opvallend is dat wat betreft de vleesvarkensbedrijven 51% van de vleesvarkens te vinden is op slechts 23% van de bedrijven en wat betreft de gemengde en gesloten bedrijven 52% van de vleesvarkens te vinden is op 31% van de bedrijven. Het gaat hier telkens om bedrijven met minstens 1500 vleesvarkensplaatsen.

Evolutie aantal fokvarkensplaatsen

Verdeling varkensbeslagen per type bedrijf

(situatie op 31 december 2016)

GEbruik VEEPORTAAL

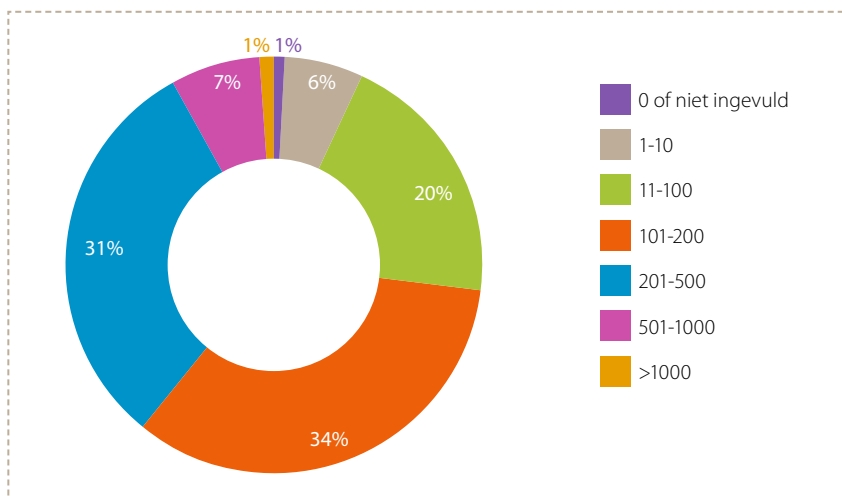
Het aantal Veeportalaansluitingen blijft licht groeien. Eind 2016 stond de teller op 3.778 aansluitingen tegenover 3.632 eind 2015.

In de varkenssector wordt Veeportaal vooral gebruikt voor de vervoersmeldingen. Het betreft hier de registratie van de verplaatsingsdocumenten die gebruikt worden bij het transport van varkens. In 2016 is 98% van de vervoersmeldingen via Veeportaal geregistreerd door de vervoerders zelf. De resterende 2% is op papier overgemaakt aan DGZ.

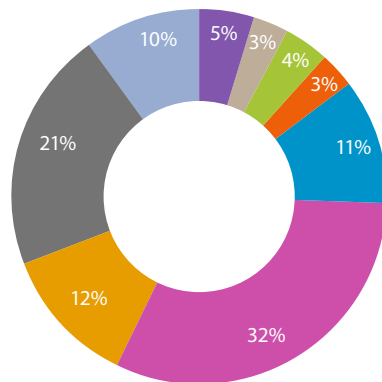
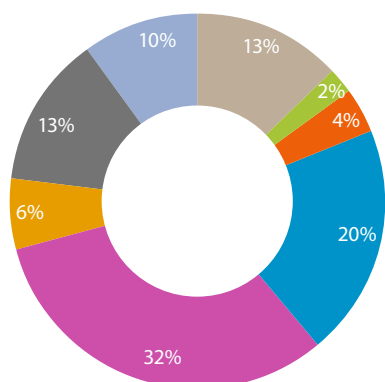
Verdeling bedrijven met fokvarkens volgens capaciteit (aantal fokvarkensplaatsen)

Een andere belangrijke registratie in de varkenssector is het viermaandelijkse bezoeksrapport, dat geregistreerd wordt door de bedrijfsdierenarts. In de voorbije jaren zagen we ook voor bezoeksrapporten een gestage groei van het aantal meldingen via Veeportaal. In 2016 werd 98% van de bezoeksrapporten via dit kanaal geregistreerd.

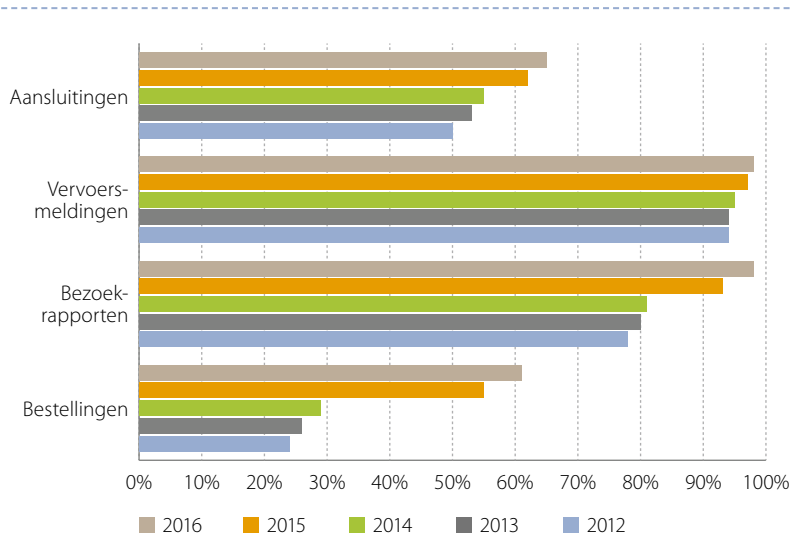

Verdeling vleesvarkensbedrijven volgens capaciteit (aantal vleesvarkensplaatsen)

Verdeling gesloten en gemengde bedrijven volgens capaciteit (aantal vleesvarkensplaatsen)

Percentage aansluitingen, vervoersmeldingen, bezoeksrapporten en bestellingen in Veeportaal varkens (evolutie 2012-2016)

In 2016 zagen we opnieuw een stijging van het aantal bestellingen via Veeportaal: van de 6.350 bestellingen van één of meerdere artikelen die in 2016 zijn verwerkt, is 61% via Veeportaal geregistreerd. In 2015 was dit 55%.

KERNCIJFERS laboratoriumonderzoek

In 2016 heeft het laboratorium van DGZ over de verschillende afdelingen heen 197.324 analyses uitgevoerd voor varkens. De toename van de wateranalyses en hygiënogrammen in de afdeling

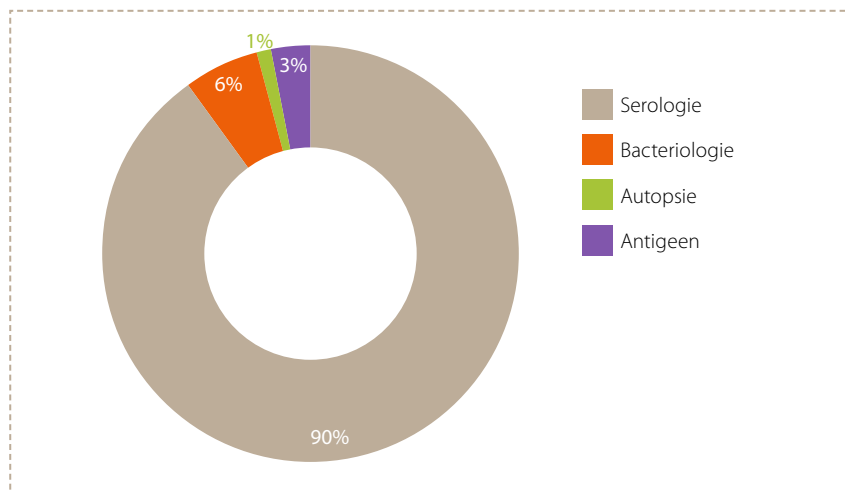
bacteriologie en de stijging van het aantal PCR-analyses, was net niet groot genoeg om de daling in serologische analyses te compenseren.

Aantal onderzoeken per afdeling

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
Serologie	186.957	178.597	-4%
Bacteriologie	7.602	11.735	+54%
Antigeendetectie	3.995	5.162	+29%
Autopsie	1.949	1.830	-6%
Totaal	200.503	197.324	-2%

Verdeling analyses varkens over de verschillende laboratoriumafdelingen

Overzicht meest voorkomende analyses

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
Aujeszký gE As (ELISA)	90.462	86.076	-5%
Salmonella As (ELISA)	37.707	39.453	+5%
PRRS As (ELISA)	17.240	16.178	-6%
PCV2 IgG / IgM (ELISA)	7.395	6.942	-6%
PCV2 IgM (ELISA)	7.395	6.942	-6%
Brucellose As (RBPT)	3.843	3.936	+2%
Influenza H1N1/ H1N2 / H3N2As (HI)	3.240	2.396	-26%
Klassieke varkenspest As (ELISA)	3.163	3.346	+6%
PRRSv Ag (RT-PCR)	1.962	2.724	+39%
Hygiënogramplaatjes	179	2.069	+1.056%
<i>M. hyopneumoniae</i> As (ELISA)	2.773	2.056	-26%

Project Zeugenmonitor helpt ziektedruk op varkensbedrijf te beheersen

Preventieve gezondheidszorg blijft belangrijk in de intensieve varkenshouderij. De provincie West-Vlaanderen en de Provinciale Landbouwkamer van Vlaams-Brabant ondersteunden hun varkenshouders in 2016 met het tweeledige project Zeugenmonitor. Met dit project – dat in West-Vlaanderen loopt in samenwerking met Inagro – kan de ziektedruk op het bedrijf beheerst worden en kan de varkenshouder flink wat kosten besparen.

Kennis van de infectie- en immuunstatus van de dieren op het bedrijf vormt, samen met het in kaart brengen van de bioveiligheid, een van de belangrijkste stappen bij de optimalisatie van de diergezondheid én de bedrijfsvoering. Het tweeledig project Zeugenmonitor ondersteunt de varkenshouders en hun bedrijfsdierenarts bij het toepassen van preventieve maatregelen en de optimalisatie van de bedrijfsgezondheid.

ZEUGENMONITOR

Met de Zeugenmonitor wordt een beeld geschetst van de gezondheidsstatus van de dieren. De Zeugenmonitor biedt een keuze uit drie pakketten die elk een aantal ziekteverwekkers opsporen: PRRS en circovirus, ademhalingsziekten (griep, *Mycoplasma* en APP) en spijsverteringsziekten (PIA en *Brachyspira*). Naargelang de specifieke bedrijfssituatie kan de veehouder kiezen voor één van de pakketten of een combinatie van twee of drie pakketten. De bedrijfsdierenarts helpt om de meest aangewezen combinatie van onderzoeken voor het bedrijf te bepalen.

Binnen de Zeugenmonitor worden zowel gelten als meerdereworpszeugen bemonsterd zodat verschillen in de immuunstatus kunnen worden opgespoord en aangepakt. DGZ stelt op basis van de resultaten van de onderzoeken een bedrijfsspecifiek gezondheidsmonitorrapport op. Dit vormt een handig

hulpmiddel voor dierenarts en veehouder om samen een plan van aanpak uit te werken, zoals een aangepast aankoopbeleid. Het aanvoeren van nieuwe dieren is immers een groot risico om nieuwe ziekten te introduceren. Anderzijds zijn het soms net deze dieren die gevoelig zijn voor de ziekten die al op het bedrijf circuleren. Vergelijken van de gezondheidsstatus is dus belangrijk om de quarantaineperiode en het vaccinatieschema te beoordelen.

MONITORING EN BIOVEILIGHEID GAAN HAND IN HAND

Niet alleen de gezondheidsstatus van de dieren is van belang, maar ook de

bedrijfshygiëne speelt een grote rol bij het al dan niet onder controle houden van infecties. Een betere bioveiligheid leidt tot betere prestaties en een verminderd antibioticagebruik. Het optimaliseren van de bioveiligheid vormt dan ook een belangrijk onderdeel van een preventieve aanpak. Daarom voorziet het project op de deelnemende bedrijven ook een bioveiligheidsscreening, die de kritische punten op het vlak van bioveiligheid aan het licht brengt. Veehouder en bedrijfsdierenarts bepalen samen met een dierenarts van DGZ welke punten realistisch kunnen worden aangepakt om de bioveiligheid van het bedrijf naar een hoger niveau te tillen.

De familie Strouven getuigt

“Dertig jaar geleden zijn we gestart met het houden van varkens. Vandaag telt ons bedrijf 380 zeugen. De vleesvarkens mesten we zelf af en, met uitzondering van de gelten, kopen we geen dieren aan. Wij vinden het belangrijk te weten waarmee we bezig zijn, regelmatig screenen is hierbij essentieel. Daarom monitoren we reeds de gezondheidsstatus van de biggen. Het monitoren van de zeugen, waarmee we gestart zijn dankzij het project van de provincie Vlaams-Brabant, is hierop een mooie aanvulling.”

We delen graag enkele tips:

- Wij kopen gelten aan en door deze te screenen, komen we te weten of de gelten al dan niet in de groep passen. We weten dat aankoop van dieren een risico is op insleep van ziekten. Maar door een correct gebruik van de quarantaine en het monitoren van de zeugen en gelten proberen we dit risico zoveel mogelijk te beperken.
- Ondanks onze propere lavabo zijn er toch bezoekers die de stal betreden zonder de handen te wassen. Hier zullen we in de toekomst strenger op zijn.
- We respecteren de looplijnen en starten onze rondgang dus in de kraamstal. Een naald meermaals gebruiken is steeds een risico op overbrengen van ziektekiemen. Een nieuwe naald gebruiken voor elk nest is eigenlijk maar een kleine moeite; dit gaan we zeker uitproberen.
- Rondom het bedrijf houden we het graag opgeruimd, dat houdt ongedierte op afstand. Zelfs een beperkte hoeveelheid materiaal langs de stal kan al dienen als schuilplaats.

VEEPEILER VARKEN houdt vinger aan de pols

Veepeiler Varken wordt gefinancierd door het Sanitair Fonds en is gebaseerd op een samenwerking van DGZ en Arsia enerzijds, en de faculteit Diergeneeskunde van de universiteiten van Gent en Luik anderzijds. Het doel van Veepeiler Varken is om meer inzicht te verwerven in bestaande varkensziekten en kort op de bal te spelen bij eventueel nieuwe aandoeningen.

TWEDELIJNSBEDRIJFSBEZOEKEN VEEPEILER VARKEN

In 2016 zijn er 72 bedrijfsbezoeken (waarvan 31 herhalingsbezoeken) uitgevoerd in het kader van Veepeiler. Hiervan werden er 36 (8 herhalingsbezoeken) uitgevoerd door DGZ en 36 (23 herhalingsbezoeken) door de vakgroep Bedrijfsdiergeneeskunde van de faculteit Diergeneeskunde van UGent.

In het kader van Veepeiler-deelprojecten heeft DGZ nog eens 62 extra bedrijfsbezoeken uitgevoerd voor staalnames.

DEELPROJECTEN VEEPEILER AFGEWERKT IN 2016

- **Kan via thermografie een voorspelling gemaakt worden van de functionaliteit van de uier?**

Thermografie toepassen blijkt praktisch zeer moeilijk en tijdrovend. Deze methode is wel implementeerbaar op bedrijven met een specifieke problematiek.

- **Autovaccinatie roetbiggen**

Uit het project blijkt dat vaccinatie gunstige gevolgen heeft: niet alleen ligt het sterftepercentage lager; bovendien zijn de productieparameters beter.

LOPENDE PROJECTEN VEEPEILER

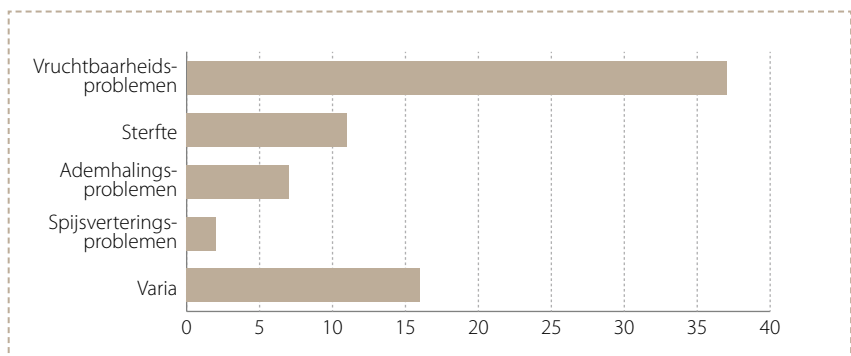
- **Hygiënogrammen**

Grondig reinigen en ontsmetten van een stal draagt bij tot de preventie van insleep en versleping van ziektekiemen op een varkensbedrijf. Veepeiler Varken wil bedrijfsdierenartsen en hun veehouders ondersteunen in het verbeteren van de reinigings- en ontsmettingsprocedure op hun bedrijven en het gebruik van afdrukplaatjes (hygiënogrammen) stimuleren. De tussentijdse resultaten van het Veepeilerproject tonen aan dat er nog verbetering mogelijk is. Daarom gaf DGZ in 2016 via de nieuwsbrief en persartikelen regelmatig tips over reiniging en ontsmetting aan de sector.

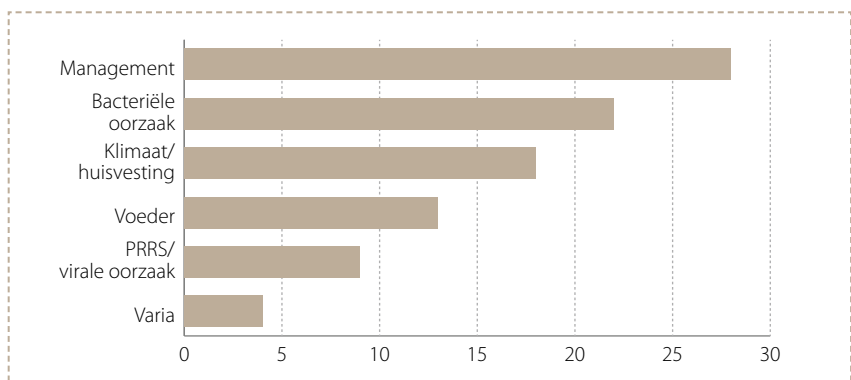
- **Onderzoek naar de mate waarin de Belgische zeugenstapel beschermd is tegen PED en hoe de ziekte spreidt**

Om na te gaan in welke mate de Belgische zeugenstapel in contact kwam met PED, werden er screenings georganiseerd. De antistoftiters in 2015 werden vergeleken met die in 2014. Dit gebeurde opnieuw in 2016. De antistoftiters bij zeugen bleken gestegen van 0% (in 2014) naar 25% (in 2015) en op bedrijfsniveau van 0% (in 2014) naar 57% (in 2015). Bij een screening in december 2016 – februari 2017 waren de antistoftiters opnieuw gedaald, bij zeugen van 25% naar 2% en op bedrijfsniveau van 57% naar 10%.

Drijfveren aanvraag tweedelijsbezoek Veepeiler

Vermoedelijke diagnoses tweedelijsbezoeken

PCR-onderzoek in 2015-2016 ging de verspreiding van de ziekte na: 2,5% van de 200 onderzochte stalen van diarree of verdachte darminhoud bleek positief voor het PED-virus. Binnen het project volgt Veepeiler ook nieuwe gevallen op.

- **Verband tussen vruchtbaarheidsproblemen en voorkomen *Chlamydia suis*:**
Bij probleemzeugen bleek 5-35% een positieve PCR-test te hebben. Een verband met vruchtbaarheidsproblemen is nog niet aangetoond.

- **Serasca: prevalentie wormbesmettingen op de biggenbatterij**
- **Hypogalactie bij zeugen: hoe behandeling en preventie optimaliseren?**

BIGGENMONITOR

De Biggenmonitor is gebaseerd op het principe dat gezonde biggen alles in zich hebben om uit te groeien tot gezonde vleesvarkens. Het wil de sector bewust maken van het belang van een preventieve aanpak en motiveert dierenartsen en varkenshouders om de problematiek samen te bespreken. Eind 2016 namen bijna 150 varkensbedrijven deel.

DGZ lanceerde de Biggenmonitor in 2015, op vraag van de sector en met financiële ondersteuning van het Sanitair Fonds. Dit programma concentreert zich op twee ziekten met een belangrijke economische impact, namelijk PRRS en het circovirus (PCV2).

De Biggenmonitor omvat – naast o.a. een analyse van de technische kengetallen – een bloedonderzoek van dertig biggen verspreid over drie leeftijdscategorieën (4, 8 en 12 weken). De staalnames gebeuren twee keer in een periode van een jaar. In het bloed wordt gezocht naar het PRRS-virus en (optioneel) circovirus en naar antistoffen tegen deze virussen.

Zo wordt nagegaan wanneer de biggen worden besmet en kunnen gepaste maatregelen genomen worden. Deze worden samengevat in het bedrijfsgezondheidsplan dat dierenarts en veehouder samen opstellen.

Eind 2016 kon 15% van de onderzochte batterijen als PRRS-negatief of zeer laag besmet beschouwd worden. Voor circovirus was dit maar liefst 41%. Dit toont aan dat het mogelijk is om beide virussen onder controle te houden in de batterij. Besmette batterijen kunnen stelselmatig evolueren naar een negatieve batterij als ze maatregelen nemen die zijn aangepast aan het tijdstip en de ernst van de besmetting.

MAATREGELEN AFHANKELIJK VAN TIJDSTIP BESMETTING

Afhankelijk van het tijdstip van besmetting zijn er verschillende aanpassingen in het management nodig. Zo is er bij een besmetting bij biggen van 4 weken oud – dit is het geval bij 34% van de positieve batterijen – aandacht nodig voor een

stabiele zeugenstapel en een verbetering van het kraamstalmanagement.

Worden de biggen positief op 8 of 12 weken, dan dient de focus op de batterij gelegd te worden, met o.a. aandacht voor de bezettingsdichtheid en het klimaat.

ONDERZOEK NAAR TYPE PRRS-STAM

Als twee opeenvolgende staalnames – met zes maanden tussentijd – positief zijn voor PRRS-virus laat genetisch onderzoek toe om na te gaan of het om dezelfde of een nieuwe stam gaat. Zo kan de bioveiligheid op het bedrijf geoptimaliseerd worden.

RONDETAFLGESPREKKEN

In 2016 organiseerde DGZ drie communicatiegroepen, één voor dierenartsen en twee voor veehouders. Tijdens deze samenkomsten werden de resultaten van de Biggenmonitor en de aanpak van PRRS en PCV2 in een open sfeer met de deelnemers besproken.

BESTRIJDING VAN SALMONELLA

Ondanks de stopzetting van het *Salmonella* Actieplan in 2015 zijn er nog verschillende kwaliteitslabels die hun bedrijven verplichten om de Aujeszkystalen van de vleesvarkens ook te laten onderzoeken op de aanwezigheid van *Salmonella*-antistoffen.

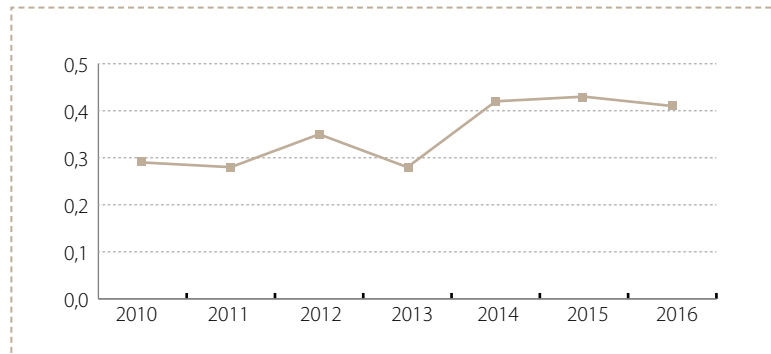
De gemiddelde s/p (*sample to positive*) ratio ligt de laatste drie jaar iets hoger dan de voorbije jaren (zie figuur). Een correcte interpretatie van deze waarden wordt echter bemoeilijkt door het beperkte aantal stalen, onzekerheid over de leeftijd van de bemonsterde dieren en de daling van de staalnamefrequentie van drie- naar eenmaal per jaar (sinds 2013). De jaarlijkse staalname gebeurt nu bovendien vooral tussen april en september. Omdat de s/p-ratio in de zomermaanden gewoonlijk hoger is dan in de winter, kan dit mee een verklaring zijn voor de iets hogere s/p-ratio in vergelijking met 2013 en voorgaande jaren, toen er nog drie keer per jaar bemonsterd werd.

VOORAL SALMONELLA TYPHIMURIUM

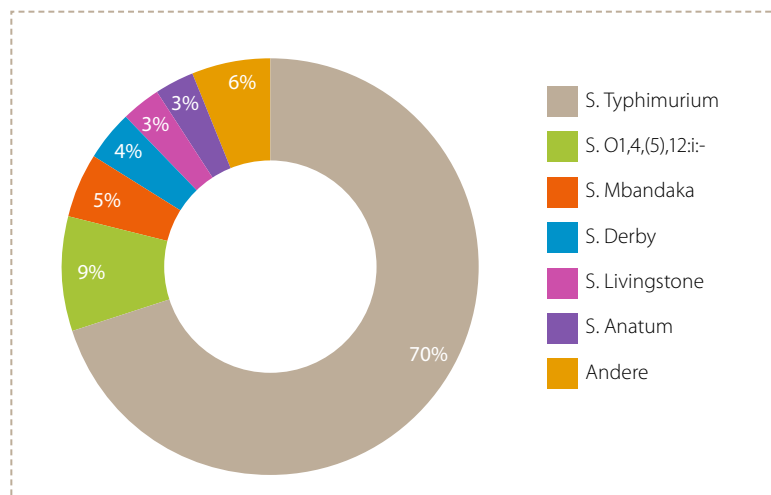
Salmonella Typhimurium (inclusief de monofasische variant S. O1,4,[5],12:i:-) is het meest geïsoleerde serotype bij varkens in 2016.

Evolutie gemiddelde s/p-ratio's per jaar

Geïdentificeerde *Salmonella*-serotypes

De serotypes weergegeven in de figuur zijn niet enkel afkomstig van risicobedrijven maar ook van positieve stalen binnengebracht bij DGZ voor diagnostiek of in het kader van projecten. Zo is 40% van de stalen die positief zijn voor *Salmonella* Typhimurium afkomstig van één bedrijf binnen het pilootproject *Salmonella*.

PROJECTEN SALMONELLA

Het **pilootproject *Salmonella***, een samenwerking van DGZ en het CODA opgestart in 2013 in opdracht van het FAVV, liep verder in 2016. Het project toonde aan dat de aanpak van *Salmonella* door vaccinatie van zeugen op geen van beide deelnemende bedrijven een daling van de *Salmonella*-besmetting gaf.

Het **project Susalvac**, dat uitgevoerd wordt door UGent, CODA en DGZ en gefinancierd wordt door de FOD Volksgezondheid, gaat het effect na van vaccinatie tegen *Salmonella* Typhimurium van varkens in praktijkomstandigheden. Het doel is om advies te kunnen leveren over het effect van vaccinatie op praktijkbedrijven en hiermee het voorkomen van *Salmonella* terug te dringen. Het project startte in december 2014 en loopt nog tot eind 2017.

VRIJWILLIGE PROGRAMMA'S

GEZONDHEIDSMONITOR GELTEN EN GEZONDHEIDSMONITOR VARKENSBEDRIJF

Deze vrijwillige programma's brengen de gezondheidsstatus in beeld, zowel op bedrijven die gelten verkopen, als op gesloten bedrijven. Ze maken het mogelijk om de gezondheidsstatus van de gelten en de zeugen beter af te stemmen op elkaar en zo de gezondheidsstatus van het bedrijf stap voor stap te optimaliseren.

CERTIFICERING SCHURFTVRIJ EN PASTEURELLA DNT-GESCREEND

De certificatie van een varkensbedrijf houdt in dat het bedrijf jaarlijks meermaals gecontroleerd wordt op schurft en atrofische rhinitis (snuffel). Op basis van de resultaten van deze staalnames wordt beslist of het deelnemende bedrijf het certificaat ontvangt/behoudt. Eind 2015 hadden 25 bedrijven een certificaat 'Pasteurella DNT-gescreend' en 41 bedrijven een certificaat 'schurftvrij'.

CERTIFICATIE PRRSV-VRIJ KI-CENTRUM

In het licht van de evolutie naar een hogere gezondheidsstatus op varkensbedrijven en de opkomst van SPF-bedrijven bestaat er – onder impuls van de Vlaamse vereniging voor KI-centra (VVKIC) – een certificatie 'PRRSv-vrij KI-centrum'. Het protocol bestaat uit drie belangrijke pijlers: infrastructuur, aankoopbeleid en opvolging.

OVERIGE ACTIVITEITEN

AUJESZKY-BESTRIJDING

In 2016 onderzocht DGZ ruim 85.000 stalen op de ziekte van Aujeszky, een vergelijkbaar aantal als in 2015. Ook in 2016 blijft België officieel vrij van Aujeszky

en hebben alle bedrijven een A4-statuut. Toch circuleert het virus in ons land nog bij wilde everzwijnen. Daarom is permanente waakzaamheid nodig.

PLUIMVEE

KERNCIJFERS beslagen

Iedere pluimveehouder die minstens 200 stuks pluimvee of minstens drie loopvogels houdt, dient zich te laten registreren in de Saniteldatabank. De dalende trend van het aantal pluimveebeslagen die zich de voorbije jaren aftekende, stabiliseerde in 2015. In 2016 zien we een lichte stijging van het aantal beslagen.

Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

Actieve pluimvee- en loopvogelbeslagen					
	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal pluimveebeslagen	1.210	1.157	1.135	1.134	1.145
Aantal beslagen met loopvogels	44	41	35	35	35

KERNCIJFERS laboratoriumonderzoek

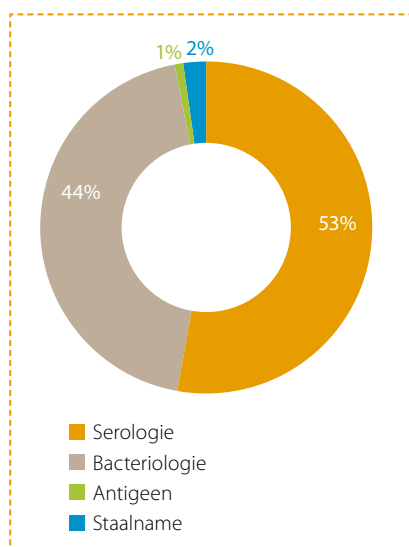
In 2016 heeft het laboratorium van DGZ over de verschillende afdelingen heen 215.991 analyses/prestaties uitgevoerd voor pluimvee. Ten opzichte van 2015 was er een daling met bijna 22%. Deze is vooral te wijten aan de aanpassingen die op 1 maart zijn doorgevoerd in het officieel programma voor de opsporing van antistoffen tegen *M. gallisepticum* bij fokpluimvee. Het aantal stalen per toom werd verminderd van 60 naar 20 stalen.

Naast de analyses hebben de medewerkers van het laboratorium ook 4.096 staalnames uitgevoerd op pluimveebedrijven. Het aantal pluimveeautopsies nam toe met 27%.

Aantal onderzoeken per afdeling

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
Serologie	170.474	114.195	-33%
Bacteriologie	95.882	94.535	-1%
Antigeendetectie	2.570	2.107	-18%
Staalname	4.341	4.096	-6%
Autopsie	830	1.058	+27%
Totaal	274.097	215.991	-21%

Verdeling analyses pluimvee over de verschillende laboratoriumafdelingen

Overzicht meest voorkomende analyses

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
SEROLOGIE			
<i>Mycoplasma gallisepticum</i> (Agglutinatie)	103.905	51.581	-50%
NCD As (HI)	15.369	14.795	-4%
Aviaire Influenza As (AGP)	6.813	9.930	+46%
<i>Mycoplasma Synoviae</i> As (Agglutinatie)	7.765	7.537	-3%
Gumboro As (ELISA)	4.755	5.560	+17%
BACTERIOLOGIE			
Score bacterie kolonies	64.351	61.380	-5%
<i>Salmonella</i> cultuur	19.139	19.340	+1%
Score schimmel kolonies	4.533	4.494	-1%
Isolatie <i>Salmonella pullorum/gallinarum</i>	2.534	2.444	-4%

Rode vogelmijtproject ondersteunt pluimveehouders om parasiet te bestrijden

Met het project 'Dermanyssus' willen DGZ en het Proefbedrijf Pluimveehouderij zowel de algemene gezondheid en het welzijn van leghennen als de productieresultaten en de economische rendabiliteit van het bedrijf verbeteren. Het project wordt gefinancierd door het Sanitair Fonds.

Binnen het project onderzoekt DGZ het effect van een gestructureerde en planmatige begeleiding door de bedrijfsdierenarts op het bedrijfsmanagement in het kader van de preventie en bestrijding van bloedluizen.

Het project is gestart in september 2015 en loopt gedurende twee jaar. DGZ benaderde actief Vlaamse professionele leghennenbedrijven en selecteerde twintig bedrijven op basis van een intakegesprek. De bedrijven werden opgedeeld in een groep met bedrijfsbegeleiding en een groep zonder bedrijfsbegeleiding.

PLANMATIGE AANPAK

De groep met bedrijfsbegeleiding (tien bedrijven) wordt intensief opgevolgd door de bedrijfsdierenarts, met per bedrijf één bezoek tijdens de leegstand en elf bezoeken tijdens de nieuwe productieronde tot de leeftijd van 60 weken. Om de bedrijfsbegeleiding gestructureerd te laten verlopen, stelde DGZ een specifiek controleplan (HACCP-schema) op dat bedrijfsdierenarts en pluimveehouder samen invullen. Dit schema brengt de mogelijke gevaren en het bijbehorend risico voor insleep en verspreiding van bloedluizen in de stal in kaart. Zo wordt tot een bedrijfsspecifiek plan van aanpak gekomen, zowel tijdens de leegstand

als de productie. DGZ ontwierp ook een bezoeksrapport voor de bedrijfsdierenarts om de uitvoering van de geplande bestrijdingsmaatregelen te evalueren en nieuwe maatregelen te beschrijven.

Voor de bedrijfsdierenartsen werd een kick-off meeting over communicatievaardigheden georganiseerd vóór de start van de bedrijfsbegeleiding.

CHECK-MITE WIJZER

De tweede groep van tien bedrijven krijgt geen bedrijfsbegeleiding. Voor hen schreef DGZ de 'Check-Mite wijzer'. Dit is een praktische handleiding met tips en adviezen over de preventie en bestrijding van bloedluizen op basis van een literatuurstudie. Op deze bedrijven telt DGZ maandelijks het aantal bloedluizen aanwezig in de valletjes.

Het effect van de bedrijfsbegeleiding wordt gemeten aan de hand van de zoötechnische resultaten, de resultaten van de bloedluismonitoring en de evolutie van de 'mindset' van de pluimveehouder.

Om de evolutie van de besmetting in de stal op te volgen, voert de bedrijfsdierenarts tweewekelijks een bloedluismonitoring uit. Dit is een telling van het aantal bloedluizen dat aanwezig is in valletjes geplaatst op vooraf geïdentificeerde kritieke plaatsen. De telling gebeurt automatisch met het softwareprogramma ImageJ. DGZ werkte hiervoor een standaardprotocol uit.

VISUELE CONTROLE MET MMS-METHODE

Zowel de groep met bedrijfsbegeleiding als deze zonder bedrijfsbegeleiding telt vier bedrijven met verrijkte kooien en zes bedrijven met een voliërsysteem. Om de resultaten van de monitoring correct te evalueren, is de verdeling van het huisvestingssysteem (merk, type) identiek in beide groepen.

DGZ bezocht elk deelnemend bedrijf op het einde van de voorafgaande ronde en voerde een visuele monitoring uit met de MMS-methode (Mite Monitoring System). Zo werden de bedrijven opgedeeld in zwaar en minder zwaar besmette bedrijven. Met de MMS-methode werden ook de kritieke plekken in de stal geïdentificeerd wat toelaat om de bloedluisvallen gericht te plaatsen tijdens de volgende ronde.

Het effect van de bedrijfsbegeleiding wordt gemeten aan de hand van de zoötechnische resultaten, de resultaten van de bloedluismonitoring en de evolutie van de 'mindset' van de pluimveehouder.

METEN VAN DE 'MINDSET' VAN DE VEEHOUDER

Om na te gaan of de 'mindset' of ingesteldheid van de pluimveehouder ten opzichte van bloedluisbestrijding wijzigt door intensieve bedrijfsbegeleiding, stelde DGZ een nulmeting en eindmeting op voor alle deelnemende bedrijven. Dit zijn enquêtes die worden afgenomen bij het begin en op het einde van de opgevolgde ronde. Ze polsen onder andere naar de mate waarin de pluimveehouder de bloedluisbesmetting als probleem ervaart en hoe hij zijn kennis van bloedluisbestrijding inschat.

Eieren besmeurd met bloedluizen wijzen op een zware stalbesmetting.

Monitoring is essentieel voor een goede bloedluisbestrijding.

Swabstaalname volgens aangepast protocol brengt besmettingsbron in beeld

Indien een pluimveetoom positief is voor *Salmonella*, wordt er tijdens de leegstand na reiniging en ontsmetting met een swabstaalname nagegaan of er in de stal nog *Salmonella* aanwezig is. Deze swabstaalname kan volgens het standaard of het aangepast protocol gebeuren. Dit laatste protocol brengt de besmettingsbron in beeld en helpt de veehouder om de *Salmonella*-besmetting gerichter te bestrijden.

Bij het aangepast protocol worden swabs genomen op vooraf gedefinieerde plaatsen. Er bestaat een protocol voor vleeskippen-, leghennen- en fokpluimveestallen. De bedrijfsdierenarts (voor vleeskippen en legkippen) of een staalnemer van DGZ (voor vleeskippen en fokpluimvee) voert deze staalname uit.

Met het aangepast swabstaalname-protocol wordt ook de lavabo bemonsterd op *Salmonella*.

Na reiniging en ontsmetting blijven soms voer en mest achter in de voerpannen.

Protocol met staalnameplaatsen in een vleeskippenstal

Nummer pool	Verzamelnaam staalnameplaats	Te bemonsteren plaatsen (25 swabs per mengstaal)
1	Stal	(Spleten) vloer, (spleten) wand, plafond, poort, afvoerputjes in de stal
2	Voer- en drinksysteem	Voerpannen, voervijzel, hoppers, drinkwatercups of -nippels, binnenkant drinkleiding (makkelijkst te bemonsteren ter hoogte van de drukregelaar of het waterreservoir)
3	Ventilatie	Ventilatoren (zowel lengte- als nokventilatoren) en inlaatkleppen
4	Los materiaal	Ladder, kruitwagen, borstel, schop, trekker en ander los materiaal aanwezig in de stal
5	Voorruimte	Vloer, wand, plafond, lavabo, laarzen en bedieningspanelen van stalcomputers aanwezig in de voorruimte

De veehouder draagt de kosten voor de analyse van deze vijf stalen, maar de serotypering (het bepalen van de *Salmonella*-soort) wordt – onder voorwaarden – volledig gedragen door het Sanitair Fonds.

BARSTEN IN VLOER ZIJN BELANGRIJKE RISICOPLAATS

DGZ biedt het aangepast protocol aan sinds 2012. Vooral vleeskippenbedrijven maken gebruik van het protocol. Voor deze pluimveecategorie blijkt met name in de barsten van de vloer nog *Salmonella* aanwezig te zijn na reinigen en ontsmetten van de stal. Op deze bedrijven start de aanpak van het *Salmonella*-probleem bij het optimaliseren van het reinigings- en ontsmettingsprotocol. Vaak wordt vergeten dat *Salmonella* niet enkel in mest maar ook in stof aanwezig kan zijn. Stof kan onder andere op de apparatuur

Extra aandacht voor een grondige reiniging en ontsmetting

Staalnameplaats vleeskippenstallen	Percentage positieve stalen*
Stal	18,4
Los materiaal	15,8
Ventilatie	13,2
Voer- en drinksysteem	7,9
Voorruimte	2,6

*Op basis van 38 mengstalen van swabs per staalnameplaats, genomen in vleeskippenbedrijven

in de voorruimte en in kabelgoten in de stal achterblijven.

Leghennen- en moederdierbedrijven dienen voldoende aandacht te besteden aan de reiniging van het eiverzamellokaal, dit zowel tijdens de leegstand als periodiek tijdens de ronde. Vooral op bedrijven met meerdere leeftijden is dit laatste belangrijk om de besmettingsdruk op het bedrijf onder controle te houden.

OVERIGE ACTIVITEITEN

NEWCASTLE DISEASE

Bij professioneel gehouden pluimvee waren er in 2016 geen uitbraken van Newcastle Disease (ND). Op de stalen die DGZ heeft doorgestuurd voor isolatie werd eenmaal een lentogene vaccinstam bij hobbykalkoenen en tweemaal een lentogene stam bij gebruikspluimvee type vlees gerapporteerd.

AVIAIRE INFLUENZA

België bleef in 2016 vrij van vogelgriep. In het najaar dook het hoogpathogene vogelgriepvirus van het type H5N8 op in onze buurlanden en elders in Europa. Het virus was verspreid door wilde vogels, vooral watervogels, op weg naar het zuiden. De trekroutes liepen ook over België. Daarom werd in ons land op 10 november de ophokplicht ingeroepen voor commercieel gehouden pluimvee, met uitzondering van loopvogels. Ook hobbyhouders kregen het advies hun dieren op te hokken of af te schermen van wilde vogels.

Opvallend bij de vogelgriepproblematiek van 2016 is dat het virus zware sterfte veroorzaakte bij wilde vogels. Ook werd het virus gevonden bij een groot aantal verschillende soorten wilde vogels, niet enkel watervogels maar ook roofvogels en vogels die zich te goed doen aan kadavers zoals kraaien en eksters.

Tijdens de vogelgriepdreiging riep DGZ herhaaldelijk op om trachea- en cloaca-swabs in te sturen in het kader van verhoogde waakzaamheid. Dit leidde tot 27% meer PCR-testen ten opzichte van 2015.

SALMONELLA

Het testen op *Salmonella* Pullorum/ Gallinarum (Sp/Sg) van gevaccineerd fokpluimvee gebeurt sinds oktober 2013 door middel van bacteriologisch

onderzoek van organen in plaats van serologisch onderzoek. Dit geldt ook voor gevaccineerde leghennen bestemd voor export naar een andere EU-lidstaat. Sindsdien noteerde DGZ een sterke stijging van het aantal stalen voor bacteriologisch onderzoek op Sp/Sg en dit ten koste van het serologisch onderzoek. Bij niet-gevaccineerde tomen gebeurt het onderzoek op Sp/Sg serologisch. In de zomer werd een legmoederdierenbedrijf geruimd nadat het positief testte voor *Salmonella* Enteritidis bij de monitoring van organen op *Salmonella* Gallinarum/ Pullorum. In het najaar testte een leghennenbedrijf positief voor *Salmonella* Gallinarum.

Bij de analyses die DGZ uitvoerde voor niet-gastheerspecifieke *Salmonella*'s – deze zijn van belang voor de volksgezondheid – valt in 2016 vooral de stijging van het aantal stalen positief voor *Salmonella* Infantis bij gebruikspluimvee type vlees op. Dit serotype is een van

de zes wettelijk bestreden *Salmonella*-serotypes bij fokpluimvee. DGZ biedt een draaiboek 'Salmonella Actieplan Pluimvee' aan met tips voor preventie en bestrijding van *Salmonella* op het pluimveebedrijf. Dit draaiboek is te raadplegen op de websites van DGZ, Arsia en het FAVV.

MYCOPLASMA GALLISEPTICUM

De kiem *Mycoplasma gallisepticum* (MG) veroorzaakt Chronic Respiratory Disease (CRD) bij pluimvee. In 2016 werden geen haarden van CRD vastgesteld bij professioneel gehouden pluimvee. Op 1 maart 2016 wijzigde het aantal bloedstalen te nemen voor onderzoek naar *Mycoplasma*. Sinds die datum dienen per toom maximaal twintig stalen genomen te worden in plaats van zestig. Deze wijziging geldt zowel voor onderzoek naar *Mycoplasma gallisepticum* bij fokkippen en bij leghennen bestemd voor intracommunautaire handel als voor onderzoek naar *Mycoplasma gallisepticum* en *Mycoplasma meleagridis* bij fokkalkoenen.

PAARDEN

EQUI FOCUS POINT BELGIUM zorgt voor snelle en betrouwbare diagnostiek van paardenziekten

Equi Focus Point Belgium (EFPB) werd opgericht in 2012 en heeft ondertussen zijn vierde werkingsjaar achter de rug. In 2016 werd EFPB gesponsord door de Belgische Confederatie van het Paard (CBC-BCP), de Belgian Equine Practitioners Society (BEPS), MSD Animal Health, de Wetenschappelijke Vereniging voor de Gezondheid van het Paard (WVGP) en Zoetis. Via deze sponsoring werden er twee projecten ondersteund: het abortusprotocol en het ademhalingsprotocol.

LABORATORIUMDOSSIERS

In de loop van 2016 zijn er voor EFPB 125 dossiers geopend, waarvan 37 binnen het abortusprotocol en 58 binnen het ademhalingsprotocol en 1 specifiek voor serologisch onderzoek naar Lawsonia.

Tabel 1 — Overzicht van de ontvangen stalen volgens type staal

Type staal	Aantal
Neusswab	72
Organen	38
Serum	4
Mest	4
Niet gestold bloed	3
Tracheale lavage vloeistof	2
Bronchiale alveolaire lavage	1
Totaal	124

MELDINGEN, NIEUWSBRIEVEN EN DIAGNOSES

469 personen (288 Vlaamse dierenartsen, 151 Waalse dierenartsen en 30 fokverenigingen en particulieren) ontvangen de nieuwsbrieven en meldingen van EFPB; dit zijn er 5,5% meer dan in het vorige werkjaar.

In totaal ontvingen deze mensen 20 meldingen rond vastgestelde diagnoses (zie tabel 2) en vier nieuwsbrieven over diverse onderwerpen (o.a. abortusprotocol, ademhalingsonderzoek en oproep waakzaamheid voor atypische myopathie).

Naast deze diagnoses werden ook tal van andere pathogenen geïdentificeerd. Veel gestelde diagnoses in deze groep waren equiene herpes virus (EHV) type 2 en 5, rotavirus en *Streptococcus equi* subsp. zooepidemicus. We hebben ervoor gekozen om enkel te communiceren over de diagnoses die van sterk pathogeen belang waren, dit om een overvloed aan meldingen te vermijden en geen onnodige paniek bij niet-dierenartsen te veroorzaken.

In tegenstelling tot 2015, kende België in 2016 gelukkig geen grote uitbraken van zenuwstoornissen veroorzaakt door EHV-1 of rhinopneumonie. Er werden enkele geïsoleerde gevallen vastgesteld, maar er vond geen verdere verspreiding plaats. EHV-1 blijft echter wel met stip de belangrijkste oorzaak van infectieuze abortus. Opvallend was dat deze aan-doening niet voorkwam bij paarden die correct gevaccineerd werden.

ABORTUSPROTOCOL EN ADEMHALINGSPROTOCOL

In 2016 zijn er 37 dossiers onderzocht binnen het abortusprotocol en 58 binnen het ademhalingsprotocol.

Het **abortusprotocol** werd opgestart in 2015 en loopt verder tot het voorziene aantal te onderzoeken abortussen bereikt is. De resultaten zullen na afloop van het project gepubliceerd worden.

Het **ademhalingsprotocol** werd opgestart in juni 2016 in samenwerking met het laboratorium Zoolyx. Dit project blijft dankzij de sponsors lopen in 2017 en wordt uitgebreid met twee extra PCR-testen. De resultaten zullen samengevat worden en door middel van mailing en lezingen aan de dierenartsen bekend worden gemaakt.

Tabel 2 — Overzicht meldingen over diagnoses

Pathogeen	Aantal meldingen
EHV-1	14
EHV-4	4
Leptospirose	1
Droes	1
Totaal	20

ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN

AFDELING Personeelszaken

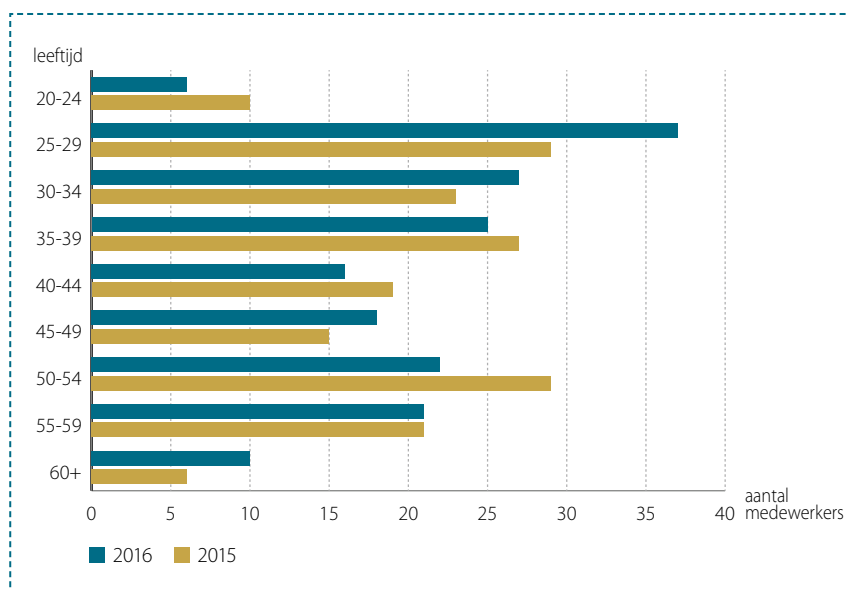
KERNCIJFERS

In 2016 steeg het totale personeelsbestand (interne medewerkers en uitzendkrachten) verder met 4,5 vte – van 164,2 voltijdse medewerkers in 2015 naar 168,7 in 2016. Het gemiddelde aantal vaste DGZ-medewerkers groeide van 152 vte in 2015 naar 159,6 vte in 2016.

Evolutie van het aantal medewerkers (vte) 2009-2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Interne vte	150,7	146,9	142,6	149,9	148,2	151,7	152,0	159,6
Externe vte/ uitzendkrachten	12,3	11,9	19,8	13,4	11,5	9,2	12,8	9,2
Totaal	163,0	158,8	162,4	163,3	159,7	160,9	164,8	168,8

Leeftijdsofbouw medewerkers in dienst op 31 december 2016

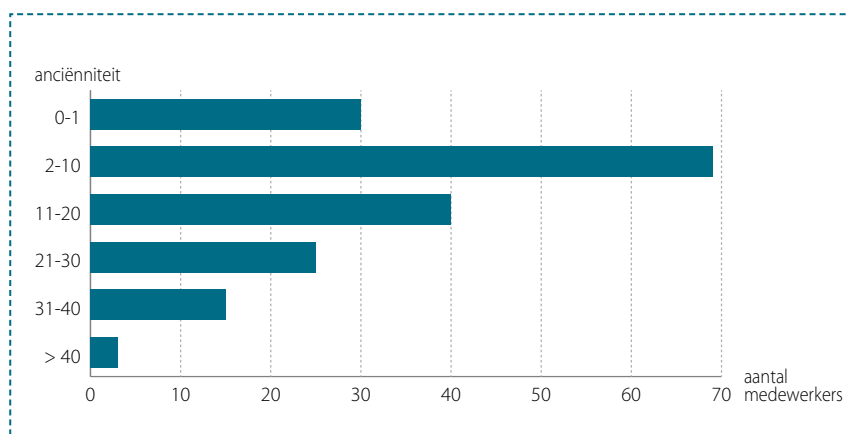
LEEFTIJD

Op 31 december 2016 telde DGZ 182 medewerkers waarvan 70 jonger dan 35 jaar, 59 tussen 35 en 50 jaar en 53 medewerkers ouder dan 50.

Omwille van de sterke toename van het aantal medewerkers jonger dan 35, is de gemiddelde leeftijd binnen DGZ gedaald tot 40 jaar.

2016 liet zich kenmerken door een grote instroom van nieuwe mensen wat resulteert in 30 medewerkers die minder dan 2 jaar in dienst zijn. Daarnaast hebben we ook 18 mensen die meer dan 30 jaar anciënniteit hebben.

Verdeling medewerkers naar anciënniteit

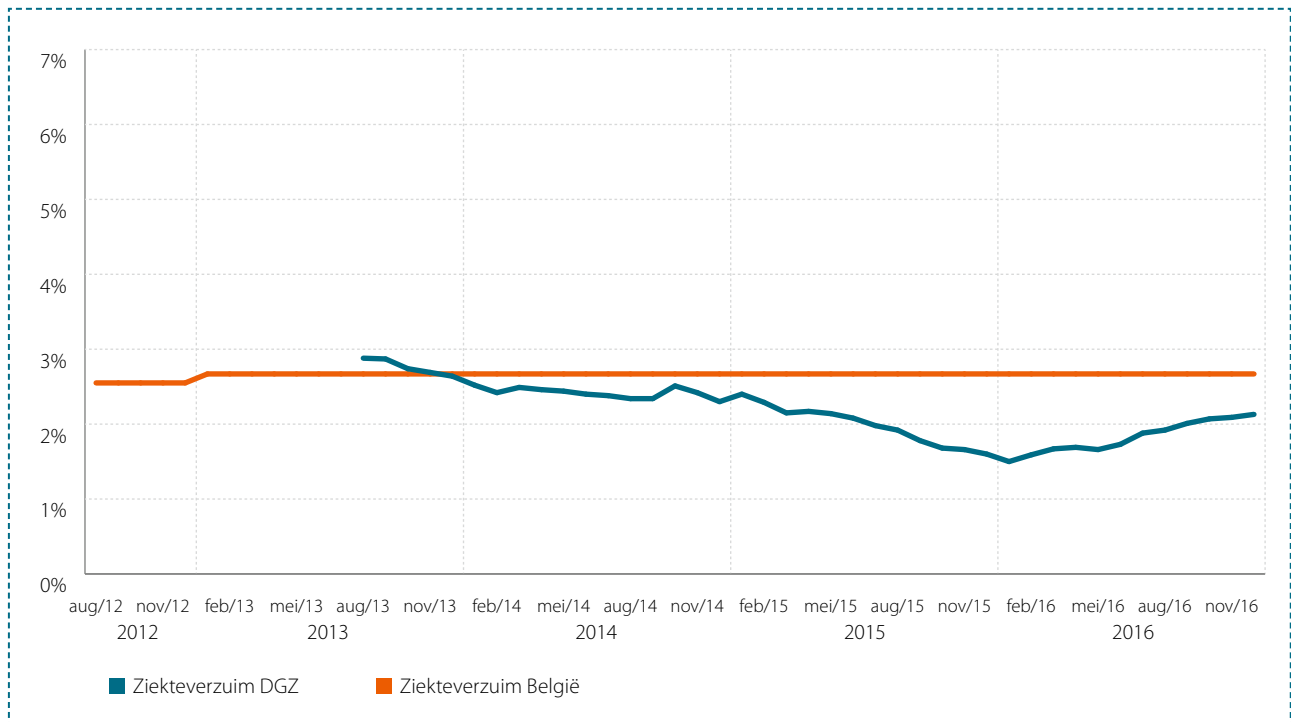

ZIEKTEVERZUIM

In België ligt het ziekteverzuimcijfer van de dienstverlenende sector op 2,76%. Dit cijfer houdt geen rekening met medewerkers die langdurig ziek zijn

(langer dan 1 maand afwezig). Bij DGZ zitten we sinds december 2013 onder deze grens. Met zowel een actieve opvolging als een beleid gericht op re-integratie

proberen we het ziektecijfer zo laag mogelijk te houden. En met succes: in december 2015 bedroeg het ziekteverzuim amper 1,5%.

2016 – een jaar vol veranderingen

Sociale verkiezingen

Om de vier jaar worden er sociale verkiezingen georganiseerd. Ook in 2016 was dat het geval. Binnen DGZ werden ze met de grootste aandacht voorbereid en uitgevoerd. De voorbereiding wierp zijn vruchten af zodat de verkiezingsdag, op 12 mei 2016, vlekkeloos kon verlopen. Tegen 17 uur waren de stemmen geteld en was de officiële uitslag bekend.

Nieuwe tijdsregistratietool

2016 was ook het jaar waarin er heel wat voorbereidingen getroffen werden om een nieuwe tijdsregistratie- en planningstool in productie te nemen. Deze cloud-toepassing TimeTell stelt ons in staat om nog adequater te plannen, budgetten op te volgen en kosten toe te wijzen.

De afdeling Personeelszaken moest als eerste stap de tijdsregistratie inrichten. Aangezien heel wat processen bij tijdsregistratie starten (ziekte, vakantie, overuren, etc.) was een goede implementatie hiervan belangrijk én complex. Nadat alle voorbereidingen getroffen waren, kon DGZ begin 2017 vlot de overstap maken naar deze nieuwe toepassing.

Investeren in groei van medewerkers

Om structureel te werken aan de groei van onze medewerkers hebben we bij DGZ in het verleden de strategische keuze gemaakt om in te zetten op de MBTI-methodologie. Ook alle nieuwe medewerkers zijn hierin ondergedompeld. Het programma werd aangevuld met opleidingen rond leiding geven en gesprekken voeren. In 2017 zullen we hierop verder werken.

AFDELING Financiële zaken

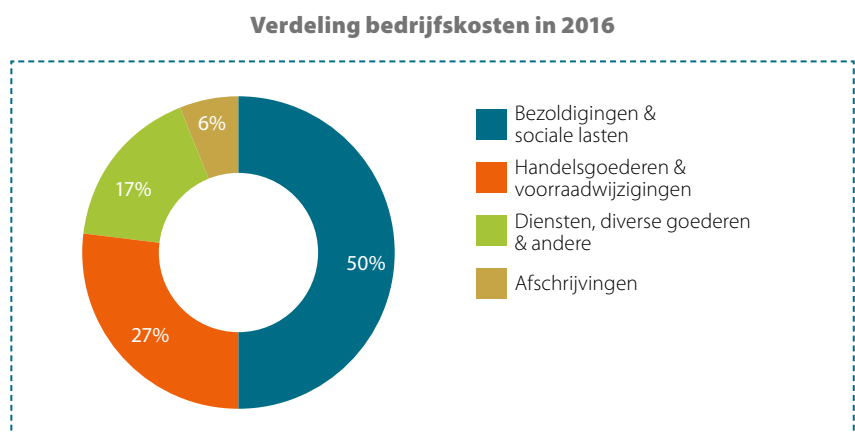
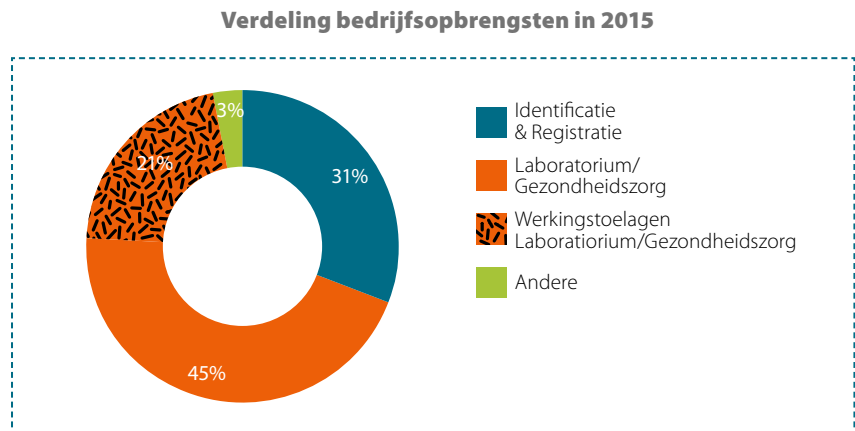
Na het positieve operationele resultaat in 2015, sluit 2016 opnieuw af met groene cijfers. De strategische doelstelling 'gezonde financiële ontwikkeling' bleef behouden in het ondernemingsplan 2016 en vond ook haar weerslag in de voorliggende jaarrekening. De totale bedrijfsopbrengsten stegen met 18% sedert 2012, terwijl de bedrijfskosten (excl. afschrijvingen) in dezelfde periode met 16% stegen. Daarnaast bleef de afschrijvingslast op een beheersbaar niveau.

FINANCIËLE RESULTATEN

In 2016 boekte DGZ uit de werking een opbrengstentotaal van 22,3 miljoen euro. Dit was 1,2 miljoen euro meer dan in 2015 en 2,3 miljoen euro meer dan in 2014. De hogere opbrengsten in vergelijking met 2015 hebben vooral te maken met de verschillende lopende programma's (IBR, BVD). Ondanks de overheidsbesparingen en de impact ervan op onze financiering, stellen we vast dat de financieringsbereidheid vanuit de sector aanwezig blijft.

De werkingstoelagen in het kader van opdrachten voor de overheid en voor diverse projecten die samen met DGZ vanuit de sector werden ontwikkeld, komen hoofdzakelijk van volgende financiers:

- het FAVV, waarvoor DGZ diverse opdrachten uitvoert in het kader van de officiële sanitaire programma's;
- de FOD Volksgezondheid, op aangeven van de landbouworganisaties en andere betrokkenen binnen de Raad van het Fonds, in het kader van de programma's Veepeler Rund, Veepeler Varken, IBR, BVD, paratuberculose, e.a.;
- de Vlaamse overheid;
- de provinciale overheden.

Dat belet evenwel niet dat de grootste input van geldelijke middelen nog steeds van de veehouders zelf komt.

In 2016 boekte DGZ aan kostenzijde 20,3 miljoen euro exclusief afschrijvingen. Dit is 0,7 miljoen euro meer dan in 2015 en 2 miljoen euro meer dan in 2014. De hogere kosten ten opzichte van 2014 zijn hoofdzakelijk gerelateerd aan de corresponderende opbrengsten, met name de verschillende programma's. Het verschil met 2015 is te verklaren vanuit de courante werking.

STROOMLIJNING FINANCIËLE PROCESSEN

De vooropgezette financiële planning- en controlecyclus wordt al enkele jaren goed opgevolgd en dit vertaalt zich onder andere in een vlottere rapportering. In 2016 werd ook het debiteurenbeheer

herzien wat zowel aan kostenzijde als op het gebied van klantenservice een positieve impact had.

We blijven ons in de toekomst richten op de verdere automatisering en informatisering van de verschillende financiële processen (ERP) en benadrukken de ondersteunende rol via een nog intensere samenwerking met de verschillende afdelingen. Hiermee streven we enerzijds naar een optimale administratieve vereenvoudiging voor de veehouder en anderzijds een zichtbare kostenbesparing voor de organisatie.

Bovenstaande grafieken geven de belangrijkste componenten van de opbrengsten en kosten weer. Voor een gedetailleerde financiële analyse verwijzen we naar de jaarrekening 2016.

AFDELING ICT

HARDWARE KRIJGT MAKEOVER

In 2016 heeft de hardware van DGZ een facelift gekregen. Tijdens de verbouwingswerken zijn de 'core'-netwerkswitches, firewalls, snelle opslag (SAN-storage), servers, pc's en telefonie-toestellen vernieuwd.

Eerst hebben we de netwerkswitches (de verkeersregelaars van ons netwerk) vervangen. De drie nieuwe toestellen vormen één logisch geheel. Ze hebben tien keer meer bandbreedte en zijn beschermd tegen uitval; zowel het falen van een toestel als van een stroomkring kan naadloos worden opgevangen. We hebben nu een schakelcapaciteit van 10 Gb/s. Dit komt overeen met het versturen van een DVD binnen een tijdsperiode van 5 seconden. De uitgefaseerde switches hebben na acht jaar dienst nog een tweede leven gekregen als 'ip-telefonie-switch'. Een taak die ze nog perfect aankunnen.

Na de switches werd de firewall-infrastructuur aangepakt. De voorbereiding was geen sinecure; de omschakeling zelf werd gerealiseerd met amper een kwartier onderbreking voor het DGZ-netwerk. Zo bleef een optimale dienstverlening voor onze partners, leveranciers

en medewerkers mogelijk. Door het uitfasen van de site in Drongen hebben we de netwerkconfiguratie ondertussen vereenvoudigd. Er waren zodoende slechts twee toestellen nodig, waar vroeger vijf firewalls de dienst uitmaakten. De nieuwkomers zijn een pak krachtiger en kunnen een nieuwe generatie van beveiligingstechnologieën (UTM) op ons netwerk toepassen.

Ook de productiestorage bij DGZ, reeds vier jaar ononderbroken in dienst, is vervangen door een nieuw toestel, een 'HPE 3Par'. De uitgefaseerde storage is doorgeschoven naar de testomgeving. We hebben nu 50 TB aan snelle opslagcapaciteit. Dit komt overeen met ongeveer 15.000 DVD's. De 3Par kan indien nodig worden uitgebreid of versneld gezien zijn modulaire opbouw.

Om de afgeschreven servers te vervangen, zijn er nieuwe servers in productie genomen. Dankzij hun ruime geheugencapaciteit en verbeterde rekenkracht waren vier exemplaren voldoende om zeven voorgangers te vervangen. Daar de nieuwe generatie servers met energiezuinige technologie is uitgerust, valt er op ecologisch vlak ook winst te rapen.

NIEUWE KANTOOROMGEVING IN TORHOUT

Deze ingrijpende veranderingen waren net op tijd afgerond voor de verhuis van de collega's van site Drongen naar site Torhout. Om die in goede banen te leiden, werd het netwerk geherstructureerd én werden nieuwe pc's (desktops en laptops) klaargezet. Bovendien dienden we de nieuwe telefoontoestellen te configureren. Deze maken ook gebruik van het versnelde datanetwerk.

Zo zijn vele collega's in de nieuwe kantoren kunnen starten met nieuwe pc's en gemoderniseerde telefonie. De werkplekken zijn zo geconfigureerd dat men de dagtaak plaatsonafhankelijk kan aanvatten.

Voor onze bezoekers is er draadloze internettoegang voorzien. Deze is op eenvoudige aanvraag aan het onthaal te bekomen. Voor de smartphones of tablets van het personeel is er eveneens een apart netwerk voor internetverbinding opgezet. Om een maximale beveiliging te garanderen, worden beide netwerken door onze nieuwe firewalls afgescheiden van het productienetwerk.

Implementatie DGZ Connect

In juni 2016 zijn we live gegaan met onze nieuwe intranetomgeving DGZ Connect. Deze omgeving is opgezet in SharePoint, een Microsoftproduct dat vooral bedoeld is om de samenwerking en het delen van informatie te vereenvoudigen. Deze twee zaken speelden dan ook een grote rol bij het uitwerken van ons concept en de manier waarop we DGZ Connect hebben ingericht.

De startpagina van DGZ Connect is zo opgezet dat deze letterlijk kan fungeren als 'start van je werkdag'. Hier vind je een overzicht van alle interne nieuwsberichten en een snelkoppeling naar de webapplicaties die binnen DGZ gebruikt worden. Vanop deze pagina kan je ook navigeren naar alle andere onderdelen van DGZ Connect. Zo is er bv. het onderdeel 'Algemene Informatie' dat een overzicht geeft van een groot aantal documenten die interessant zijn voor iedereen binnen DGZ, zoals het arbeidsreglement, de cao's, de meerjarenbeleidsplannen.

Nieuw op de startpagina is het 'prikbord' waar er plaats is voor het meer informele nieuws. Hier vind je bv. geboortekaartjes en leuke foto's van activiteiten zowel binnen als buiten de muren van DGZ.

Verder zijn er nog drie onderdelen waarnaar je kunt navigeren vanop de startpagina. Elk onderdeel is afgestemd op een bepaald type samenwerking:

- **Samenwerking binnen de verschillende teams:**

De units en onderliggende afdelingen kunnen elk een eigen plekje, of teamsite, krijgen op DGZ Connect om documenten te delen, taken te registreren en op te volgen, enz.

- **Samenwerking in werkgroepen of andere vormen van overleg:**

Hiervoor hebben we het overlegportaal opgezet. Op de startpagina van het overlegportaal vind

je een overzicht van alle werkgroepen waar je deel van uitmaakt en van alle openstaande taken. Je kunt vervolgens doorklikken naar de site van het betreffende overleg om de vergaderverslagen, bijlagen, actiepunten, etc. in te kijken.

- **Samenwerking binnen projecten:**

Hiervoor hebben we het projectportaal opgezet met ongeveer dezelfde functionaliteit als het overlegportaal, maar waarin bovendien ook het hele goedkeuringsproces van de projectaanvragen is opgenomen. Via een 'live' dashboard kan je alle informatie voor alle projecten op elk moment opvragen.

De eerste ervaringen met DGZ Connect zijn positief. Het intranetgedeelte en het vergaderportaal worden al heel intens gebruikt. Binnen het projectportaal worden nog niet alle mogelijkheden optimaal benut maar hierin kunnen we nog verder bij-schaven. Ook de verschillende teamsites beginnen langzaam maar zeker vorm te krijgen. De grootste uitdaging is hier om binnen alle mogelijkheden die SharePoint biedt de juiste oplossing te kiezen en te implementeren.

Ten slotte staat er nog een grote schat aan informatie op onze R-schijf. Deze willen we in een beter gestructureerde (en hopelijk compactere) manier overzetten naar DGZ Connect. Een proces dat we in de komende jaren stukje bij beetje zullen aanpakken.

KWALITEIT

De voorbije jaren zijn er bij DGZ grote inspanningen geleverd om de interne werking te optimaliseren en te borgen via procedures en instructies in de bestaande kwaliteitsmanagementsystemen. Deze inspanningen lonen, want de externe audits in 2016 zijn gunstig verlopen. Dit resulteerde in het behoud van de drie ISO-certificaten: ISO 9001 voor de unit I&R, ISO 17025 voor de unit Labo en ISO 14001 DGZ-breed.

De kwaliteitsmanagementsystemen helpen DGZ bij het bereiken van de bedrijfsdoelstellingen, het identificeren van potentiële verbeterpunten op de werkvloer en om de klantentevredenheid hoog te houden. De afgelopen jaren is er verder vooruitgang geboekt op het vlak van kwaliteit en milieu, en zijn de managementsystemen stabiel geworden. Het kwaliteitsniveau is vandaag hoog en het is de bedoeling om dit hoge niveau te bewaken en te borgen. We streven naar een optimale kwaliteit voor alle activiteiten in alle afdelingen en diensten van DGZ.

In de toekomst zullen er verdere inspanningen geleverd worden om de transitie naar ISO 9001:2015 en ISO 14001:2015 positief af te ronden en de kwaliteits- en milieumanagementsystemen verder te integreren.

ISO 14001: MILIEUBEWUST ONDERNEMEN

Sinds 2014 is DGZ gecertificeerd voor zijn milieumanagementsysteem dat gebaseerd is op de internationale ISO 14001-standaard.

Op 10 en 12 mei 2016 heeft Lloyds een tweede toezichtsaudit uitgevoerd op de sites in Torhout en Lier. De auditor kon tevreden vaststellen dat het milieubewustzijn binnen DGZ een grote sprong voorwaarts heeft gemaakt.

Dit is een beloning voor de inspanningen, die binnen het milieuzorgsysteem van de organisatie geleverd worden om alle aspecten van onze milieuzorg en -risicobeheersing door te trekken naar het dagelijkse beleid. De milieurisicoanalyse dient hiervoor als basis.

ISO 9001: "KWALITEITS-MANAGEMENTSYSTEEM: UITGEGROEID TOT EEN VOLWASSEN SYSTEEM"

De scope van het managementsysteem ISO 9001 luidt nog steeds 'Het beheer van documenten en materialen voor de identificatie en registratie van nutsdieren, zoals bedoeld in de Dierengezondheidswet van 24 maart 1987'.

De overheid en onze klanten hechten steeds meer belang aan ISO-certificering. Met de ISO 9001-certificering maakt DGZ duidelijk dat het klanttevredenheid hoog in het vaandel heeft staan, dat onze dienstverlening voldoet aan alle wettelijke eisen en dat onze medewerkers de processen beheersen die dit met zich meebrengt.

Op 8 maart en 15 december 2016 heeft Lloyds in de unit IR toezichtsaudits uitgevoerd om de continuïteit van het kwaliteitsmanagementsysteem te beoordelen. De unit doorstond deze doorlichting met glans. De externe auditor concludeerde het volgende: "Het kwaliteitsmanagementsysteem is uitgegroeid tot een volwassen systeem. De organisatie is helemaal vertrouwd met het meten, bewaken en aantoonbaar opvolgen van de processen."

Accreditatie en erkenningen in het laboratorium

ISO 17025: LABORATORIUM BREIDT SCOPE VERDER UIT

Sinds 2001 zijn de laboratoria van DGZ geaccrediteerd volgens de ISO 17025-normering. Op 27 en 29 april 2016 voerde Belac een tweede toezichts- en uitbreidingsaudit uit in Torhout om de naleving van het opgezette kwaliteitsmanagementsysteem te beoordelen. Het eindrapport was gunstig: het ISO 17025-certificaat blijft behouden en de scope van laboratoriumonderzoeken breidt uit met nieuwe analyses:

- De detectie en telling van coliformen en *Escherichia coli* bij 37°C in drink- en putwater: afgeleid van AFNOR-validatie (BRD 07/20 – 03/11) en van WAC/V/A/002.
- Aantonen van het BVD-virus door middel van RNA in serum en bloed: detectie van het BVD-virus met RT-PCR (VetMAX™ BVDV 4ALL).

Instelling

EN-ISO17025

151-TEST

Erkenning

BELAC

DGZ is geaccrediteerd voor:

- Staalnames op veehouderijen in het kader van lastenboeken (pluimvee/herkauwers)
- Analyses op dierlijk bloed, mest en weefselstalen
- Staalname en analyses op waterstalen
- Staalname en analyse van hygiënogrammen in slachthuizen en vleesverwerking

Meer info over de scope vindt u op de website van DGZ: www.dgz.be/erkenningen

Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedsketen

Erkenningen België

De erkenning door het FAVV (sinds 2009) heeft betrekking op de analyses waarvoor het laboratorium geaccrediteerd is door Belac.

De lijst van erkende laboratoria en erkende analyses vindt u op de website van het FAVV: www.afsca.be/laboratoria/erkendelaboratoria/algemeenheden/lijst.asp

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

DGZ is erkend door VLM voor de bemonstering en analyses in het kader van het mestdecreet.

Erkenningen Nederland

DGZ kan zowel staalnames als analyses uitvoeren voor IKB-bedrijven in het kader van de certificatieschema's IKB Ei en IKB Kip. Hiervoor is DGZ erkend als HoSoWo-instantie voor volgende activiteiten:

- Staalname hygiënogram
- Analyse hygiënogram
- Staalname stalonderzoek (swab + mest)
- Staalname water

Daarnaast is DGZ erkend door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voor de *Salmonella*-detectie in het kader van het Nationaal Controle Programma *Salmonella* in Nederland.

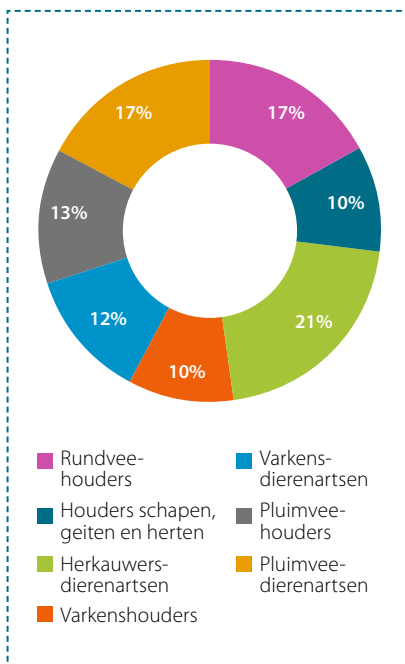

COMMUNICATIE

Informereren van veehouders en dierenartsen... Dat is één van de kerntaken van DGZ. De belangrijkste communicatiekanalen vandaag zijn digitale kanalen, met name de website en daaraan gekoppeld de elektronische nieuwsbrieven. Daarnaast maakt DGZ dankbaar gebruik van de vakpers, voordrachten en beurzen om de banden met veehouders en dierenartsen verder aan te halen.

Verdeling aantal nieuwsbrieven verstuurd in 2016 volgens doelgroep

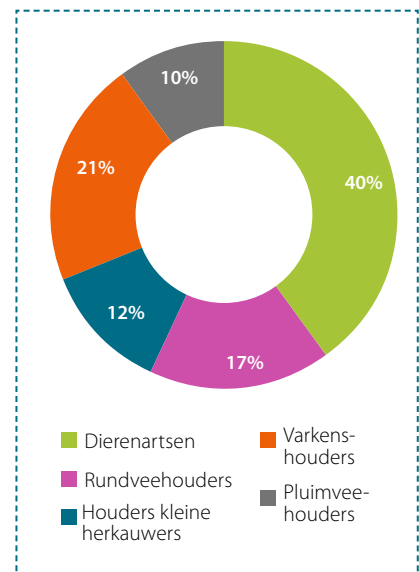
ELEKTRONISCHE NIEUWSBRIEVEN

Vrijwel wekelijks informeert DGZ de dierenartsen en veehouders uit haar database (met vandaag al bijna 28.000 abonnees) – via elektronische nieuwsbrieven. In 2016 hebben we alles samen 148 nieuwsbrieven verstuurd. Gemiddeld 35 procent van de geadresseerden opent deze nieuwsbrieven met pieken tot bijna 50%.

PERSBERICHTEN

Verder blijft DGZ de veehouders en dierenartsen ook informatie verschaffen via de vakbladen en nieuwssites voor veehouders en dierenartsen. In 2016 heeft DGZ 24 persberichten en artikels ter beschikking gesteld van de vakpers.

Verdeling voordrachten volgens doelgroep

VOORDRACHTEN

Ook voordrachten blijven een prima kanaal om veehouders en dierenartsen toelichting te geven bij allerlei programma's en projecten. De medewerkers van DGZ (dierenartsen en andere) zijn dan ook geregeld te vinden op informatiesessies, georganiseerd door DGZ zelf of op uitnodiging van allerlei partnerorganisaties. In 2016 had DGZ sprekers op 84 voordrachten.

Expovet

BEURZEN

Begin februari had DGZ een stand op de Agridagen in Ravels en in november waren we na een afwezigheid van 2 jaar terug aanwezig op Expovet. Op de Agridagen mochten we heel veel bezoekers verwelkomen op onze stand, vooral rundvee- en pluimveehouders. We zagen er ook veel nieuwe gezichten. Over onze "herintrede" op Expovet waren we positief: we kregen veel dierenartsen over de vloer, waardoor het gezellig druk was op onze stand.

Ondanks de trend richting kleine huisdieren op Expovet, kwamen toch heel wat van onze dierenarts-klanten langs op onze stand. We sloten de laatste dag dan ook met een tevreden gevoel af, ervan overtuigd dat het de moeite loont om ook in 2017 aanwezig te zijn.

Agridagen

Vooral rundvee- en pluimveehouders vonden de weg naar onze DGZ-stand op de Agridagen, de meeste bezoekers waren afkomstig uit het oosten van ons land. Uit de reacties op onze prijsvraag kwamen we te weten dat ons beursthema "bioveiligheid" nog onvoldoende bekend was bij de doorsnee veehouder. De aanwezigheid van de bestuurders op onze stand werd door de bezoekers erg gesmaakt.

BIJLAGEN

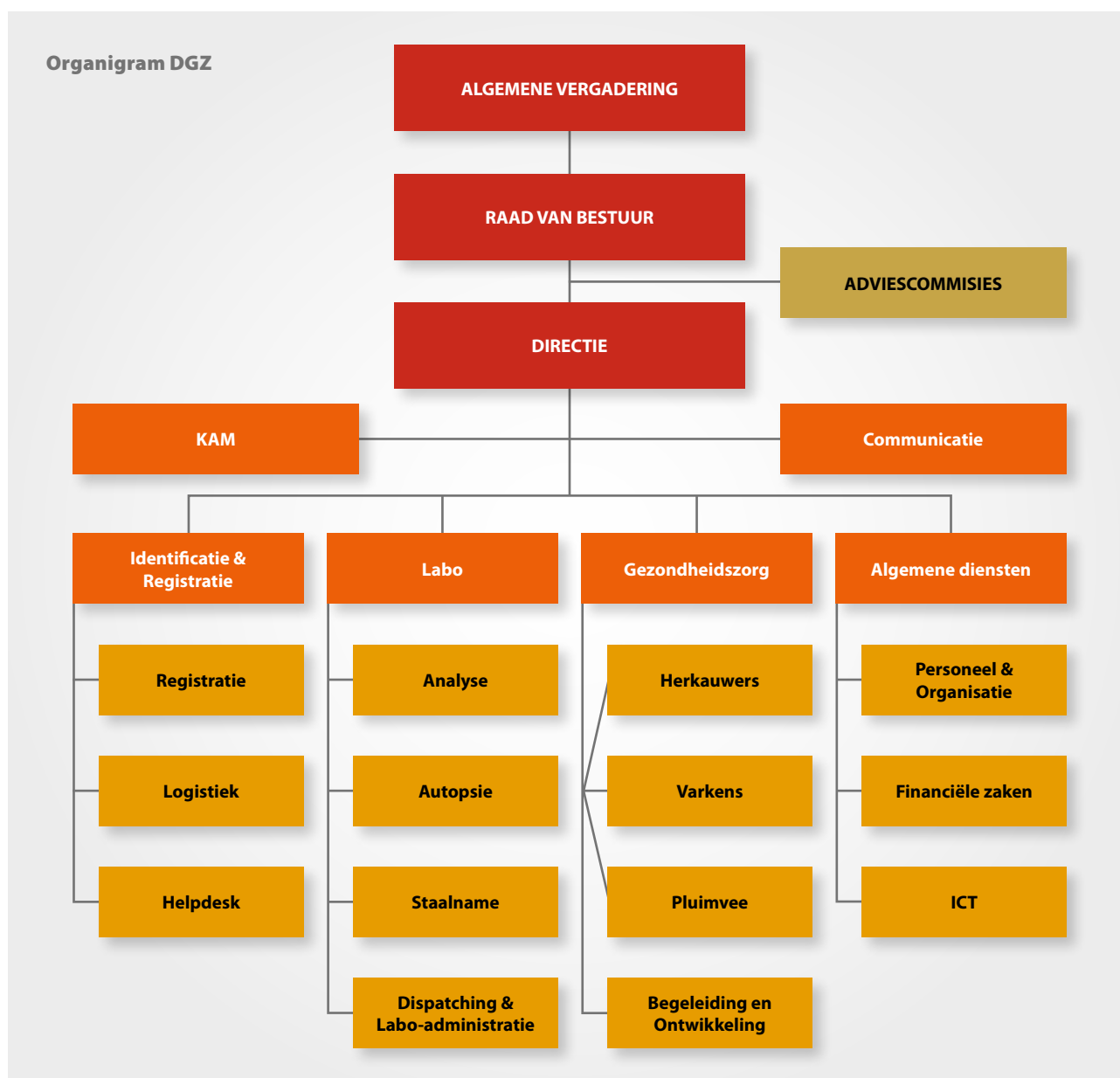
ORGANISATIESTRUCTUUR

DGZ is een vzw die bestuurd wordt door een raad van bestuur die bestaat uit 15 veehouders. Deze veehouders vertegenwoordigen de drie hoofdsectoren, namelijk herkauwers, varkens en pluimvee, en zijn allen actief in de Vlaamse regio.

De algemene vergadering telt 50 actieve veehouders, die eveneens deze drie sectoren vertegenwoordigen. Ze vergadert minstens tweemaal per jaar: eenmaal in januari met bespreking van het door de raad van bestuur voorgestelde ondernemingsplan voor het pas gestarte werkjaar, en een tweede maal in mei met een terugblik op het voorbije werkjaar.

De dagelijkse leiding van DGZ is in handen van de directeur en de drie unitmanagers, respectievelijk verantwoordelijk voor de units Algemene Diensten, Identificatie en Registratie (IR), Laboratorium en Gezondheidszorg.

De organisatiestructuur is in de loop van 2016 niet gewijzigd.

RAAD VAN BESTUUR EN DAGELIJKS BESTUUR

De raad van bestuur heeft in 2016 acht keer vergaderd.

Het dagelijks bestuur bereidde telkens de bestuursvergaderingen voor. Daarbij ging bijzondere aandacht naar volgende onderwerpen:

- het financieel beleid, met o.a. de resultatenrekeningen van 2015 en de opvolging van de jaarrekeningen 2016;
- het opvolgen van het personeelsbeleid;
- het opvolgen van de overeenkomsten met de overheid (FAVV en FOD Volksgezondheid) en de projecten in samenwerking met diverse externe partijen;
- de vernieuwde benadering van het abortusprotocol en autopsie-activiteiten;
- de contractvernieuwing met FAVV voor hosting en onderhoud van Sanitel;
- het vernieuwen van de paratbc-overeenkomst;
- de status van de AB-convenant;
- de ketentoeslag voor de varkenssector;
- de voorbereiding van de twee algemene vergaderingen;
- het opvolgen van de werking van de drie adviescommissies en de ontwikkelingen binnen de verschillende programma's, waaronder BVD, paratuberculose, IBR, abortusprotocol, aankoopprotocol, ademhalingsprotocol, *Salmonella*, biggenmonitor, Veepeiler Rund en Veepeiler Varken;
- de tariefaanpassingen voor paratbc en BVD-antigeen ELISA;
- het huisvestingsdossier met o.a. de bouw- en verbouwingswerkzaamheden in Torhout en de verbouwplannen in Lier;
- de bestemming van de site Drongen;
- het verbreden van de samenwerking met partner MCC-Vlaanderen;
- de bestuurlijke vertegenwoordiging bij derde organisaties;
- de lopende juridische dossiers;
- diverse klantensignalen;
- de planning en evaluatie van deelname aan beurzen;
- het opvolgen van de kwaliteitsdossiers door middel van de resultaten van de diverse audits;
- het opvolgen van de voortgang en de implementatie van de verschillende jaarplannen;
- de begroting en het ondernemingsplan 2017.

Leden raad van bestuur

- Marcel Heylen, voorzitter, rundveehouder, Geel
- Franky Annys, ondervoorzitter, varkenshouder, Slijpe
- Paul Cerpentier, varkenshouder, Stekene
- Rik Claeys, lid dagelijks bestuur, varkenshouder, Leffinge
- Chantal De Stoop, rundveehoudster, Machelen-Zulte
- Marnix De Zutter, lid dagelijks bestuur, rundveehouder, Sint-Jan-in-Eremo
- Filip Huysman, pluimveehouder, Evergem
- Raf Jonckers, rundveehouder, Wommersom
- Tom Mertens, varkenshouder, Meer
- Lieven Ryckewaert, rundveehouder, Harelbeke
- Frans Smets, lid dagelijks bestuur, pluimveehouder, Kasterlee
- Hilde Uleyn, rundveehoudster, Hooglede
- Luc Van Biesen, varkenshouder, Lebbeke
- Kees van den Hout, rundveehouder, Neeroeteren
- Marc Van Thournout, pluimveehouder, Pittem

ALGEMENE VERGADERING

De algemene vergadering bestaat uit de leden van de raad van bestuur aangevuld met:

- François Achten, rundveehouder, Neerpelt
- Jan Adriaensen, rundveehouder, Rijkevorsel
- Luc Ally, pluimveehouder, Deinze
- Benedicte Baeken, rundveehoudster, Kortenaeken
- Lut Bellegeer, rundveehoudster, Lo-Reninge
- Roger Boonen, rundveehouder, Meerhout
- Nic Cattebeke, rundveehouder, Heule
- Marc Cocquyt, rundveehouder, Pittem
- André D'Eer, rundveehouder, Kruibeke
- André De Busschop, rundveehouder, Bilzen
- Véronique De Pourcq, rundveehoudster, Astene
- Carla De Schryvere, varkenshoudster, Koekelare
- Chris De Vlieger, varkenshouder, Lovendegem
- Marc Derynck, pluimveehouder, Eernegem
- Dirk Févery, varkenshouder, Uitkerke
- Kris Gios, varkenshouder, Herenthout
- Etienne Hamerlinck, rundveehouder, Evergem
- Geert Laureys, pluimveehouder, Lokeren
- Robert Lietaer, rundveehouder, Maarkedal
- René Martens, pluimveehouder, Wuustwezel
- Laurens Melis, varkenshouder, Veurne
- Ludo Merckx, varkenshouder, Tienen
- Stefaan Moens, rundveehouder, Lebbeke
- Pieter Obin, rundveehouder, Oudekapelle
- Ruben Rommel, rundveehouder, Oostnieuwkerke
- Dirk Segers, pluimveehouder, Arendonk
- Geert Seynaeve, varkenshouder, Ichtegem
- Kris Van de Perre, kalverhouder, Kasterlee
- Dominique Van Den Keybus, rundveehouder, Halle
- Erna Van Olmen, kalverhoudster, Vorselaar
- Bart Vander Linden, rundveehouder, Horebeke
- Bart Vergote, varkenshouder, Zedelgem
- Marc Verheghe, rundveehouder, Watervliet
- Guy Verhelst, pluimveehouder, Sint-Denijs
- Thierry Vermeire, rundveehouder, Vlissegem

Raad van bestuur

Vooraan vlnr:

Denis Volckaert, Raf Jonckers, Marc Van Thournout, Hilde Uleyn, Marnix De Zutter, Chantal De Stoop, Kees van den Hout, Marcel Heylen, Luc Vanstraelen

Niet op de foto:

Paul Cerpentier en Tom Mertens

Achteraan vlnr:

Frans Smets, Rik Claeys, Lieven Ryckewaert, Luc Van Biesen, Franky Annys, Filip Huysman

ADVIESCOMMISSIES

Adviescommissie pluimvee

- Luc Ally, Deinze
- Marleen Aneca, Eernegem
- Danny Coulier, Alveringem
- Koen De Cock, Baaigem
- Nick De Smet, Pittem
- Anita Gagelmans, Wuustwezel
- Filip Ghekiere, Wevelgem
- Ivan Haeck, Wingene
- Filip Huysman, Evergem
- Johan Kimpe, Langemark
- Geert Laureys, Lokeren
- Dirk Segers, Arendonk
- Frans Smets, Kasterlee
- Eric Van Meervenue, Merchtem
- Herman Van Oeckel, Kasterlee
- Guy Verhelst, Sint-Denijs

Technisch adviseurs

- Karolien Langendries, Sint-Denijs
- Geert Van Den Abeele, Geel
- Koen Mintiens, Leuven
- Jolien Dereu, Leuven

Adviescommissie herkauwers

- Karolien Adriaensen, Retie
- Nic Cattebeke, Heule
- Els De Cock, Stekene
- Raphael De Paepe, Issegem
- Luc De Vylder, Lokeren
- Geert Declercq, Oostkamp
- Anita Haest, Brecht
- Karen Lievens, Welle
- Luc Poppe, Wachtebeke
- Ruben Rommel, Oostnieuwkerke
- Lieven Ryckewaert, Harelbeke
- An Stevens, Kleine-Brogel
- Jan Van Crombrugge, Kasterlee
- Kees van den Hout, Neeroeteren
- Filip Van Loon, Wuustwezel
- Tom Van Nespren, Vrasene
- Erna Van Olmen, Vorselaar
- Rianne van Tilburg, Brecht
- Lydie Wuyts, Herent

Technisch adviseurs

- Danny Coomans, Geel
- Peter De Swaef, Roeselare
- Eddy Defruyt, Leke
- Koen Lommelen, Lier
- Koen Mintiens, Leuven
- Roel Vaes, Leuven
- Peter Vercauteren, Oosterzele

Adviescommissie varkens

- Paul Cerpentier, Stekene
- Paul Claerhout, Wielsbeke
- Domien Cornette, Poperinge
- Carla De Schryvere, Koekelare
- Kris Gios, Herenthout
- Neel Gorssen, Bocholt
- Tom Mertens, Meer
- Luc Van Biesen, Lebbeke
- Franky Van De Vijver, Beervelde
- Geert Van Wonterghem, Deerlijk
- Franky Vanroose, Koekelare
- Bart Vergote, Zedelgem
- Linda Wallyn, Ardooie

Technisch adviseurs

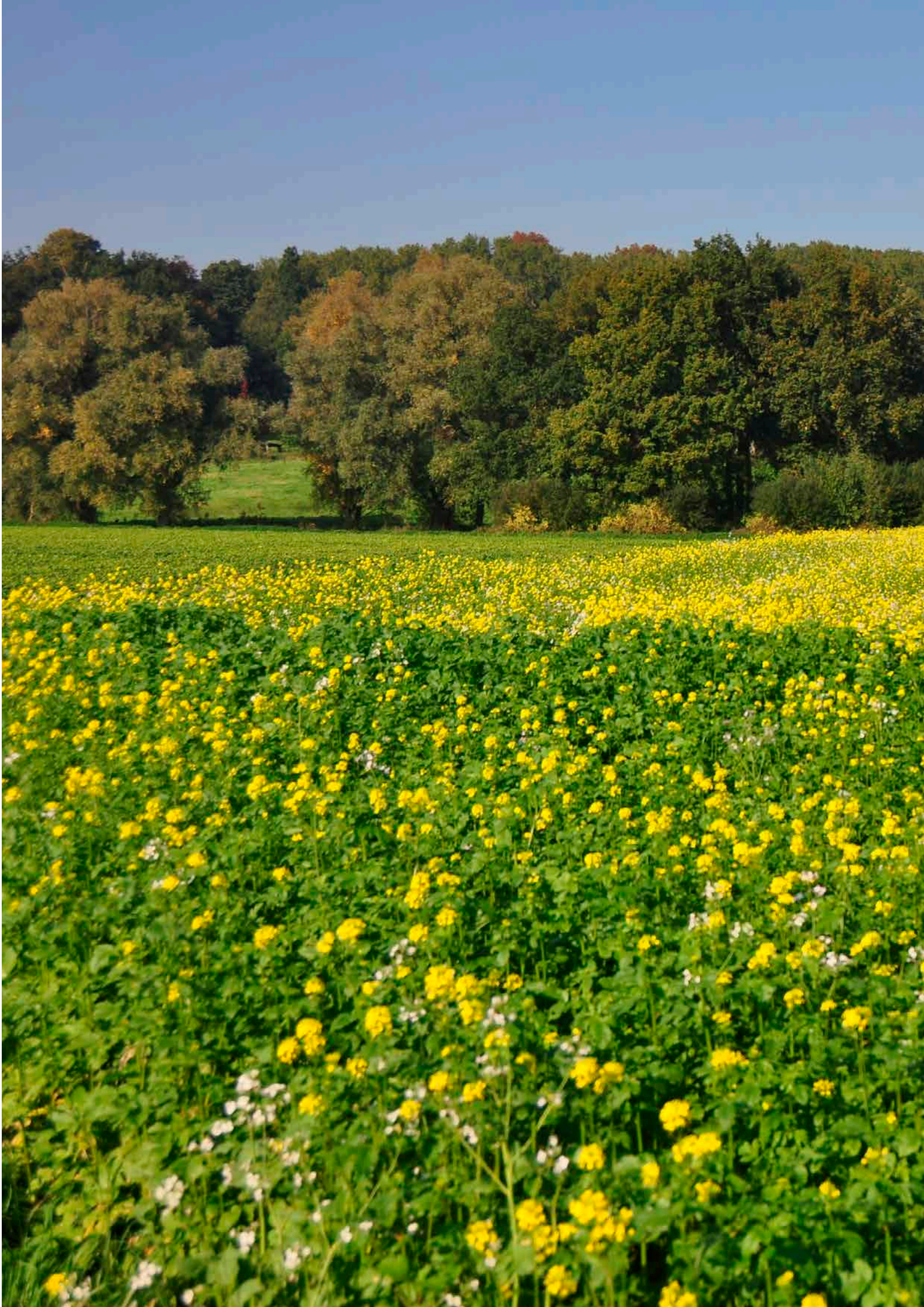
- Peter De Swaef, Roeselare
- Koen Mintiens, Leuven

MANAGEMENTTEAM

Leden van het managementteam

- Denis Volckaert, directeur
- Herman Deschuytere, unitmanager Gezondheidszorg
- Veerle Ryckaert, unitmanager Identificatie en Registratie (IR)
- Mia Vanrobaeys, unitmanager Laboratorium

OVERZICHT SUBOVEREENKOMSTEN FAVV

SO	Titel	Omschrijving taken
1	Toezicht en diagnostiek van aangifteplichtige ziekten bij landbouwhuisdieren	Het organiseren en uitbaten, van minstens één operationeel centrum en een tweede stand-by, voor preventie en diergeneeskundige diagnostiek; op basis van het uitvoeren van autopsies op landbouwhuisdieren, het stellen van een differentiële diagnose en het onderzoek naar de oorzaken van abortus bij runderen en kleine herkauwers.
2	Gerichte bewaking voor ziekten bij nutsdieren in het kader van screening en officiële programma's	Het deelnemen aan bestrijdings- en bewakingsprogramma's voor runderen, varkens, pluimvee, kleine herkauwers en paarden.
3	Diergeneeskundige begeleiding verbonden aan het toezicht op de ziekten bij landbouwhuisdieren waarvoor het FAVV bevoegd is	Ondersteunende activiteiten in het kader van het toezicht op de ziekten bij landbouwhuisdieren waar het FAVV bevoegd voor is.
4	Gezondheidsadministratie	Verantwoordelijkheden en werkzaamheden voor wat betreft de gezondheidsadministratie voor dierziekten die tot de bevoegdheid van het FAVV behoren o.a. in het kader van brucellose/leukose, tuberculose, wintercampagne, moederdieren, legpluimvee, beheer van statuten, bewakingsprogramma's, etc.
5	Prestatielijsten van de bedrijfsdierenartsen en betaling van de assistenten voor de bijenteelt	Verantwoordelijkheden en taken van de verenigingen voor wat betreft de opmaak van de prestatielijsten voor de bedrijfsdierenartsen en de betaling van de assistenten voor de bijenteelt.
6	Crisisactiviteiten	Werkzaamheden in het kader van het incidentenbeheer van het FAVV. De effectief uit te voeren taken, en waar nodig de benodigde aankopen van materiaal en infrastructuur en de aanwerving van bijkomend personeel, worden in detail geregeld bij aanvang van elk incident.
7	Bijwerken van de gegevens in BOOD	Verzekeren van de link tussen de databanken BOOD en Sanitel: BOOD is de databank van alle operatoren, Sanitel betreft alleen de veehouderij.
8	Gebruik van de Sanitelgegevens	Beheren van de zogenaamde synchronisatiedatabase (= een kopie van de Saniteldatabase).
9	Identificatie en registratie van dieren en Sanitel	Het beheer van de gegevens met betrekking tot de identificatie en registratie van de dieren, de beslagen, de veehouders en de veehouderijen in Sanitel, zoals vastgelegd in de regelgeving ter zake.

OVERZICHT PUBLICATIES 2016

ARTIKELS IN INTERNATIONALE TIJDSCHRIFTEN

- Catry B, **Vanrobaeys M** et al. Effect of antimicrobial consumption and production type on antibacterial resistance in bovine respiratory and digestive tract. *Plos One*, 2016, 11(1)
- Michiels T, **Vanrobaeys M** et al. Prevalence of *Mycoplasma gallisepticum* and *Mycoplasma synoviae* in commercial poultry, racing pigeons and wild birds in Belgium. *Avian Pathology*, 26 januari 2016, 1-28 (Epub)

PAPERS IN ABSTRACTS EN PROCEEDINGS VAN WETENSCHAPPELIJKE CONGRESSEN

- **Callens J**, Pardon B, Degezelle I, **Ribbens S**, **De Bleecker K**. Methods used in a Flemish campaign to create awareness on responsible antimicrobial use in the veal industry. *Proceedings of The 29th World Buiatrics Congress*, 3-8 juli 2016, Dublin, Ierland, 307 (poster)
- **de Jong E**, **Vandersmissen T**, Nauwynck H. Effect of piglet vaccination against PRRSv in Belgian farrow-to-finish herds. *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland (poster)
- **de Jong E**, Bonny P. Leg lameness in gilts: case report. *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland (oral presentation)
- **de Jong E**, Bonny P. Case report: Leg weakness in gilts. *ICPD*, 20-23 juni 2016, Wageningen, Nederland (poster)
- Dewaele I, Rasschaert G, Wildemauwe C, Vanmeirhaeghe H, **Vanrobaeys M**, Degraef E, Herman L, Ducatelle R, Heyndrickx M, De Reu K. Polyphasic characterization of *Salmonella* Enteritidis isolates on persistently contaminated layer farms during the implementation of a national control program with obligatory vaccination: a longitudinal study. *XXV World's Poultry Congress*, 5-9 september 2016, Beijing, China
- Maertens H, De Reu K, Van Weyenberg S, Van Coillie E, Meyer E, Van Immerseel F, **Vandenbroucke V**, **Vanrobaeys M**, Dewulf J. Analysis of the hygienogram information and hygienogram scores obtained after cleaning and disinfection of poultry houses in Belgium (Flanders) during the period 2007 to 2014. *XXV World's Poultry Congress*, 5-9 september 2016, Beijing, China
- Maertens H, De Reu K, Van Weyenberg S, Van Coillie E, Meyer E, Van Immerseel F, **Vandenbroucke V**, **Vanrobaeys M**, Dewulf J. Analysis of the hygienogram information and hygienogram scores obtained after cleaning and disinfection of poultry houses in Flanders during the period 2007 to 2014. *21st Conference on Food Microbiology*, 15-16 september 2016, Brussel, België
- Maertens H., De Reu K, Van Weyenberg S, Van Coillie E, Meyer E, Van Immerseel F, **Vandenbroucke V**, **Vanrobaeys M**, Dewulf J. Analysis of the hygienogram information and hygienogram scores obtained after cleaning and disinfection of poultry houses in Flanders during the period 2007 to 2014. *5th Mediterranean Poultry Summit of the WPSA. World's Poultry Science Journal*, Volume 72, Supplement 1, 39. 20-25 oktober 2016, Italy - Spain - France
- Mainil J, Muylaert A, Saulmont M, **Vanrobaeys M**, Duprez J, Ngassam Tchamba C, Dierick K, Thiry D, Botteldoorn N. Identification of bovine and porcine colistin-resistance mcr1-positive *Escherichia coli*. *AESA*, 7-9 september 2016, Luik, België
- **Pierré E**, **Brossé C**, **Deschuytere H**, Jasson V, Wattiau P. Epidemiological study of *Salmonella* in Belgian poultry using multilocus variable number of tandem repeats analysis (MLVA). *I3S*, 6-8 juni 2016, Saint-Malo, Frankrijk (poster)
- **Ribbens S**, **Callens J**, **Van Praet W**, **Van Mael E**, **Van Schoubroeck L**. Results of the first year of the mandatory BVDV control program in Northern-Belgium. *Proceedings of The 29th World Buiatrics Congress*, 3-8 juli 2016, Dublin, Ierland, 141 (oral presentation)
- **Ribbens S**, **Callens J**, **Van Praet W**, **Van Schoubroeck L**. Reconstructing BVDV infection in Northern-Belgium using network analysis. *Proceedings of The 29th World Buiatrics Congress*, 3-8 juli 2016, Dublin, Ierland, 319 (poster)
- **Ribbens S**, **Van Praet W**, **Van Mael E**, **Van Schoubroeck L**. First 4 years of the mandatory IBR (BHV-1) control program in Northern-Belgium & next phases. *Proceedings of The 29th World Buiatrics Congress*, 3-8 juli 2016, Dublin, Ierland, 419 (poster)
- **Vandersmissen T**, **de Jong E**, **Van Praet W**, Tignon M, Cay B. 'Piglet monitoring' in Northern Belgium: a tool for veterinarians and farmers to control PRRSv and PCV2. *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland (poster)
- Vangroenweghe F, **Vandenbroucke V**, **Van Driessche E**, Luppi A. Prevalence of virulence factors of *Escherichia coli* isolated from piglets with post-weaning diarrhoea in Belgium and the Netherlands. *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland
- Vangroenweghe F, Coppe P, **Vandenbroucke V**, **Van Driessche E**, Luppi A. Diagnostic options for *Escherichia coli* associated with post-weaning diarrhoea: when to use what test? *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland
- Van Limbergen T, Devreese M, Van Neste K, Croubels S, Broekaert N, **de Jong E**, Michiels A, De Saeger S, Maes D. Case-control study to assess the importance of mycotoxins in tail necrosis in neonatal piglets. *24th IPVC/8th ESPHM*, 7-10 juni 2016, Dublin, Ierland
- Vercouter A, Sayed I M, Lipkens Z, **De Bleecker K**, De Vliegheer S, Supré K, Meuleman P. Absence of zoonotic hepatitis E virus infection in Flemish dairy cows. *Belvir congres*, 8 december 2016, Brussel, België (abstract)

ARTIKELS IN NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE TIJDSCHRIFTEN

- Broux B, **Gryspeerd A**, Amory H, Fripiat T, Pardon B, Gasthuys F, Legrand L, Deprez P. Prevalentie van respiratoire pathogenen in neusswabs van paarden met acute ademhalingsstoornissen in België. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift*, 2016, 85, 221-224
- Versnaeyen H, Kolkman I, Van Aert M, **Ribbens S**, Chiers K, Deprez P, Pardon B. Multicentric B-cellymfoom bij een dwerggeit. *Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift*, 2016, 85, 291-295

ARTIKELS IN ANDERE TIJDSCHRIFTEN

- **Brossé C**. Aandachtspunten voor goede reiniging. *Landbouwleven*, 25 november 2016, 21-22
- **Brossé C**. Afdrukplaatjes helpen bij evolueren naar propere stal. *Drietand*, 2 december 2016, 16-19
- **Brossé C, Pierré E**. Hoe een varkensstal grondig reinigen en ontsmetten? *Drietand*, 10 juni 2016, 32-33
- **Brossé C, Pierré E**. Hoe een varkensstal grondig reinigen en ontsmetten? *Management&Techniek*, 24 juni 2016, 39-40
- **Brossé C, Pierré E**. Hoe een varkensstal grondig reinigen en ontsmetten? *Landbouwleven*, 15 juli 2016, 26
- **Brossé C, Pierré E**. Enkele tips om uw bedrijf te beschermen tegen vogelgriep. *Pluimvee*, december 2016, 4-5
- **de Jong E**. Beperk het aantal verliesdagen met een optimaal speenmanagement. *Drietand*, 10 juni 2016, 34-35
- Driessen B, **Van Mael E**, Tylleman A. Schapengeld is gauw geteld. *Landbouwleven*, 27 mei 2016, 18-19
- **DGZ**. Afdrukplaatjes brengen verbeterpunten in kaart. *Management&Techniek*, 7 oktober 2016, 34-35

- **DGZ**. Afdrukplaatjes helpen bij evolueren naar propere stal. *Vlaamse Dierenartsenvereniging*, december 2016, 8-12
- **DGZ**. Aanpak Neospora in een nieuw jasje. *Boer&Tuinder*, 8 april 2016, 23
- **DGZ**. Bacteriologisch drinkwateronderzoek: wat vertellen de resultaten? *Drietand*, 8 april 2016, 28
- **DGZ**. Bacteriologisch drinkwateronderzoek: wat vertellen de resultaten? *Landbouwleven*, 15 april 2016, 22
- **DGZ**. Beperk paratbc-besmetting via biest. *Boer&Tuinder*, 25 maart 2016, 19
- **DGZ**. Biggenmonitor: Hoe PRRS en Circo aanpakken. *Vlaamse Dierenartsenvereniging*, december 2016, 36-39
- **DGZ**. Bioveiligheid, wat betekent dit voor u? *Drietand*, 5 februari 2016, 24
- **DGZ**. Bioveiligheid, wat betekent dit voor jou? *Boer&Tuinder*, 5 februari 2016, 31
- **DGZ**. Bioveiligheid, wat betekent dit voor u? *Landbouwleven*, 5 februari 2016, 17
- **DGZ**. Bioveiligheid bij moederdieren. *Pluimvee*, mei 2016, 21
- **DGZ**. Bioveiligheid op Agriflanders met DGZ. *Landbouwleven*, 23 december 2016, 28
- **DGZ**. Bovine coronavirus rukt op bij griepuitbraken. *Veeteelt*, november 2016, 45
- **DGZ**. BVD-bestrijding en vaccinatie. *Drietand*, 15 april 2016, 3
- **DGZ**. De ziektebestrijdingsprogramma's van IBR en BVD bij rundvee zitten op het goede spoor. *Drietand*, 10 juni 2016, 14
- **DGZ**. DGZ ondersteunt I&R -administratie. *Boer&Tuinder*, 13 oktober 2016, 22
- **DGZ**. DGZ ondersteunt veehouder bij I&R-administratie. *Landbouwleven*, 28 oktober 2016, 13-14
- **DGZ**. DGZ ondersteunt veehouder bij I&R-administratie. *VAC flash*, 28 oktober 2016, 2-3
- **DGZ**. DGZ ondersteunt veehouder bij I&R-administratie. *Drietand*, 21 oktober 2016, 10-11
- **DGZ**. Doorgroeien naar I3. *Boer&Tuinder*, 29 januari 2016, 12
- **DGZ**. Eerste geval van Schmallenberg sinds 2011. *Boer&Tuinder*, 6 mei 2016, 29
- **DGZ**. Geef je pluimvee goed drinkwater (1). *Boer&Tuinder*, 12 februari 2016, 23
- **DGZ**. Geef je pluimvee goed drinkwater (2). *Boer&Tuinder*, 8 april 2016, 23
- **DGZ**. Hoe besmetting via biest voorkomen? *Landbouwleven*, 25 maart 2016, 22
- **DGZ**. Hoe kan je het risico op paratuberculosebesmetting via biest beperken? *Drietand*, 25 maart 2016, 36-37
- **DGZ**. Hoe selecteer je reforme zeugen? *Management&Techniek*, 24 juni 2016, 30-32
- **DGZ**. Hygiënogrammen vertellen u waar reiniging en ontsmetting beter kunnen. *Drietand*, 29 juli 2016, 14-15
- **DGZ**. Hygiënogrammen vertellen u waar reiniging en ontsmetting beter kunnen. *Landbouwleven*, 7 oktober 2016, 14
- **DGZ**. IBR: hoe op korte termijn doorgroeien naar I3? *Drietand*, 29 januari 2016, 15
- **DGZ**. IBR-bestrijding: stappenplan Agrofond. *Drietand*, 10 juni 2016, 14
- **DGZ**. Investeren in preventie. *Management&Techniek*, 10 juni 2016, 25-26
- **DGZ**. Krachtlijnen nieuw KB IBR. Veehouders met IBR I2-statuuat even uw aandacht!! *Drietand*, 16 december 2016, 12
- **DGZ**. Neosporaprogramma van DGZ in een nieuw jasje. *Drietand*, 8 april 2016, 29
- **DGZ**. Neosporaprogramma DGZ in een nieuw jasje. *Landbouwleven*, 15 april 2016, 20
- **DGZ**. Nieuw IBR-statuuat voor afvoer dragers in de maak. *Landbouwleven*, 3 juni 2016, 7
- **DGZ**. Nieuw IBR-statuuat voor afvoer dragers in de maak. *Drietand*, 10 juni 2016, 14
- **DGZ**. Ruim BVD-dragers zo snel mogelijk op. *Boer&Tuinder*, 9 september 2016, 20

- **DGZ.** Opvolging paratbc. *Boer&Tuinder*, 3 november 2016, 14
- **DGZ.** Strategische samenwerking MCC en DGZ. *Boer&Tuinder*, 3 november 2016, 11
- **DGZ.** Tegemoetkoming opsporing BVD-dragers stopt. *Boer&Tuinder*, 17 november 2016, 10
- **DGZ.** Vectoren die blauwtongvirus overdragen worden actiever. *Landbouwleven*, 13 mei 2016, 12
- **DGZ.** Vlaanderen goed op weg naar IBR-vrije status. *Boer&Tuinder*, 24 juni 2016, 15
- **DGZ.** Voorbereiding winterscreening. *Boer&Tuinder*, 8 december 2016, 10
- **DGZ.** Wees alert voor pootproblemen met gelten. *Management&Techniek*, 11 maart 2016, 30-31
- **DGZ.** Wees alert voor pootproblemen bij gelten. *Drietand*, 11 maart 2016, 18-19
- **DGZ.** Wees waakzaam voor acute snot. *Boer&Tuinder*, 10 november 2016, 12
- **DGZ.** Hartslag. GUMBORO wees er als de kippen bij. *Pluimvee*, juli/augustus 2016, 6-7
- **DGZ.** ILVO. IWT-project onderzoekt hoe je het risico op paratuberculose-besmetting via biest kunt beperken. *Vlaamse Dierenartsenvereniging*, mei 2016, 38-42
- **DGZ.** Vilt. Schmallenbergvirus duikt na vijf jaar opnieuw op. *Drietand*, 13 mei 2016, 12
- **DGZ.** Vilt. Waakzaamheid voor Schmallenbergvirus is geboden. *Vilt*, 9 december 2016, online
- De Smet S, **de Jong E, Vandersmissen T.** PRRS, de aanpak begint bij monitoring. *Drietand*, 19 augustus 2016, 14
- De Smet S, **de Jong E, Vandersmissen T.** PRRS, de aanpak begint bij monitoring. *Landbouwleven*, 26 augustus 2016, 20-21
- De Smet S, **de Jong E, Vandersmissen T.** PRRS, de aanpak begint bij monitoring. *Management&Techniek*, 2 september 2016, 55-57
- Nauwynck H, **de Jong E,** De Regge N, Balis B. MSD Animal Health organiseerde expertenmeeting over PRRS. *Varkensbedrijf*, februari 2016, 34
- Pardon B, **DGZ.** Het verbeteren van de nuka-kwaliteit. *Management&Techniek*, 26 februari 2016, 48-49
- **Pierré E.** Belang van goede drinkwaterkwaliteit nog te vaak onderschat – speel op zeker met een correcte staalname voor een correct drinkwateronderzoek. *Pluimvee*, februari 2016, 3
- **Pierré E.** Bacteriologisch drinkwateronderzoek: wat vertellen de resultaten? *Pluimvee*, april 2016, 26-27
- **Pierré E.** Chemisch drinkwateronderzoek: wat vertellen de resultaten? *Pluimvee*, juni 2016, 9
- **Pierré E.** Chemisch drinkwateronderzoek: wat vertellen de resultaten? *Drietand*, 3 juni 2016, 21
- **Pierré E.** Geef je pluimvee goed drinkwater (3). *Boer&Tuinder*, 10 juni 2016, 28
- **Pierré E.** Is vaccinatie de toekomst bij de bestrijding van bloedluizen? *Pluimvee*, oktober 2016, 7
- **Vandersmissen T.** Correct verleggen in kraamstal draagt bij tot aanpak van PRRS en circovirus in biggenbatterij. *Drietand*, 10 juni 2016, 30-31
- **Vandersmissen T.** Correct verleggen draagt bij tot betere biggengezondheid. *Management&Techniek*, 15 juli 2016, 18-19
- **Vandersmissen T.** Biggenmonitor: hoe PRRS en Circo aanpakken? *Drietand*, 16 december 2016, 20-21
- Van Limbergen T, **de Jong E.** Veepeiler Varken toont invloed aan van mycotoxine DON op neonatale staartnecrose. *Vlaamse Dierenartsenvereniging*, januari 2016, 40-42
- Van Limbergen T, **de Jong E.** Veepeiler Varken toont invloed aan van mycotoxine DON op staartletsels bij pasgeboren biggen. *Drietand*, 8 januari 2016, 16
- Van Limbergen T, **de Jong E.** Mycotoxine beïnvloedt staartletsels bij biggen. *Boer&Tuinder*, 22 januari 2016, 28
- Van Limbergen T, **de Jong E.** Invloed van mycotoxine DON op staartletsels bij pasgeboren biggen. *Landbouwleven*, 11 maart 2016, 23
- **Van Mael E.** Bioveiligheid op het geitenbedrijf. *Management&Techniek*, 12 augustus 2016, 48-49

BROCHURES

- **de Jong E.** Activiteitenrapport Veepeiler Varkens 2015
- **Callens J.** Activiteitenrapport Veepeiler Rundvee 2015
- **Callens J.** Focus op *Salmonella* (1 maart 2016)

AFKORTINGEN

ABS	Algemeen Boerensyndicaat	I&R of IR	Identificatie & registratie
ADLO	Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid	IBR	Infectieuze boviene rhinotracheïtis
AFNOR	Association française de normalisation	IgG en IgM	Immunoglobuline G en M
Ag	Antigen	IKB	Keurmerk voor Integrale Keten Beheersing
AGP	Agar gel precipitatietesten	IKM	Integrale Kwaliteitszorg Melk
AI	Aviaire influenza (vogelgriep)	ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
AMCRA	Kenniscentrum inzake antibioticagebruik en -resistentie bij dieren	IPI	Immunotolerant permanent geïnfecteerd
AR	Atrofische rhinitis (snuffel)	ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
Arsia	Association Régionale de Santé et d'Identification Animales	IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
As(n)	Antistoffen	KAM	Kwaliteit, arbeidsomstandigheden en milieu
BAL	Broncho-alveolaire lavage	KB	Koninklijk besluit
BB	Boerenbond	KI	Kunstmatige inseminatie
BELAC	Belgisch accreditatiesysteem	MBTI	Myers-Briggs Type Indicator
BEPS	Belgian Equine Practitioners Society	MCC	Melkcontrolecentrum Vlaanderen
BHV	Boviene herpvesvirus	MG	<i>Mycoplasma gallisepticum</i>
BRSV	Bovien respiratoir syncytiaal virus	MMS	Milk monitoring system
BT	Blauwtong	MPR	Melkproductieregistratie
BVD	Boviene virale diarree	ND	Newcastle disease
CAE	Caprine arthritis encephalitis	NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
CBC-BCP	Belgische Confederatie van het Paard	PCR	Polymerase chain reaction (polymerase-kettingreactie)
CODA	Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie	PCV2	Circovirus
CRD	Chronic Respiratory Disease (ook <i>Mycoplasma gallisepticum</i> of, in de volksmond, chronisch snot)	PED	Porciene Epidemische Diarree
DGZ	Dierengezondheidszorg Vlaanderen	PRRSv	Porcine reproductive and respiratory syndrome virus
EFPB	Equi Focus Point Belgium	RNA	Ribonucleic Acid (Ribonucleïnezuur)
EHV	Equine herpes virus	RBPT	Rose Bengal Plate Test
ELISA	Enzyme-linked immunosorbent assay (laboratoriumtest voor het meten van macromoleculaire stoffen zoals eiwitten in bloedmonsters)	RT-PCR	Reverse transcription polymerase chain reaction
ERP	Enterprise Resource Planning	SAN	Storage Area Network
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	SGH	Schape, geiten en herten
FOD	Federale overheidsdienst	SO	Subovereenkomst (met het FAVV)
gB	Glycoprotéïne B	S/p	Sample to positive
gE	Glycoprotéïne E	Sp/Sg	<i>Salmonella pullorum/gallinarum</i>
GBO	Gezondheidszorg, Begeleiding en Ontwikkeling	SPF	Specific Pathogen Free
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Point	SRLV	Small ruminant lentiviruses
HI	Haemaglutinatie inhibitie	UTM	Unified Threat Management
HoSoWo	Hygiënoogram-onderzoek – <i>Salmonella</i> -onderzoek – Wateronderzoek	VLM	Vlaamse Landmaatschappij
		VRS	Voice Registration System (telefonisch registratiesysteem)
		Vte	Voltijds equivalent
		VVKIC	Vlaamse vereniging voor KI-centra
		WVGP	Wetenschappelijke Vereniging voor de Gezondheid van het Paard

CONTACTGEGEVENS Dierengezondheidszorg Vlaanderen

Maatschappelijke zetel/Site Lier

Hagenbroeksesteenweg 167
2500 Lier

Administratief adres/Site Torhout

Industrielaan 29
8820 Torhout

Helpdesk

T 078 05 05 23

F 078 05 23 23

E helpdesk@dgz.be

www.dgz.be

COLOFON

Verantwoordelijk uitgever

Denis Volckaert, Directeur
Industrielaan 29, 8820 Torhout

Fotografie

Archief DGZ

Dit jaarverslag is gedrukt
op FSC-gelabeld papier.